

Baggrundsrapport

Status på trivslen blandt børn og unge

Trivselskommissionen

Februar 2025

Udgivet af:

Trivselskommissionen

Februar 2025

Adresse:

Frederiksholms Kanal 25
1220 København K

Layout og tryk:

Stibo Complete

Publikationen kan hentes på
www.trivselskommissionen.dk

Indhold

Kapitel 1. Indledning	4
Kapitel 2. Børn og unges oplevelse af livsglæde	9
Kapitel 3. Børn og unges oplevelse af at kunne håndtere modgang og udfordringer	22
Kapitel 4. Børn og unges oplevelse af deres sociale relationer og fællesskaber	30
Kapitel 5. Børn og unges oplevelse af at kunne udvikle sig og udfolde egne evner	47
Kapitel 6. Børn og unges oplevelse af deres fysiske og mentale overskud	58
Kapitel 7. Børn og unges kontakt til sundhedsvæsenet og deres støttebehov	69
Kapitel 8. Litteraturliste	80
Bilag 1. Sammenhæng mellem udvalgte psykiske funktionsnedsættelser og trivsel	85

Kapitel 1

Indledning

Som et grundlag for kommissionens arbejde og for at skabe en nuanceret og datadrevet forståelse af børn og unges trivsel udfoldes der i denne baggrundsrapport en gennemgang af eksisterende kvantitative undersøgelser på området. Rapporten har således til formål at give et indgående og nuanceret indblik i, hvordan børn og unge i Danmark trives, herunder hvordan udviklingen har været over tid. Dette omfatter både en kortlægning af de områder, hvor børn og unge generelt trives godt, og de områder, hvor der er særlige udfordringer. Rapporten undersøger desuden, hvordan forskellige grupper er påvirket, og hvilke mønstre der kan ses i trivslen på tværs af relevante baggrundsforhold som køn, alder og socioøkonomisk status. Endelig sammenholdes trivslen blandt børn og unge i Danmark med trivslen blandt børn og unge i en lang række andre lande.

Trivsel er et komplekst begreb, der kan dække over mange forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at være i trivsel eller mistrivsel. På den baggrund har Trivselskommissionen fremlagt sit bud på en nuanceret forståelse af trivselsbegrebet, jf. boks 1.1. Denne forståelse understreger, at trivsel ikke kan reduceres til en binær størrelse, hvor man enten er i trivsel eller i mistrivsel, men at trivsel i stedet skal ses som et multifacetteret og nuanceret fænomen. Af den grund er det heller ikke muligt at opstille ét samlet mål for trivsel eller give et entydigt svar på, hvor mange børn og unge der på et givent tidspunkt trives eller mistrives. I stedet må trivsel undersøges ved hjælp af flere forskellige indikatorer, der tilsammen kan belyse børns og unges trivsel på tværs af flere arenaer og dimensioner.

Boks 1.1. Trivselskommissionens forståelse af trivsel

Man trives, når man overordnet set er glad for sit liv. Man trives, når man kan udvikle sig, udfolde sine evner samt indgå i og bidrage til fællesskaber. Man kan trives eller være i trivsel, selvom man oplever perioder med modgang og udfordringer. Det afgørende er, at man kan håndtere sådanne perioder.

Børn og unges trivsel afdækkes i denne rapport primært ved hjælp af en række eksisterende skole-, uddannelses- og befolkningsundersøgelser, hvor man gennem tilbagevendende dataindsamlinger har undersøgt børn og unges trivsel på tværs af en række centrale trivselsindikatorer. Denne tilgang giver først og fremmest mulighed for at belyse de enkelte aspekter af trivselsforståelse hver for sig og på baggrund af data fra en række forskellige undersøgelser og spørgsmål. Den anvendte metode giver endvidere mulighed for at gøre status over, hvordan børn og unge trives på et givent tidspunkt, omfanget af trivsel, samt hvordan trivslen varierer på tværs af baggrundskarakteristika som køn, alder, socioøkonomisk baggrund og etnicitet. Samtidig muliggør metoden en analyse af udviklingen i børn og unges trivsel over tid. Endelig betyder den anvendte tilgang, at trivslen hovedsageligt afdækkes med udgangspunkt i selvrapporterede data, dvs. børn og unges egne oplevelser heraf. Dette er i tråd med OECD's anbefalinger om måling af trivsel.¹

¹ OECD (2013). *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*. OECD Publishing.

Mens de store tilbagevendende undersøgelser giver et overordnet billede af, hvordan børn og unge generelt trives, er der særlige grupper af børn og unge, som det ved hjælp af disse undersøgelser ikke er muligt at få et dybdegående indblik i trivslen for. For at undersøge, hvordan specifikke grupper børn og unge trives, er der derfor inddraget forskellige enkeltstående undersøgelser, der har belyst trivsel blandt hhv. LGBT+-personer og børn og unge i udsatte positioner, forstået som modtagere af forskellige typer af sociale foranstaltninger. Dette er blot nogle af de grupper, hvor det er relevant at være særligt opmærksom på trivsel. Der findes også andre grupper, fx børn og unge med handicap, som ikke er dækket af indeværende rapport. Dette skyldes, at det i kommissionens arbejde med at gøre status over børn og unges trivsel ikke lykkedes at

identificere relevante undersøgelser, der på samme måde som de eksisterende datakilder afdækker trivslen blandt disse grupper.

Endelig trækkes der ud over ovennævnte danske undersøgelser, hvor det er muligt, også på internationale undersøgelser, der på tilsvarende vis gennem spørgeskemaundersøgelser har afdækket trivslen blandt børn og unge på tværs af en lang række lande.

De mest centrale undersøgelser anvendt i indeværende rapport fremgår af boks 1.2. Øvrige referencer fremgår af litteraturlisten sidst i rapporten. Af boks 1.3 fremgår en opsummering af baggrundsrapportens hovedresultater.

Boks 1.2. Centrale undersøgelser i baggrundsrapporten

Nedenfor fremgår de centrale undersøgelser, som rapporten særligt bygger på.

Danske tilbagevendende undersøgelser af et repræsentativt udsnit af befolkningen:

- Skolebørnsundersøgelsen 2022 (Madsen et al., 2023)
- Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022 (Ottosen et al., 2022)
- De nationale trivselsmålinger i folkeskolen, FGU, EUD og de gymnasiale uddannelser (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024a)
- Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil (Sundhedsstyrelsen, 2023)
- Danmarks Studieundersøgelse (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2023)

Danske enkeltstående undersøgelser af særlige elevgrupper:

- LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination (Greve et al., 2024)
- Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023 (Lausten et al., 2023)

Internationale undersøgelser:

- PISA-undersøgelsen (OECD, 2023 & Christensen et al., 2023)
- HBSC-undersøgelsen (Health Behaviour in School-aged Children, 2023)
- PIRLS-undersøgelsen (Fougat et al., 2022)
- TIMMS-undersøgelsen (Kjeldsen et al., 2024)

Boks 1.3. Baggrundsrapportens hovedresultater

- Langt de fleste børn og unge i Danmark trives. Størstedelen er glade for deres liv samt skole og uddannelse, har tillidsfulde relationer til venner, vurderer deres helbred som godt, og føler sig ikke presset af skolearbejdet. De fleste har tro på egen formåen og oplever ikke mobning.
- Der er dog også et mindretal af børn og unge, der oplever at mistrives. Dette kommer fx til udtryk ved, at en mindre gruppe af børn og unge har en høj grad af oplevet stress, føler sig ensomme eller er blevet udsat for mobning.
- Drengene rapporterer generelt højere trivsel end piger, fx højere livstilfredshed, bedre selv vurderet helbred og højere tro på egen formåen. Der ses dog ikke kønsforskelle for alle indikatorer; fx er mobning på samme niveau blandt drenge og piger, mens drenge i teenagealderen hyppigere udviser udadreagerende adfærd, ligesom flere unge mænd udviser tegn på social isolation.
- Alder har betydning for den rapporterede trivsel, hvor trivslen falder, efterhånden som alderen stiger. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at de yngre børn og unge (11-13 år) har højere livstilfredshed og oplever større støtte fra familie end de ældre. De yngre aldersgrupper har også lavere skolefravær sammenlignet med de ældre unge.
- Der har over en årrække været et fald i trivslen, hvilket blandt andet ses i forbindelse med indikatorer som livstilfredshed, stigning i høj grad oplevet stress, dårligere selv vurderet helbred, faldende tro på egen formåen, dårligere mentalt velbefindende og en stigning i fysiske og emotionelle symptomer.
- Faldet kommer for flere indikatorer både til udtryk i form af et fald i andelen med højest trivsel og en stigning i andelen med lavest trivsel. Samtidig ses den faldende trivsel i størst grad blandt de ældste børn og unge, særlig blandt pigerne.
- Over en årrække har der været en markant stigning i andelen af børn og unge med en psykiatrisk diagnose, ligesom der også ses en stigning i brugen af psykofarmaka blandt børn og unge.
- Social baggrund har betydning for trivsel, idet børn og unge fra mindre ressourcestærke hjem oftere viser tegn på mistrivsel i form af eksempelvis lavere livstilfredshed, højere grad af oplevet stress, svagere relationer til jævnaldrende, højere grad af ensomhed og dårligere selv vurderet helbred.
- Samtidig ses en lavere trivsel i bestemte grupper af børn og unge, fx børn og unge, der modtager sociale foranstaltninger og LGBT+-børn og unge, som på en række indikatorer i højere grad end andre børn og unge oplever at mistrives.
- Danske børn og unge trives relativt godt, når man sammenligner i et internationalt perspektiv. Sammenlignet med børn og unge i Sverige, Norge og Finland har danske børn i alderen 11-15 år fx højere tro på egne evner og oplever et lavere niveau af pres fra skolearbejde.
- I andre lande, herunder også de nordiske, ses ligeledes en tendens til, at drenge i højere grad end piger trives. Ligeledes ses social ulighed i trivslen.
- Den stigende mistrivsel er ikke unik for Danmark, men ses også internationalt og på tværs af flere af de nordiske såvel som de vestlige lande.

Særlige opmærksomhedspunkter

Spørgeskemaundersøgelser er en væsentlig kilde til at belyse børn og unges trivsel, da de giver mulighed for at indsamle data på en ensartet og systematisk måde. Denne metode gør det muligt at undersøge trivsel over tid og på tværs af grupper som køn, alder og socioøkonomisk baggrund. Spørgeskemaundersøgelserne i denne rapport er valgt på baggrund af deres veldokumenterede design, høje validitet og evne til at give et samlet billede af børns og unges egne oplevelser af trivsel.

Ligesom andre metoder har spørgeskemaundersøgelser dog også begrænsninger. En udfordring ved at måle på trivsel er, at de yngste børn ikke kan spørges direkte til deres trivsel på samme måde som ældre børn og unge, idet deres abstraktionsniveau typisk ikke er højt nok hertil. I de tilfælde, hvor der foretages målinger af de mindste børns trivsel, baserer disse sig på forældrevurderinger, hvilket typisk stiller andre krav til måden, hvorpå data indsamles, samt hvilke redskaber der anvendes sammenlignet med målinger blandt fx skolebørn. Selvom der ikke er klare indikationer på, at de yngste børn mistrives i større omfang, kan der således være en risiko for, at tegn på mistrivsel overses. Andre typer undersøgelser viser fx, at dagtilbudsledere oplever stigende mistrivsel blandt børn i dagtilbudene, og at der i højere grad end tidligere efterspørges hjælp fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) til denne aldersgruppe.

Selvom der i gennemgangen af de eksisterende spørgeskemaundersøgelser af børn og unges trivsel observeres en tendens til, at drenge trives i højere grad end piger, er der dog andre undersøgelser, der indikerer, at drenge også har udfordringer med deres trivsel, når der ses på andre mål og anvendes andre metoder. Fx rapporterer undersøgelsen Børn og unge i Danmark om, at der ses en tendens til, at en større andel drenge i teenagealderen, sammenlignet med jævnaldrende piger, udviser udadreagerende adfærd, som kan skade dem selv eller deres omgivelser.² Samtidig finder Jeppesen et al. (2020) en overrepræsentation af drenge,

når der ses på adfærdsforstyrrelser, former for udadreagerende og grænseoverskridende adfærd karakteriseret ved et gentaget og vedvarende mønster af antisocial, aggressiv eller trodsig adfærd.³

Dette kan give anledning til at overveje og undersøge nærmere, om mistrivsel blandt drenge i højere grad kommer til udtryk gennem deres adfærd og derved er mere udadvendt, mens mistrivsel blandt piger i højere grad kan afdækkes ved at spørge ind til indadvendte symptomer. Ligeledes ses der en tendens til, at mænd senere i livet i højere grad end kvinder er udfordrede, hvad angår fx alkoholforbrug^{4,5}, hjemløshed⁶, i højere grad udviser tegn på social isolation og oplever, at de aldrig har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte.⁷ På den baggrund er det vigtigt at være opmærksom på, at der kan være et større mørketal for drenge og unge mænd end for piger og unge kvinder, når der fokuseres på personers selvrapporterede mistrivsel. Dette er således et centralt forbehold i læsningen af resultaterne i indeværende rapport.

Endelig er det i tolkningen af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelser vigtigt at være opmærksom på, at ændringer i børn og unges svar over tid ikke behøver at være udtryk for, at de unge i dag har en anden trivsel end tidligere. I stedet kan dette være udtryk for, at børn og unge, i takt med at samfundet udvikler sig, sætter andre standarder eller har andre forventninger til deres liv, at de forstår spørgsmålene anderledes, eller at det opfattes som mere eller mindre acceptabelt at erklære sig enig eller uenig med konkrete udsagn. Dette er ligeledes i tråd med kommissionens forståelse af, at trivsel også er en forventningskategori.

På trods af disse begrænsninger er spørgeskemaundersøgelserne i denne rapport et væsentligt redskab til at skabe en nuanceret billede omfanget af samt udviklingen i børn og unges trivsel. De giver et solidt grundlag for at identificere mønstre og tendenser, samtidig med at de tilbyder indsigt i både styrker og udfordringer i forskellige grupper.

2 Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

3 Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år: Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København. Vidensråd for Forebyggelse.

4 Benjaminsen, L. & Enemark, M. H. (2020). *Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug - En registerbaseret analyse af de samfundsøkonomiske aspekter af stof- og alkoholmisbrug*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

5 Sundhedsstyrelsen (2024). *Danskernes sundhed - Den Nationale Sundhedsprofil: Midtvejsundersøgelsen 2023 - centrale udfordringer*.

6 Benjaminsen (2022). *Hjemløshed i Danmark 2022 - National kortlægning*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

7 Danskernessundhed.dk

Det er dog vigtigt at tolke resultaterne med ovennævnte forbehold in mente.

Ud over de ovennævnte mere generelle forbehold ved at undersøge børn og unges trivsel gennem spørgeskema-baserede undersøgelser er der et par specifikke opmærksomhedspunkter, der er centrale i læsningen og fortolkningen af resultaterne præsenteret i indeværende rapport.

Disse forbehold vedrører for det første, at man i alle de inkluderede undersøgelser på nær Skolebørnsundersøgelsen først er begyndt at undersøge børn og unges trivsel i 2009 eller i tiden herefter. For flere af indikatorernes vedkommende ses et fald i trivsel fra undersøgelsesens begyndelse, men da der i disse undersøgelser ikke foreligger data på, hvordan trivsel har udviklet sig før undersøgelsesens første måling, er det således heller ikke muligt at konkludere, hvornår en stigning i mistrivsel begynder. For flere af de indikatorer, som har indgået i Skolebørnsundersøgelsen siden undersøgelsens start i 1984 eller har været inkluderet siden starten af 00'erne, har der været tegn på en stigende mistrivsel, der allerede begyndte, før de øvrige målinger påbegyndtes for 10-15 år siden. Dette kan således indikere, at der allerede før de øvrige undersøgelses starttidspunkt har været en nedadgående tendens i børn og unges trivsel.

Et andet særligt opmærksomhedspunkt er, at de seneste dataindsamlinger er blevet gennemført enten under eller umiddelbart efter nedlukningerne af samfundet som følge af covid-19. Dette kan således have haft indflydelse på børn og unges trivsel og påvirket resultaterne i denne periode. Selvom covid-19-pandemien og nedlukningerne som følge heraf kan have forstærket visse negative tendenser, indikerer data fra før pandemien dog, at den negative udvikling allerede var i gang. Nedlukningerne vurderes derfor hovedsageligt at have påvirket niveauet, snarere end at være den primære årsag til de observerede forandringer ved de seneste dataindsamlinger.

Rapportens opbygning

Rapportens første kapitler fokuserer på børn og unges selvrapporterede trivsel, som primært undersøges gennem data fra spørgeskemaundersøgelser. Denne del er struktureret omkring Trivselskommissionens forståelse af trivsel

og afdækker gennem fem selvstændige kapitler disse overordnede dimensioner i forståelsen:

- 1) Oplevelsen af livsglæde
- 2) Oplevelsen af at kunne håndtere modgang og udfordringer
- 3) Oplevelsen af sociale relationer og fællesskaber
- 4) Oplevelsen af at kunne udvikle sig selv og sine evner
- 5) Oplevelsen af fysisk og mentalt overskud.

I hvert kapitel gennemgås en række udvalgte indikatorer relateret til den konkrete dimension, der belyser hhv. forekomsten og udviklingen for hver indikator, herunder overordnede tendenser og forskelle på tværs af grupper som fx alder, køn og socioøkonomisk baggrund.

De selvrapporterede indikatorer suppleres i rapportens sidste kapitel med analyser af udviklingen i børn og unges kontakter til sundhedsvæsenet. Det inkluderer blandt andet udviklingen i psykiatriske diagnoser, brugen af psykofarmaka, selvmordsforsøg og selvmord. Herudover afrundes kapitlet med et afsnit om støttebehov blandt børn og unge i dagtilbud og skole.

Kapitel 2

Børn og unges oplevelse af livsglæde

Som det fremgår af boks 1.1, er det kommissionens forståelse, at *“man trives, når man overordnet set er glad for sit liv”*. Børn og unge kan således opleve både gode og dårlige dage, men overordnet set er det centralt at have livsglæde.

Ifølge kommissionens trivselsforståelse handler spørgsmålet om, hvorvidt børn og unge er glade for deres liv, om børnenes og de unges subjektive tanker og oplevelser. Hvordan børn og unge oplever deres liv, og hvad de tænker om det, afdækkes typisk ved at bede barnet eller den unge om at selvrapportere i et spørgeskema.

For at belyse danske børn og unges glæde ved deres liv benyttes i denne rapport derfor en indikator for livstilfredshed, hvor børn og unge er blevet bedt om at vurdere deres liv som helhed. Dette vurderes at være i tråd med OECD's anbefalinger på området.⁸ Da børn og unge bruger

en stor del af deres hverdag i skolen eller på deres uddannelsessteder, er indikatoren for livstilfredshed endvidere suppleret med undersøgelser og målinger, der afdækker, hvordan børn og unges trivsel er i skolen.

I dette kapitel vil børn og unges oplevelse af livsglæde blive afdækket med afsæt i følgende indikatorer:

- Livstilfredshed målt for aldersgruppen 11-24 år
- Generel skoletrivsel målt blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse, på erhvervsuddannelserne (EUD) og den forberedende grunduddannelse (FGU)
- Skoleglæde målt blandt elever i folkeskolen, på de gymnasiale uddannelser, EUD, FGU samt blandt studerende på de videregående uddannelser.

I boks 2.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

⁸ OECD (2013). *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*. OECD Publishing.

Boks 2.1. Kapitlets hovedresultater

- Danske børn og unge er generelt glade for deres liv. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at de fleste unge oplever at have middel eller høj livstilfredshed, og at de trives på og er glade for deres skole og uddannelsessteder.
- Der ses en generel tendens til, at livstilfredsheden falder med alderen. Herudover er flere drenge end piger tilfredse med deres liv og har høj skoletrivsel.
- Der er tegn på en gradvis negativ udvikling i børn og unges livstilfredshed og skoletrivsel. Dette gælder især for piger og ældre børn, hvor både livstilfredshed og skoleglæde har vist en faldende tendens.
- Særlige grupper som LGBT+-unge og børn og unge i udsatte positioner oplever markant lavere trivsel end deres jævnaldrende. For børn og unge med udenlandsk herkomst ses der i visse tilfælde en højere grad af livstilfredshed end hos børn med dansk herkomst.
- Socioøkonomisk baggrund spiller en væsentlig rolle, idet børn og unge fra mindre ressourcestærke familier oplever lavere livstilfredshed og skoletrivsel.
- Livstilfredsheden blandt danske børn og unge svarer generelt til niveauet i andre nordiske lande og ligger over gennemsnittet på tværs af en lang række andre lande. Samtidig er danske børn og unges skoleglæde relativ gennemsnitlig i en international sammenligning.
- Imidlertid følger Danmark også den globale tendens med faldende trivsel, især blandt piger og ældre børn. Samme tendens ses også, når man betragter andelen med høj skoleglæde, dog i mindre grad i Danmark sammenlignet med lande som fx Sverige, Norge og Island. Den negative udvikling ses dog ikke i alle lande. I visse lande ses mere stabile eller positive udviklinger.

Livstilfredshed

Livstilfredshed er et ofte anvendt mål for, hvordan en person vurderer sit liv som helhed, og benyttes i flere undersøgelser som indikator for generel trivsel. I de spørgeskemaundersøgelser, som ligger til grund for denne rapport, måles livstilfredshed ved variationer af måleredskabet Cantril's ladder, hvor respondenter præsenteres for en stige med trin fra 0 til 10. Værdien 0 (det nederste trin) repræsenterer lavest livstilfredshed, mens 10 (det øverste trin) repræsenterer højest livstilfredshed, og respondenter skal på den baggrund angive, hvor på stigen de synes de er for tiden. Livstilfredshed er gennem tilbagevendende undersøgelser blevet målt blandt børn og unge i Skolebørnsundersøgelsen, i undersøgelsen Børn og Unge i Danmark, i PISA-undersøgelsen og Den Nationale Sundhedsprofil. Herudover suppleres afsnittet med resultater om livstilfredshed blandt LGBT+-elever samt blandt børn og unge i udsatte positioner målt gennem enkeltstående undersøgelser i disse grupper.

Forekomst

På tværs af ovennævnte undersøgelser ses det, at langt de fleste børn og unge i Danmark generelt er tilfredse med deres liv. Fx finder undersøgelsen Børn og Unge i Danmark, at 89 pct. af de 11-, 15- og 19-årige i 2021 i gennemsnit har middel til høj livstilfredshed, mens Danskernes Sundhed 2023⁹ viser, at den gennemsnitlige livstilfredshed (i undersøgelsen benævnt livskvalitet) blandt de 16-24-årige mænd og kvinder i 2023 ligger på 7,1 hhv. 6,7 målt på en skala fra 0 til 10.

Livstilfredsheden ser ud til at falde med alderen og er generelt på et lidt lavere niveau for piger sammenlignet med drenge. Ifølge undersøgelsen Børn og Unge i Danmark har 99 og 96 pct. af de 11-årige hhv. drenge og piger middel til høj livstilfredshed, mens det blandt de 19-årige drenge og piger gælder for hhv. 85 og 79 pct., jf. figur 2.1. Skolebørnsundersøgelsen finder ligeledes en kønsforskel, hvor en større andel drenge end piger uanset klassetrin har middel til høj livstilfredshed, mens andelen med lav livstilfredshed er mindst dobbelt så høj blandt piger end blandt drenge.

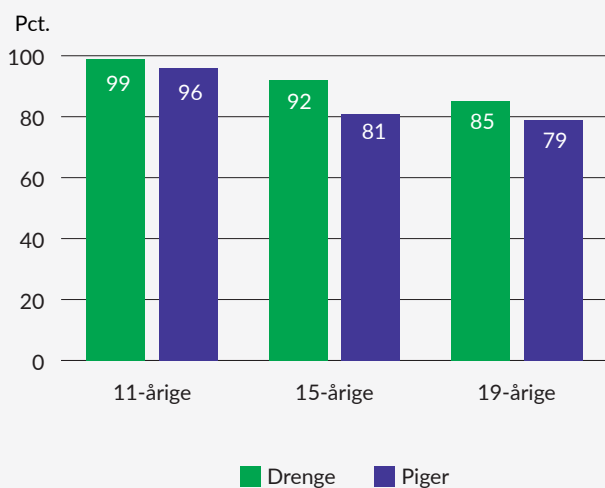
⁹ Sundhedsstyrelsen (2024a). *Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil: Midtvejsundersøgelsen 2023 – centrale udfordringer*.

Betragtes andelen med høj livstilfredshed, finder Skolebørnsundersøgelsen en aldersmæssig sammenhæng, idet andelen falder med stigende klassetrin for begge køn – for hhv. piger og drenge falder andelen med høj livstilfredshed fra hhv. 30 pct. og 47 pct. i 5. klasse til 11 pct. og 26 pct. i 9. klasse. Også PISA-undersøgelsen viser, at drenge i større grad end piger har høj livstilfredshed. Her ses desuden, at elever med indvandrerbaggrund i lidt mindre grad har høj livstilfredshed. I undersøgelsen Børn og unge i Danmark afdækkes variationer i livstilfredshed for børn og unge af hhv. dansk og udenlandsk herkomst. Her ses modsat, at børn og unge med udenlandsk herkomst i lidt højere grad oplever at have høj livstilfredshed (41 pct.) end børn og unge med dansk baggrund (33 pct.).

Både i Skolebørnsundersøgelsen, undersøgelsen Børn og unge i Danmark og PISA-undersøgelsen finder man en social gradient i livstilfredsheden, idet andelen med lav livstil-

fredshed er størst blandt børn og unge fra socioøkonomisk svagere hjem. Undersøgelsen Børn og Unge i Danmark viser, at andelen med lav livstilfredshed er omtrent dobbelt så høj blandt børn og unge, der lever i relativ fattigdom (dvs. lever i en familie med en indkomst under 50 pct. af mediangrænsen) sammenlignet med børn og unge, hvis familier har en højere indkomst (hhv. 21 pct. og 11 pct.). I lighed hermed finder man i Skolebørnsundersøgelsen, at andelen med lav livstilfredshed er størst blandt børn og unge, hvis forældre ikke har gennemført uddannelser ud over grundskolen, og at denne falder med længden af forældrenes uddannelse, jf. figur 2.2. Bemærkelsesværdigt ses det dog samtidig, at høj livstilfredshed oftere forekommer blandt børn og unge, hvis forældre ikke har gennemført uddannelse ud over grundskolen, mens forekomsten er lavest blandt børn og unge, hvis forældre har en videregående uddannelse.

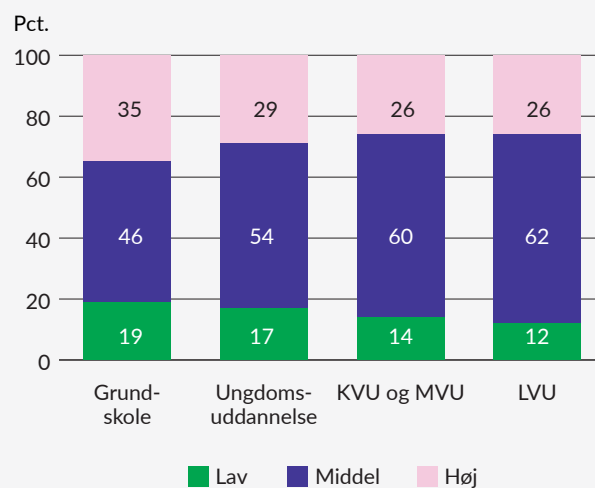
Figur 2.1. Andel med middel til høj livstilfredshed fordelt på alder og køn, 2021.



Anm.: Af figuren fremgår andelen med middel til høj livstilfredshed. Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenterne skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og Unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

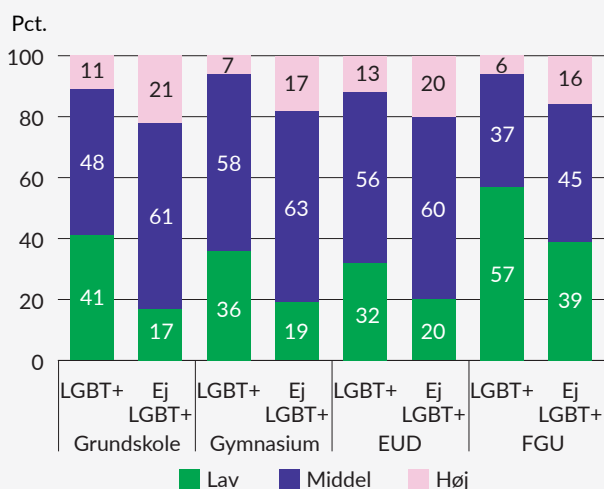
Figur 2.2. Fordeling af livstilfredshed blandt elever i 5., 7. og 9. klasse efter forældres uddannelsesniveau, 2022.



Anm.: Af figuren fremgår fordelingen af livstilfredshed blandt elever i 5., 7. og 9. klasse efter forældrenes uddannelsesniveau. Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenterne skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10). Forældrenes uddannelsesniveau defineres ud fra den forælder med det højeste fuldførte uddannelsesniveau.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 2.3. Fordeling af livstilfredshed efter hhv. LGBT+ og ej LGBT+ samt uddannelse, 2023.



Anm.: Af figuren fremgår fordelingen af livstilfredshed for hhv. LGBT+-unge og ej LGBT+-unge fordelt på, hvilken uddannelse man går på. Livstilfredshed måles med redskabet Cantril's ladder, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

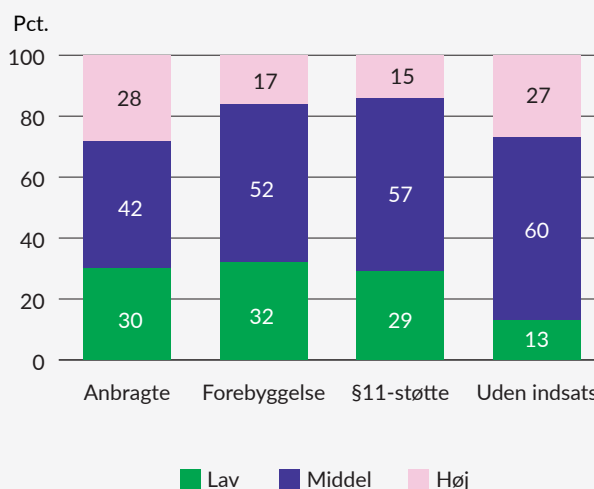
Pga. afrunding summerer andele ikke nødvendigvis til 100.

Kilde: Greve, J., Andersen, D. B., Nicolajsen, J. S. & Kolodziejczyk, C. (2024). *LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination - En kortlægning for grundskolen, ungdomsuddannelserne og FGU-institutionerne*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

I LGBT+-undersøgelsen sammenlignes livstilfredshed blandt LGBT+-elever med øvrige elever. På tværs af alle uddannelsesområder (grundskole, FGU, gymnasiale uddannelser og EUD) oplever en større andel af LGBT+-elever at have lav livstilfredshed, ligesom færre oplever at have høj livstilfredshed sammenlignet med øvrige elever, jf. figur 2.3. Fx rapporterer 36 pct. af LGBT+-eleverne på de gymnasiale uddannelser om lav livstilfredshed, mens det tilsvarende gælder for 19 pct. af de øvrige elever.

Også børn og unge i udsatte positioner (defineret som værende anbragt uden for hjemmet, modtage forebyggende foranstaltninger eller modtage støtte efter servicelovens § 11¹⁰) oplever i højere grad lav livstilfredshed sammenlignet med øvrige børn og unge. Ifølge undersøgelsen *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023* indikerer data,

Figur 2.4. Fordeling af livstilfredshed efter foranstaltningstype, 2023.

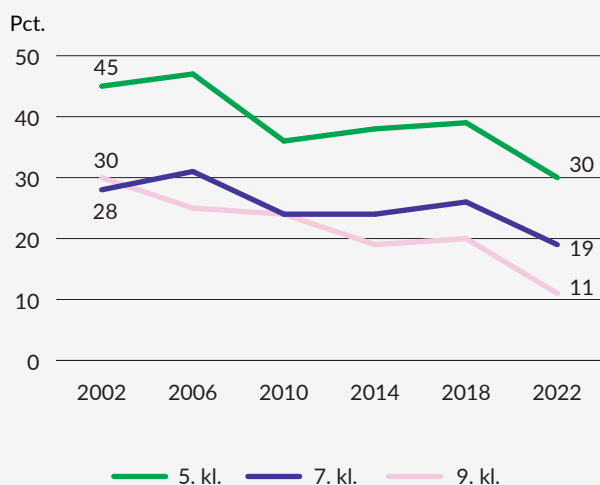


Anm.: Af figuren fremgår fordelingen af livstilfredshed for foranstaltningstyper (anbringelse, forebyggende foranstaltning og § 11-støtte) samt ingen foranstaltninger. Livstilfredshed måles med redskabet Cantril's ladder, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

Kilde: Lausten, M., Iversen, K. & Andreasen, A. G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

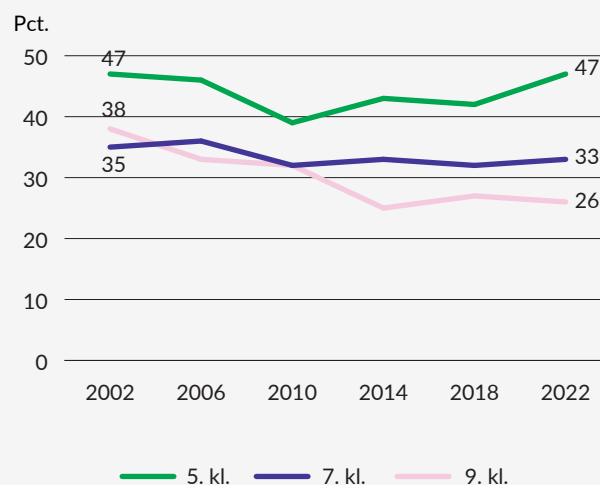
at næsten hver tredje af barn eller ung i en udsat position har lav livstilfredshed, mens dette tilsvarende gælder for 13 pct. af børn og unge uden indsats, jf. figur 2.4. Undersøgelsen finder herudover, at blandt anbragte børn og unge har institutionsanbragte i højere grad lav livstilfredshed (44 pct.) sammenlignet med børn og unge, der er anbragt i en plejefamilie (18 pct.). Samtidig er andelen af børn og unge med høj livstilfredshed markant mindre for institutionsanbragte børn og unge (13 pct.) sammenlignet med plejefamilieanbragte børn og unge (40 pct.).

¹⁰ § 11 i serviceloven kan beskrives som en såkaldt forebyggelsesparagraf, der forpligter kommunen til at iværksætte en tidlig forebyggende indsats for børn og unge i begyndende mistrivsel (Lausten et al., 2023).

Figur 2.5. Udvikling i andel piger med høj livstilfredshed fordelt på klassetrin, 2002-2022.

Anm.: Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 2.6. Udvikling i andel drenge med høj livstilfredshed fordelt på klassetrin, 2002-2022.

Anm.: Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

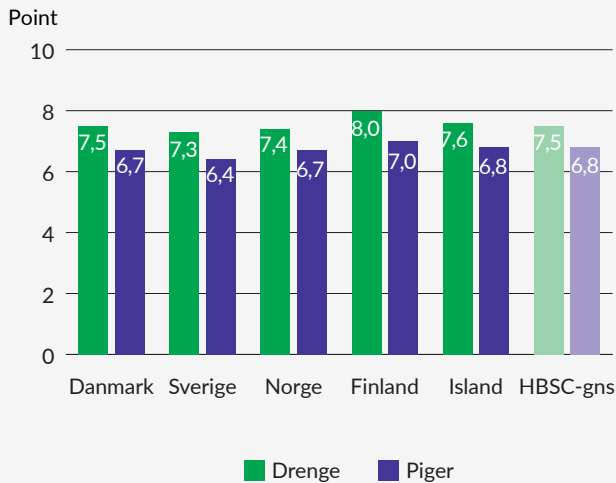
Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Udvikling

Med Skolebørnsundersøgelsen begyndte man i 2002 at måle børn og unges livstilfredshed. Sidan da er der på tværs af 5., 7. og 9. klasse sket et markant fald i andelen af piger med høj livstilfredshed, jf. figur 2.5. For drenge i 9. klasse ses ligeledes et fald i andelen med høj livstilfredshed, mens andelen af drenge i 5. og 7. klasse med høj livstilfredshed ligger på stort set samme niveau som for 20 år siden, jf. figur 2.6. Også i undersøgelsen Børn og Unge i

Danmark observeres et fald i andelen med høj livstilfredshed. I perioden 2013-2021 er andelen med høj livstilfredshed blandt de 15-årige faldet fra 38 til 23 pct., mens der blandt de 19-årige tilsvarende er sket et fald fra 30 til 18 pct. I samme periode ses ligeledes en stigning i andelen med lav livstilfredshed for begge aldersgrupper. Blandt de 11-årige har andelen med hhv. høj og lav livstilfredshed ligget nogenlunde stabilt.

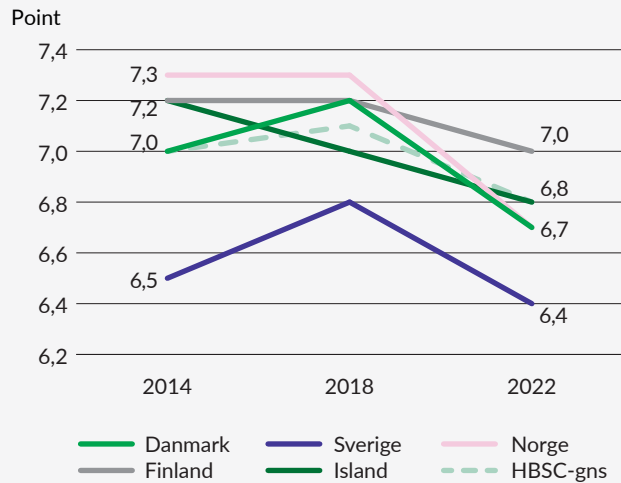
Figur 2.7. Gennemsnitlig livstilfredshed for 15-årige i udvalgte lande fordelt på køn, 2022.



Anm.: Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 2.8. Udvikling i gennemsnitlig livstilfredshed for 15-årige piger i udvalgte lande, 2014-2022.



Anm.: Livstilfredshed måles med redskabet *Cantril's ladder*, hvor respondenter skal vurdere sit liv på en visuel skal (en stige) med 11 trin fra 0 til 10. På baggrund af respondentens score inddeles livstilfredshed i kategorierne lav (0-5), middel (6-8) og høj livstilfredshed (9-10).

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Internationalt

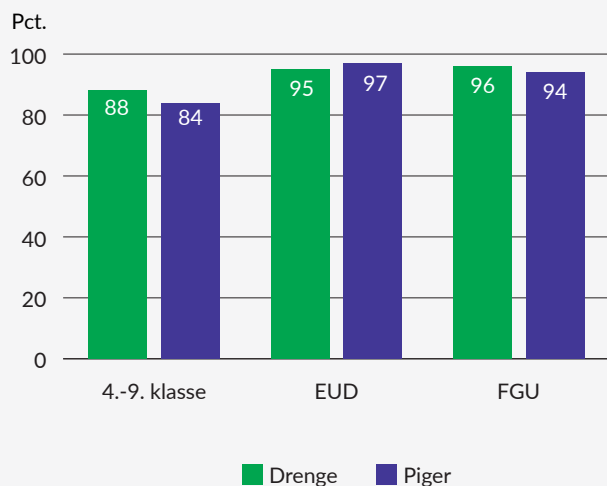
I en international sammenligning viser PISA-undersøgelsen, at livstilfredsheden blandt danske 15-årige er højere end OECD-gennemsnittet og på nogenlunde samme niveau som i de øvrige nordiske lande. Ifølge HBSC-undersøgelsen¹¹ er danske børn og unges livstilfredshed i 2022 på omtrent samme niveau som HBSC-gennemsnittet (dvs. gennemsnittet for de deltagende lande) på tværs af køn og alder, jf. figur 2.7. Dette er ligeledes tilfældet for Sverige, Norge og Island, mens livstilfredsheden i Finland generelt er lidt højere.

Kønsmæssigheden, hvor drenge oplever højere livstilfredshed end piger, genfindes internationalt på tværs af størstedelen af landene i HBSC-undersøgelsen. Det er især blandt de 13- og 15-årige, at kønsmæssigheden er signifikant, mens

der er en række lande uden kønsmæssigheder blandt 11-årige. I Danmark og de øvrige nordiske lande er kønsmæssigheden signifikant på tværs af alderstrin.

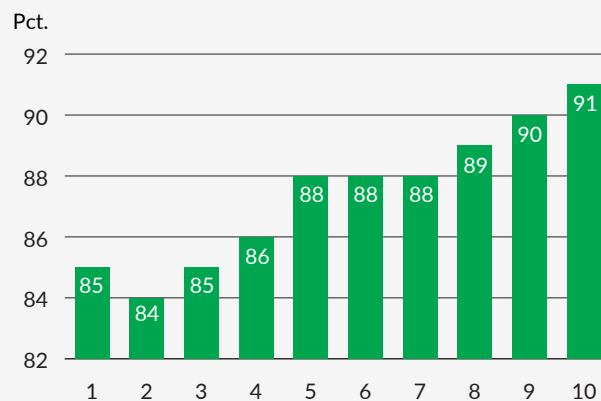
I langt størstedelen af HBSC-undersøgelsens deltagerlande, herunder også i de øvrige nordiske lande, ses der, ligesom i Danmark, en tendens til faldende livstilfredshed mellem 2014-2022, jf. figur 2.8. Tendensen ses også i en række andre vestlige lande og er således ikke kun afgrænset til de lande, som i størst grad minder om Danmark. Udviklingen ses fx også i lande som Holland, Irland, Slovakiet, Polen og Bulgarien. Den faldende livstilfredshed ses tydeligst blandt piger. I de nordiske lande, med undtagelse af Finland, ses den dog også for drenge.

¹¹ HBSC-undersøgelsen (*The Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) – World Health Organization Collaborative Cross-national Study*) er den internationale udgave af Skolebørnsundersøgelsen.

Figur 2.9. Andel med høj generel skoletrivsel fordelt på uddannelsesniveau og køn, 2023/2024.

Anm.: Høj generel skoletrivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for den samlede trivselsindikator for hvert af de tre uddannelsesområder. På grund af forskelle i trivselsmålingerne på tværs af uddannelsesområderne kan tallene ikke sammenlignes på tværs af uddannelsesområder.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Figur 2.10. Andel med høj generel skoletrivsel i folkeskolens 4.-9. klasse fordelt på indkomstdeciler, 2022/2023.

Anm.: Høj generel skoletrivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for den samlede trivselsindikator blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse. Ved indkomst forstås den ækvivalerede familieindkomst. Ækvivaleret familieindkomst er den disponible indkomst i familien, hvor der tages højde for familiens størrelse og sammensætning. Indkomst er inddelt i deciler, hvor 1 omfatter de 10 pct. laveste indkomster og 10 omfatter de 10 pct. højeste indkomster.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Generel skoletrivsel

Fra børn og unge begynder i skole, tilbringer de en stor del af deres hverdag i skolen eller på deres uddannelse, hvorfor det i relation til at være glad for sit eget liv også er relevant at undersøge børn og unges skoletrivsel.

På baggrund af de årlige nationale trivselsmålinger blandt folkeskolens 4.-9.-klasser, på den forberedende grunduddannelse (FGU) og på erhvervsuddannelserne (EUD) beregnes for hvert uddannelsesområde en samlet indikator for den generelle trivsel i en skole-/uddannelseskontekst - i det følgende betegnet som generel skoletrivsel.¹² I det følgende rapporteres der på andelen af elever, der ifølge den nationale trivselsmåling kan kategoriseres som havende høj generel skoletrivsel – dvs. en score mellem 3,1 og 5. Det skal bemærkes, at andelen med høj generel skoletrivsel ikke kan sammenlignes på tværs af uddannelsesområder, da indikatorerne baserer sig på forskellige spørgerammer og dermed forskellige spørgsmål.

Forekomst

Eleverne i folkeskolens 4.-9. klasse, på FGU og på EUD har generelt høj skoletrivsel, hvilket gælder for både drenge og piger, *jf. figur 2.9*. I skoleåret 2023/2024 har 84 pct. af pigerne og 88 pct. af drengene i 4.-9. klasse en høj generel skoletrivsel. Andelen med høj skoletrivsel er på både EUD og FGU over 90 pct. og er på nogenlunde samme niveau for drenge og piger på begge uddannelser. Der ses ingen større forskelle i andelen med høj generel skoletrivsel på tværs af herkomst i hverken 4.-9. klasse, på FGU eller EUD.

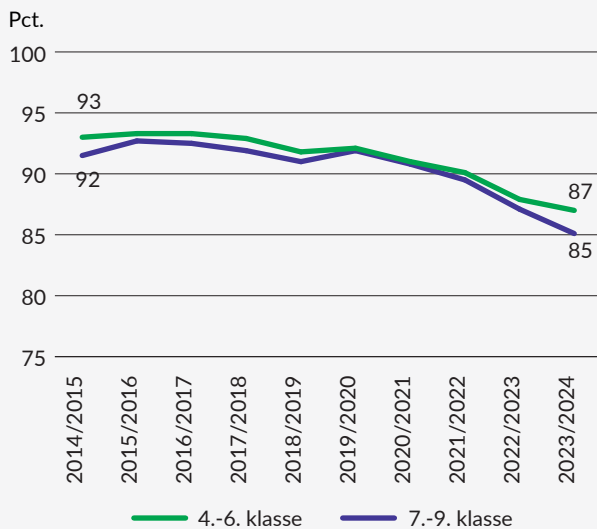
Når der ses på sammenhængen mellem andelen af elever i 4.-9. klasse med høj generel skoletrivsel og familiens indkomstniveau, ses en social gradient, hvor en større andel elever fra familier med relativ højere indkomster har høj generel skoletrivsel sammenlignet med elever fra familier med relativ lavere indkomster, *jf. figur 2.10*.

¹² Der gennemføres også årlige trivselsmålinger blandt folkeskolens elever i børnehaveklassen til 3. klasse samt på de gymnasiale uddannelser. Her beregnes dog ikke en samlet indikator for elevernes skoletrivsel.

Udvikling

Siden skoleåret 2016/17 har der været indikationer på en svagt faldende tendens i andelen af elever i 4.-9. klasse med høj generel skoletrivsel, som ses på både mellemtrinnet (4.-6. klasse) og i udskoling (7.-9. klasse), jf. figur 2.11. Den faldende tendens ses for begge køn, om end tendenserne er tydeligst blandt piger. På både EUD og FGU har andelen med høj generel skoletrivsel siden målingernes start i hhv. 2015 og 2020 været relativt stabil. Dette gælder for både drenge og piger og på tværs af herkomstgrupper.

Figur 2.11. Udvikling i andel med høj generel skoletrivsel fordelt på klassetrin, 2014/2015-2023/2024.

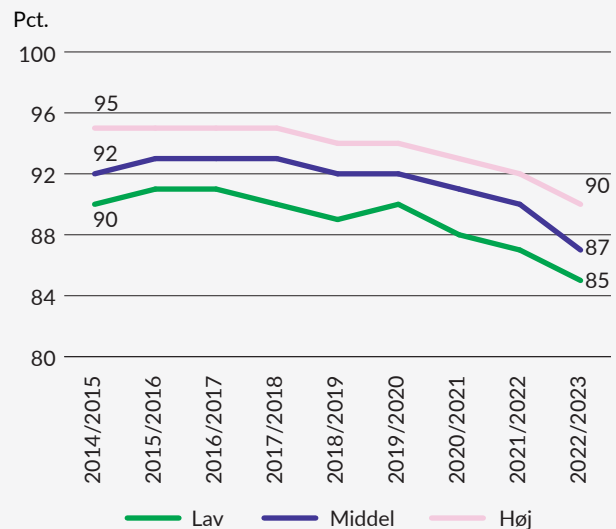


Anm.: Høj generel skoletrivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for den samlede trivselsindikator blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Den faldende tendens for andelen med høj generel skoletrivsel i 4.-9. klasse genfindes på tværs af elevernes socioøkonomiske baggrund målt ud fra deres familiers indkomstniveau, jf. figur 2.12. For elever fra familier med en høj indkomst (defineret som en indkomst blandt de 30 pct. højeste) falder andelen fra 95 pct. til 90 pct., mens den for elever fra familier med en lav indkomst (defineret som en indkomst blandt de 30 pct. laveste) falder fra 91 pct. til 85 pct. Det giver en indikation af, at den sociale gradient i generel elevtrivsel har været stabil gennem de seneste 10 år.

Figur 2.12. Udvikling i andel elever i 4.-9. klasse med høj generel skoletrivsel fordelt på indkomst, 2014/2015-2022/2023.



Anm.: Høj generel skoletrivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for den samlede trivselsindikator blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse. Ved indkomst forstås den ækvivalerede familieindkomst. Ækvivaleret familieindkomst er den disponible indkomst i familien, hvor der tages højde for familiens størrelse og sammensætning. Lav indkomst omfatter de 30 pct. laveste indkomster inden for året, mens høj indkomst omfatter de 30 pct. højeste indkomster inden for året.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Skoleglæde

I de årlige trivselsmålinger i folkeskolen, på FGU samt EUD og de gymnasiale uddannelser bliver alle elever spurgt, om de er glade for deres skole eller for den uddannelse, de går på. På de videregående uddannelser bliver de studerende som en del af Danmarks Studieundersøgelse spurgt, om de generelt føler sig godt til tilpas på deres uddannelse. Skoleglæde afdækkes ligeledes i undersøgelsen Børn og

Unge i Danmark samt i Skolebørnsundersøgelsen, hvor der spørges til, hvad man synes om skolen/uddannelsen for øjeblikket. Endelig suppleres afsnittet med resultater om skoleglæden blandt LGBT+-elever samt blandt børn og unge i udsatte positioner gennem enkeltstående undersøgelser blandt disse grupper.

Forekomst

Ifølge de nationale trivselsmålinger samt Danmarks Studieundersøgelse er størstedelen af børn og unge på tværs af uddannelsesområder, herunder også de videregående uddannelser, glade for deres skole/føler sig godt tilpas på deres uddannelse. På tværs af aldersgrupper ses der variationer i, om drenge eller piger er gladest for deres skole. I indskoling (0.-3. klasse) svarer piger (74 pct.) i højere grad end drenge (66 pct.), at de er glade for deres skole. Det tilsvarende gør sig gældende på mellemtrinnet (4.-6.-klasse), om end forskellen er relativ lille (hhv. 71 pct. af piger og 69 pct. af drenge). I udskoling gør det modsatte sig gældende. Her svarer 67 pct. af drengene, at de tit eller meget tit er glade for deres skole, mod 63 pct. af pigerne. På EUD og de gymnasiale uddannelser¹³ svarer piger i lidt højere grad end drenge, at de er enige eller meget enige i, at de er glade for deres skole, mens der blandt eleverne på FGU er lidt flere drenge end piger, der er glade for deres uddannelse. På de videregående uddannelser føler mænd (81 pct.) sig i højere grad end kvinder (78 pct.) godt tilpas på deres uddannelse.

Skolebørnsundersøgelsen og undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser ligeledes, at de fleste børn og unge enten virkelig godt kan lide skolen eller synes, at den er nogenlunde. Samtidig viser begge undersøgelser, at andelen, der virkelig godt kan lide skolen, falder med alderen. Undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser, at der blandt de 7- og 11-årige er betydeligt flere piger (71 pct. og 57 pct.) end drenge (56 pct. og 46 pct.), der virkelig godt kan lide skolen.

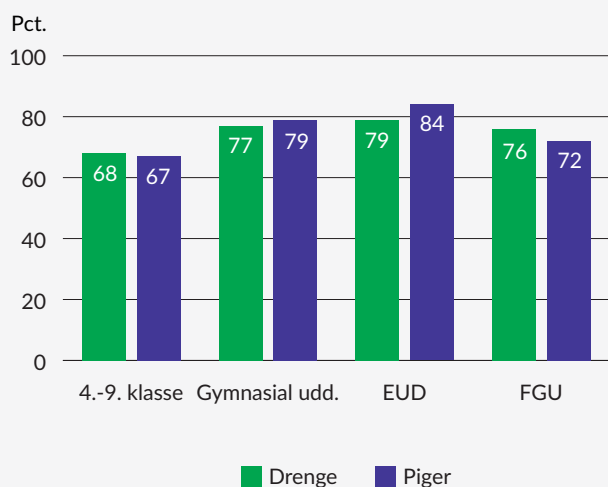
For de 15- og 19-årige er forskellen mellem kønnene stort set udlignet, jf. figur 2.14. Undersøgelsen viser endvidere, at der blandt de 15-årige er lidt flere piger (15 pct.) end drenge (9 pct.), der svarer, at de ikke kan lide skolen. Skolebørnsundersøgelsen viser ingen statistisk signifikant forskel mellem piger og drenge, hvad angår virkelig godt at kunne lide skolen. Dog svarer lidt flere drenge end piger i 9. klasse, at de slet ikke kan lide skolen.

Ifølge de nationale trivselsmålinger ses der ingen entydig sammenhæng mellem skoleglæde og herkomst. I 4.-9. klasse og på de gymnasiale uddannelser er skoleglæden en smule større blandt elever med dansk herkomst, mens skoleglæden blandt elever i 0.-3. klasse samt elever på FGU og EUD er størst for elever med udenlandsk herkomst. I undersøgelsen Børn og Unge i Danmark svarer en markant større andel med udenlandsk herkomst, at de virkelig er glade for at gå i skole sammenlignet med børn og unge med dansk baggrund (58 pct. hhv. 44 pct.). Blandt børn og unge med dansk baggrund er der i stedet en større andel, der synes, at skolen er nogenlunde (49 pct. hhv. 38 pct.).

Undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser, at børn af mødre med enten en grundskoleuddannelse eller lang videregående uddannelse i højere grad end andre børn svarer, at de virkelig godt kan lide skolen, mens Skolebørnsundersøgelsen ikke viser nogen statistisk signifikant forskel i svarfordelingen på tværs af forældres uddannelsesmæssige baggrund.

13 De gymnasiale uddannelser er afgrænset til STX, HHX, HTX og HF.

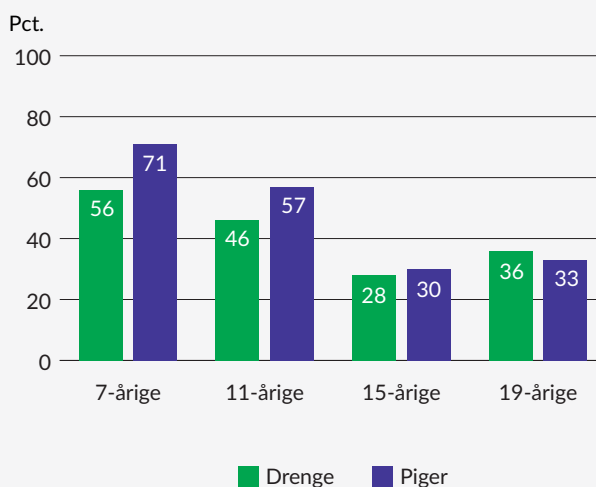
Figur 2.13. Andel med høj skoleglæde fordelt på køn og uddannelse, 2023/2024.



Anm.: For eleverne i 4.-9. klasse er høj skoleglæde opgjort som andelen, der svarer, at de tit eller meget tit er glade for deres skole. For eleverne på EUD samt på de gymnasiale uddannelser er andelen opgjort som de elever, der har svaret, at de er 'delvis enige' eller 'helt enige' i, at de er glade for deres skole. For eleverne på FGU er andelen opgjort som de elever, der har svaret, at de er enige eller meget enige i, at de er glade for at gå på FGU.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Figur 2.14. Andel, der virkelig godt kan lide skolen fordelt på alder og køn, 2021.



Anm.: Figuren viser andelen af 7-, 11-, 15- og 19-årige, der på spørgsmålet 'Hvad synes du om skolen/uddannelsen for øjeblikket?' har svaret: 'Jeg kan virkelig godt lide skolen'. Blandt de 7-årige har barnets mor vurderet barnets skoleglæde.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og Unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

I undersøgelsen *LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination* afdækkes skoleglæde blandt LGBT+-elever og øvrige elever ved spørgsmålet: "Hvordan har du det med at gå i skole/på din uddannelse?". I folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser er andelen af LGBT+-elever, der svarer, at de rigtig godt eller godt kan lide at gå i skole, signifikant lavere end blandt øvrige elever, mens andelen, der svarer, at de ikke eller slet ikke kan lide at gå i skole, modsat er højere blandt LGBT+-elever. Den største forskel i svarfordelingen ses blandt elever i grundskolen, hvor 43 pct. af LGBT+-eleverne svarer, at de rigtig godt kan lide at gå i skole eller godt kan lide at gå i skole mod 52 pct. af de øvrige elever. På erhvervsuddannelserne og FGU ses ingen statistisk signifikant forskel på de to grupper.

I undersøgelsen *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023* afdækkes skoleglæde ved at stille spørgsmålet "Hvad synes du om skolen for øjeblikket?". Undersøgelsen finder, at andelen af børn og unge, der virkelig godt kan lide skolen, er større blandt anbragte børn og unge (39 pct.) og børn og unge i forebyggende foranstaltninger (37 pct.) end blandt børn uden indsatser (33 pct.) samt børn og unge,

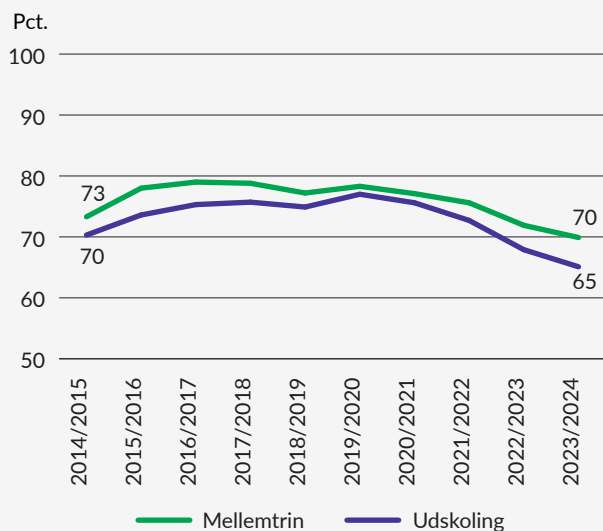
der modtager støtte efter servicelovens § 11 (25 pct.). For anbragte børn og unge ses det desuden, at plejefamilieanbragte børn og unge (44 pct.) i højere grad end institutionsanbragte (30 pct.) svarer, at de virkelig godt kan lide at gå i skole.

Udvikling

Over tid har andelen af elever i 0.-3. klasse, der svarer, at de er meget glade for deres skole, ligget nogenlunde stabilt. Også på EUD, FGU og de gymnasiale uddannelser har andelen af elever, der enten er enige eller meget enige i, at de er glade for deres skole, ligget relativt stabilt.

Ifølge den nationale trivselsmåling blandt folkeskolens 4.-9. klasser har der siden 2019 været et mindre fald i andelen af elever på mellemtrinnet og i udskolingen, der tit eller meget tit er glade for deres skole, jf. figur 2.15. Skoleglæden falder blandt både drenge og piger, om end tendensen er mest udtalt for piger, særlig i udskolingen. På de videregående uddannelser har der fra 2018 til 2021 været et fald i andelen af studerende, der er enige eller meget enige i udsagnet "Jeg føler mig generelt rigtig godt tilpas på min uddannelse". Ved seneste måling i 2023 ligger denne andel

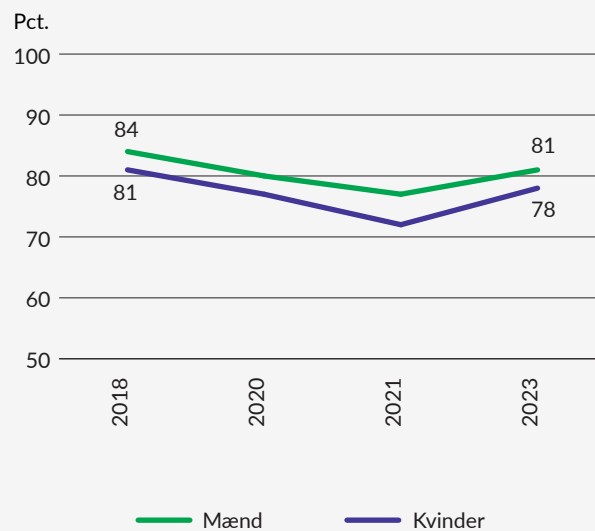
Figur 2.15. Udvikling i andel elever i 4.-9. klasse med høj skoleglæde fordelt på klassetrin, 2014/2015-2023/2024.



Anm.: Figuren viser andelen af elever i folkeskolens 4.-9. klasse, der har svaret, at de tit eller meget tit er glade for deres skole.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Figur 2.16. Udvikling i andelen af studerende på de videregående uddannelser, der føler sig rigtig godt tilpas på deres uddannelse, 2018-2023.



Anm.: Figuren viser andelen af studerende på de videregående uddannelser, der er enig eller helt enig i udsagnet 'Jeg føler mig generelt rigtig godt tilpas på min uddannelse'.

Kilde: Resultater fra Danmarks Studieundersøgelse 2018-2023 modtaget fra Uddannelses- og Forskningsministeriet.

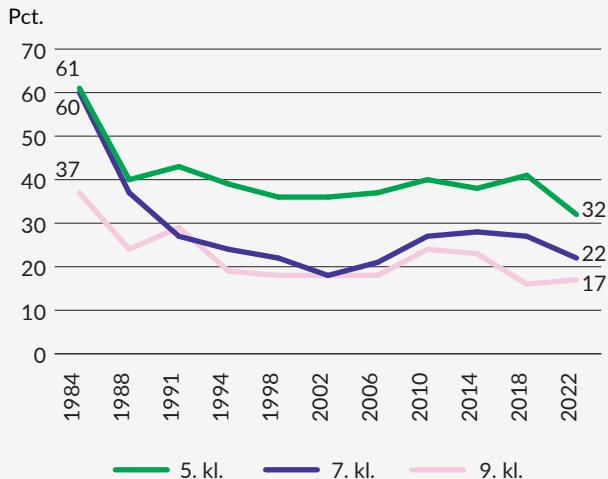
dog på et højere niveau end ved målingen i 2021 for både mænd og kvinder, jf. figur 2.16. Da undersøgelserne i 2020 og 2021 blev gennemført fra oktober til december, hvor flere uddannelser var påvirket af nedlukninger/begrænsning af de studerendes fysiske adgang til deres uddannelsessted, kan det lavere niveau i disse år således have været påvirket heraf.

Undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser, at der siden undersøgelsens start i 2009 er færre 7-, 15- og 19-årige, der svarer, at de virkelig godt kan lide deres skole. Faldet har været særlig markant blandt de 7-årige og de 19-årige. Skolebørnsundersøgelsen, ved hjælp af hvilken man har undersøgt skoleglæde siden 1984, viser dog andre udviklingstendenser. I perioden 1988-2010 ses der en nogenlunde stabil andel, som virkelig godt kan lide skolen

blandt piger og drenge i 5. klasse, jf. figur 2.17 og figur 2.18. Andelen blandt pigerne er stabil indtil 2018, mens den seneste måling i 2022 er på et lavere niveau. Blandt drengene ses en markant større andel i 2014 end i 2010, hvorefter andelen falder indtil 2022. Niveauet i 2022 er dog stadig højere end i den stabile periode.

For elever i 7. klasse samt drenge i 9. klasse ses der en faldende tendens mellem 1988 og 2002 efterfulgt af en stigende tendens indtil 2014. For pigerne i 9. klasse er andelen i 2018 og 2022 igen lavere og nogenlunde på niveau med perioden 1994-2006. Der ses faldende tendenser mellem 2014 og 2022 blandt elever i 7. klasse, hvor andelen, som virkelig godt kan lide skolen, i 2022 er større end i 2002.

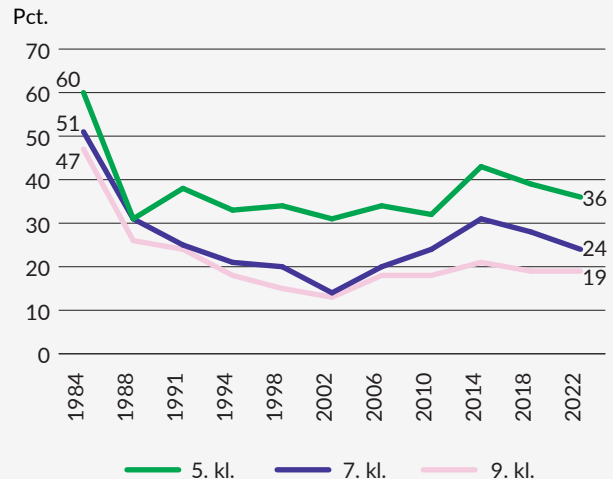
Figur 2.17. Udvikling i andel piger, som virkelig godt kan lide skolen fordelt på klassetrin, 1984-2022.



Anm.: Figuren viser andelen af piger i 5., 7. og 9. klasse, der har svaret, at de virkelig godt kan lide skolen for øjeblikket.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 2.18. Udvikling i andel drenge, som virkelig godt kan lide skolen fordelt på klassetrin, 1984-2022.



Anm.: Figuren viser andelen af drenge i 5., 7. og 9. klasse, der har svaret, at de virkelig godt kan lide skolen for øjeblikket.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Internationalt

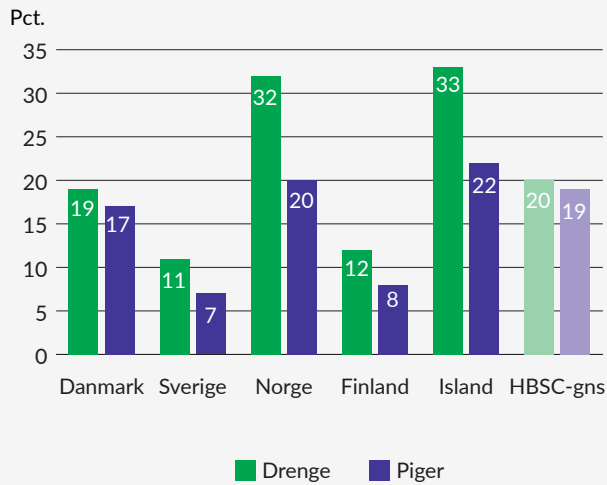
Andelen med høj skoleglæde i Danmark er i 2022 på et nogenlunde gennemsnitligt niveau i en international sammenligning. Dette er ikke tilfældet for de øvrige nordiske lande, som på tværs af køn og alder ligger spredt. Der ses fx særlig store andele med høj skoleglæde blandt de 13- og 15-årige drenge i Norge og Island, mens andelen for Finland og Sverige er relativt små for samme aldersgrupper, jf. figur 2.19.

Ligesom i Danmark ses der på tværs af deltagerlandene i HBSC-undersøgelsen ikke en gennemgående international kønsforskel i skoleglæde for de tre aldersgrupper. I nogle lande (fx Norge og Island) ses der kønsforskel i skoleglæde,

hvor andelen, der har høj skoleglæde, er større blandt 13- og 15-årige drenge end piger, mens der i andre lande (fx England, Italien og Schweiz) ses, at andelen med høj skoleglæde blandt 11-årige er større for pigerne end drengene.

I de fleste lande i HBSC-undersøgelsen er der i perioden 2014-2022 tegn på en faldende tendens i andelen med høj skoleglæde, herunder også i de nordiske lande. I Danmark og Finland falder skoleglæden generelt mindre end i Sverige, Norge og Island, jf. figur 2.20. I Holland ses de største fald i skoleglæde for 13- og 15-årige, mens der i Belgien (fransk) som et af de eneste lande ses en stigende andel med høj skoleglæde over tid.

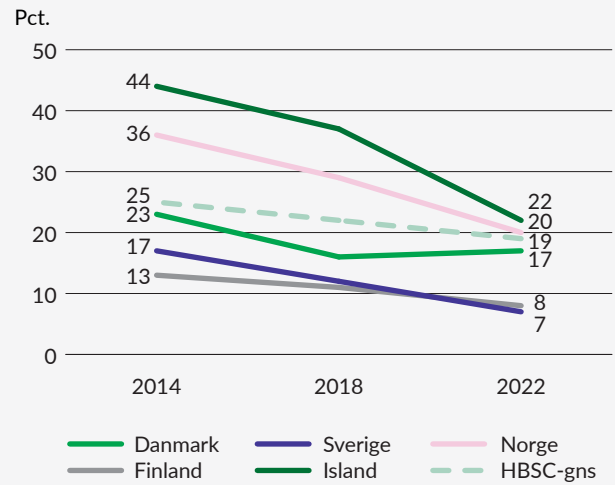
Figur 2.19. Andel 15-årige med høj skoleglæde fordelt på køn, 2022.



Anm.: Figuren viser andelen af 15-årige, der har svaret, at de virkelig godt kan lide skolen for øjeblikket.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 2.20. Udvikling i andel 15-årige piger med høj skoleglæde fordelt på udvalgte lande, 2014-2022.



Anm.: Figuren viser andelen af 15-årige, der har svaret, at de virkelig godt kan lide skolen for øjeblikket.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Kapitel 3

Børn og unges oplevelse af at kunne håndtere modgang og udfordringer

Som det fremgår af kommissionens trivselsforståelse, handler trivsel også om at kunne håndtere perioder med modgang og udfordringer. Sådanne perioder forekommer naturligt igennem livet, og derfor er det nødvendigt at opbygge evnen til at håndtere en vis mængde heraf – også som ung. Samtidig er det dog vigtigt at holde øje med graden af belastning, som børn og unge møder i hverdagen, for at sikre, at denne ikke eskalerer til et niveau, der er vanskeligt at håndtere.

Man kan opnå indblik i børn og unges belastningsgrad på forskellig vis. En første tilgang er at undersøge det niveau af stress, som børn og unge rapporterer at opleve i deres dagligdag, og som kan siges at indfange, hvorvidt de oplever et højere niveau af pres i hverdagen, end de synes at kunne håndtere. Ud over målet for oplevet stress kan det også være relevant at se på, i hvilken grad unge rapporterer alvorlige reaktioner på stress, hvilket i rapporten belyses ud fra andelen af studerende på de videregående uddannelser, der rapporterer om fysiske, psykiske, og adfærdsmæssige symptomer på stress i dagligdagen.

Det er ligeledes relevant at tage et kig på, hvordan børn og unge opfatter de kilder til belastning, som de støder på i hverdagen. En potentielt belastende faktor for børn og unge er, hvis de oplever et tidspres i deres hverdag – altså om de synes, at de har svært ved at nå de ting, de føler, at de skal nå. Endelig er det relevant at undersøge, om børn og unge føler sig presset af deres skolearbejde.

I dette kapitel vil børn og unges oplevelse af at kunne håndtere perioder med modgang og udfordringer blive afdækket med afsæt i følgende indikatorer:

- Oplevet stress målt blandt elever i 7. og 9. klasse samt unge i alderen 16-24 år.
- Symptomer på stress målt blandt studerende på videregående uddannelser.
- Oplevet tidspres målt blandt 11-, 15- og 19-årige.
- Oplevet pres fra skolearbejde målt blandt elever i 5., 7. og 9. klasse samt på de gymnasiale uddannelser.

I boks 3.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

Boks 3.1. Kapitlets hovedresultater

- De fleste unge i 7. og 9. klasse har et middel niveau af oplevet stress. Der er en kønsforskel i forekomsten af høj stress blandt folkeskoleelever, hvor 22 pct. af pigerne i 7. og 9. klasse oplever et højt niveau af stress, mens det samme gælder for 6 pct. af drengene.
- Andelen af 16-24-årige, der oplever et højt niveau af stress, er steget i perioden 2013-2023 for både mænd og kvinder. Der ses også her en kønsforskel i forekomsten af høj stress: 53 pct. af 16-24-årige kvinder oplevede et højt niveau af stress i 2023, mens det samme gjorde sig gældende for 26 pct. af 16-24-årige mænd.
- De fleste børn og unge i Danmark (87 pct.) svarer, at de ikke oplever et stort tidspres i dagligdagen. Andelen af unge, der oplever et tidspres i hverdagen, stiger dog med alderen. Endvidere er der en kønsforskel i oplevelsen af tidspres, da flere piger end drenge rapporterer at have svært ved at nå de ting, de gerne vil nå. Andelen, der oplever et stort tidspres, har siden 2009 enten været stabil eller faldende.
- Det er et mindretal af børn og unge, der føler sig meget presset af deres skolearbejde. Blandt piger og unge kvinder stiger andelen, der oplever et skolepres, dog med alderen, mens det samme ikke gør sig gældende for drenge og unge mænd. Siden 1990'erne har der været en stigning i andelen af piger i grundskolen, der føler sig meget presset af skolearbejdet.

Oplevet stress samt stress-symptomer

I det følgende beskrives forekomsten og udviklingen i hhv. oplevet stress og stresssymptomer. Resultaterne baserer sig på resultater fra Skolebørnsundersøgelsen, Den Nationale Sundhedsprofil samt Danmarks Studieundersøgelse.

Skolebørnsundersøgelsen og Den Nationale Sundhedsprofil beskæftiger sig med oplevet stress blandt elever i 7. og 9. klasse samt unge i alderen 16-24 år. Oplevet stress måles i begge undersøgelser med det validerede redskab Cohen's Perceived Stress Scale, hvor der med udgangspunkt i den seneste måned spørges ind til individets oplevelse af belastninger samt dennes evne til at kunne håndtere disse belastninger.

I Danmarks Studieundersøgelse spørges der ind til respondentens stresssymptomer, hvormed der i stedet for oplevelsen af belastninger og evnen til at håndtere disse er fokus på de studerendes fysiske, psykiske og adfærdsmæssige stressreaktioner. Konkret bliver de studerende på de videregående uddannelser spurgt, om de har oplevet alvorlige stresssymptomer i dagligdagen.

Da der på tværs af undersøgelserne anvendes forskellige mål for stress, ligesom undersøgelsespopulationer er forskellige, skal man være varsom med at foretage sammenligninger af niveauerne på tværs heraf.

Forekomst

Forekomsten af oplevet stress såvel som stresssymptomer er mere udtalt blandt piger end drenge. Ifølge Skolebørnsundersøgelsen har 22 pct. af pigerne i både 7. og 9. klasse et højt niveau af oplevet stress, mens det for drengene gælder 6 pct., jf. figur 3.1. Ifølge Den Nationale Sundhedsprofil (2023) har 53 pct. af de 16-24-årige kvinder en høj score på den såkaldte stressskala¹⁴, mens 26 pct. af de jævnaldrende mænd oplever det samme, jf. figur 3.3.

Blandt de studerende på de videregående uddannelser viser *Danmarks Studieundersøgelse 2023* en markant højere andel af kvindelige end mandlige studerende, der rapporterer, at de ofte eller altid har alvorlige stresssymptomer i dagligdagen (21 pct. hhv. 14 pct.).

I både Skolebørnsundersøgelsen og Danmarks Studieundersøgelse ses en social gradient i andelen med hhv. lav grad af oplevet stress og alvorlige stresssymptomer. Blandt elever i 7. og 9. klasse er forekomsten med lavt niveau af

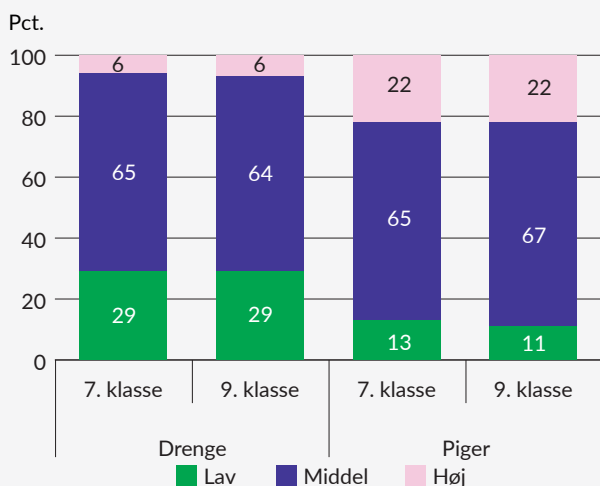
14 I Den Nationale Sundhedsprofil er en høj score på stressskalaen baseret ud fra sundhedsprofilmålingen i 2010 og defineret som den værdi, de 20 pct., der scorede højest, havde.

oplevet stress mindre, jo kortere en uddannelse elevernes forældre har, jf. figur 3.2. Betragtes andelen med et højt niveau af oplevet stress, er denne på nogenlunde samme niveau på tværs af forældres uddannelsesniveau. Blandt de studerende på de videregående uddannelser er andelen med alvorlige stresssymptomer i dagligdagen højere blandt studerende med ufaglærte forældre end blandt studerende, hvis forældre har en videregående uddannelse. Samtidig er andelen med alvorlige stresssymptomer lavere

blandt studerende, hvis mor er i beskæftigelse, end blandt studerende, hvis mor er ledig eller uden for arbejdsstyrken.

Endelig viser data fra Den Nationale Sundhedsprofil, at andelen med en høj score på stressskalaen er lavest blandt unge i beskæftigelse, mens den er højest blandt unge, der er arbejdsløse eller har fået tilkendt førtidspension.

Figur 3.1. Fordeling af oplevet stress efter køn og klassetrin, 2022.

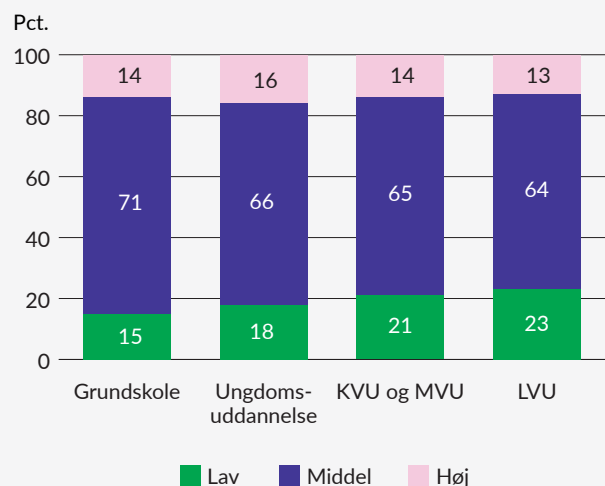


Anm.: Oplevet stress måles med den korte udgave af det validerede redskab Cohen's Perceived Stress Scale (PSS-4). Skalaen går fra 0 til 16, hvor en højere score er ensbetydende med en højere grad af oplevet stress.

Som følge af afrunding summerer andelen ikke nødvendigvis til 100 inden for hvert køn og aldersgruppe.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 3.2. Fordeling af oplevet stress blandt elever i 7. og 9. klasse efter forældres uddannelsesniveau, 2022.



Anm.: Oplevet stress måles med den korte udgave af det validerede redskab Cohen's Perceived Stress Scale (PSS-4). Skalaen går fra 0 til 16, hvor en højere score er ensbetydende med en højere grad af oplevet stress.

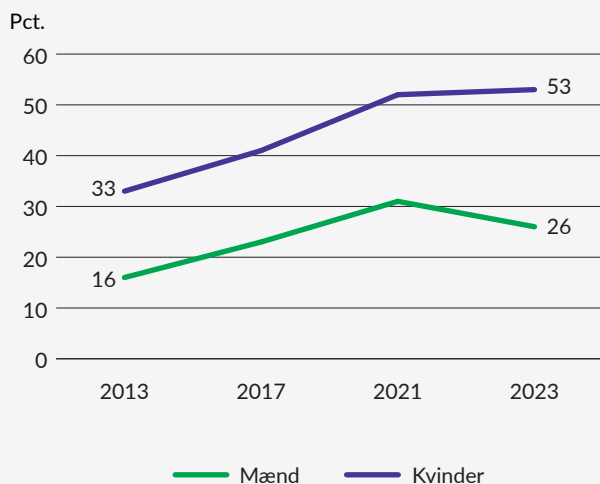
Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Udvikling

Fra 2013 til 2023 er andelen af 16-24-årige med en høj score på stressskalaen steget blandt både mænd (fra 16 pct. i 2013 til 26 pct. i 2023) og kvinder (fra 33 pct. i 2010 til 53 pct. i 2023), jf. figur 3.3. Fra 2021 og 2023 ses en tilnærmelsesvis stagnation i andelen af 16-24-årige kvinder med høj score på stressskalaen (hhv. 52 pct. i 2021 og 53 pct. i 2023), mens andelen af 16-24-årige mænd med høj score på stressskalaen i 2023 ligger på et lavere niveau sammenlignet med 2021 (hhv. 31 pct. i 2021 og 26 pct. i 2023). Det skal hertil bemærkes, at 2021-data blev

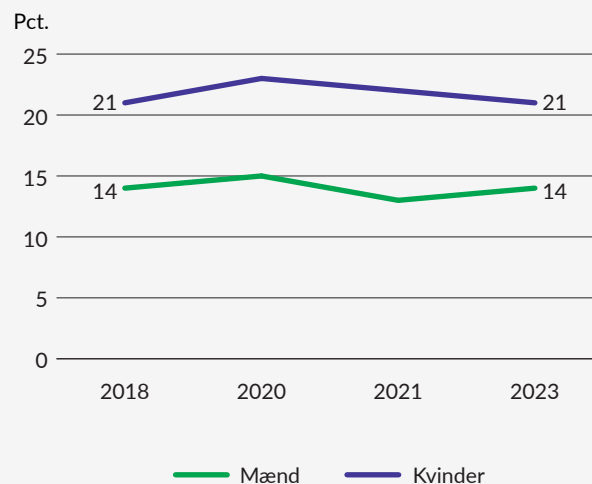
indsamlet i foråret 2021, hvor rammerne for danskernes liv var præget af covid-19. Derfor kan opgørelsen for 2021 være påvirket heraf, og udviklingen skal således læses med forbehold herfor.

Blandt de studerende på de videregående uddannelser finder Danmarks Studieundersøgelse, at andelen, der ofte eller altid har alvorlige symptomer på stress i hverdagen, har ligget relativt stabilt over tid for både mænd og kvinder, jf. figur 3.4.

Figur 3.3. Udvikling i andel 16-24-årige med høj score på stressskalaen fordelt på køn, 2013-2023.

Anm.: Stressniveauet måles med det validerede redskab Cohen's Perceived Stress Scale (PSS). Skalaen går fra 0 til 40, hvor en højere score er ensbetydende med en højere grad af oplevet stress.

Kilde: Danskernes Sundhed.dk., højt stressniveau

Figur 3.4. Udvikling i andel studerende på de videregående uddannelser, der altid eller ofte har alvorlige stresssymptomer fordelt på køn, 2018-2023.

Anm.: Figuren viser andel af studerende på de videregående uddannelser, der har svaret, at de 'ofte' eller 'altid' har alvorlige stresssymptomer i dagligdagen.

Kilde: Resultater fra Danmarks Studieundersøgelse 2018-2023 modtaget fra Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Oplevet tidspres

I rapporten Børn og Unge i Danmark undersøges det, om børn og unge oplever et tidspres, ved at spørge, om de dagligt kan nå de ting, som de skal eller gerne vil. En oplevelse af tidspres kan således både være udtryk for en oplevelse af, at der er mange ting, der skal nås, eller som et ønske om at nå mange ting, og kan således ikke tolkes entydigt positivt eller negativt. Ifølge undersøgelsen kan spørgsmålet dog indikere, hvorvidt børn og unge i deres dagligdag føler sig presset på tid.

Forekomst

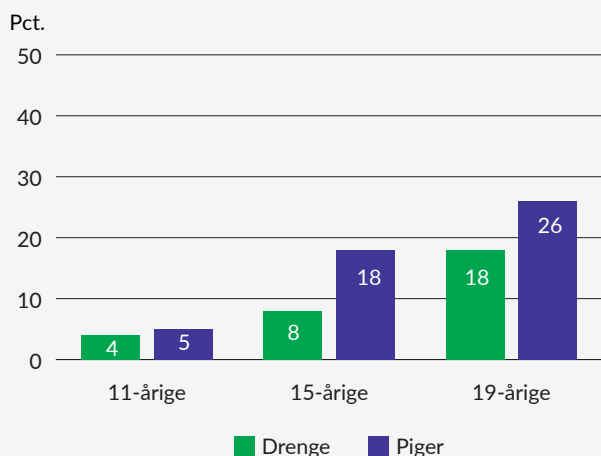
På tværs af alder og køn svarer størstedelen af børn og unge (87 pct.), at de ikke har problemer eller for det meste kan nå de ting, de gerne vil. Det gælder dog samtidig, at det oplevede tidspres stiger med alderen, hvor færrest 11-årige oplever et tidspres, mens flest 19-årige oplever et tidspres, jf. figur 3.5. Der ses endvidere en kønsmæssig forskel i oplevelsen af tidspres, hvor en større andel af de 15- og 19-årige piger (hhv. 18 og 26 pct.) oplever et tidspres sammenlignet med de jævnaldrende drenge (hhv. 8 og

18 pct.). Endelig ses der en tendens til, at børn og unge fra familier med en indkomst under 50 pct. af mediangrænsen i højere grad rapporterer, at de oplever at være presset på tid (27 pct.) sammenlignet med børn fra familier med en højere indkomst (12 pct.). Der ses ikke en tydelig sammenhæng mellem oplevelsen af tidspres blandt børn og unge og deres mødres uddannelsesniveau, om end børn, hvis mødre højst har gennemført grundskolen, i lidt højere grad end andre svarer, at de oplever at have problemer med at nå det, de skal eller gerne vil.

Udvikling

I perioden 2011-2021 har andelen af 11-årige, som af og til eller altid har svært ved at nå det, de skal og gerne vil, været stabil. For de 15- og 19-årige har der i løbet af perioden været visse variationer, der gør det svært at konkludere noget entydigt om den samlede udvikling over perioden. For de 19-årige ligger andelen i 2021 på et signifikant lavere niveau end i 2009, jf. figur 3.6.

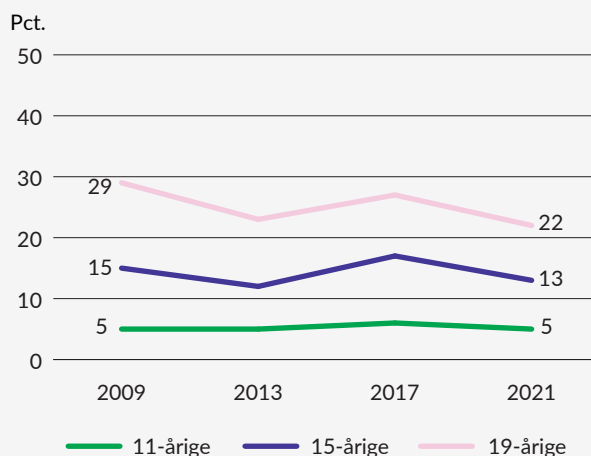
Figur 3.5. Andel, der oplever et tidspres fordelt på køn og alder, 2021.



Anm.: Figuren viser andelen, der svarer, at de 'af og til' eller 'altid' har svært ved at nå det, de skal eller gerne vil. Der spørges ind til, om man dagligt kan nå de ting, som man gerne vil. Svarkategorierne strækker sig fra, at de ingen problemer har, til, at det altid er et problem.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Figur 3.6. Udvikling i andel, der oplever et tidspres fordelt på alder, 2009-2021.



Anm.: Figuren viser andelen, der svarer, at de 'af og til' eller 'altid' har svært ved at nå det, de skal eller gerne vil. Der spørges ind til, om man dagligt kan nå de ting, som man gerne vil. Svarkategorierne strækker sig fra, at de ingen problemer har, til, at det altid er et problem.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Oplevet pres fra skolearbejde

Oplevet pres fra skolearbejde undersøges i Skolebørnsundersøgelsen og i den nationale trivselsmåling på de gymnasiale uddannelser.¹⁵ Spørgsmålene, der stilles til børn og unge i de to undersøgelser, er ikke fuldt sammenlignelige.

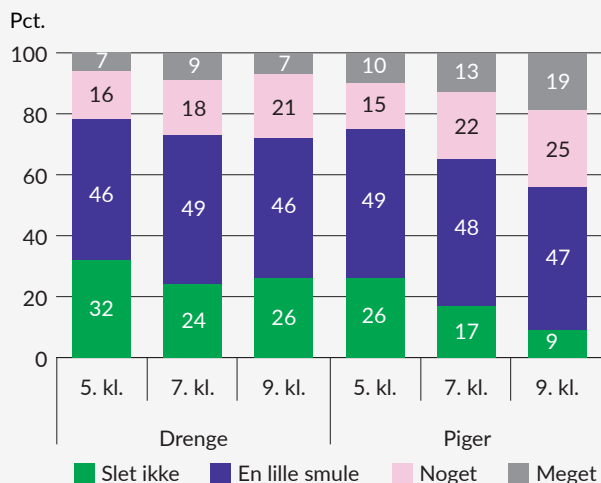
Forekomst

Ifølge begge undersøgelser oplever de færreste børn og unge at være meget presset af skolearbejdet. I tråd med ovennævnte resultater for oplevet stress og tidspres viser Skolebørnsundersøgelsen, at piger i højere grad end drenge føler sig presset af skolearbejdet, ligesom der med alderen ses en stigning i andelen af piger, der føler sig meget presset af skolearbejdet. I 5. klasse giver 10 pct. af pigerne udtryk for, at de føler sig meget presset af skolearbejdet, mens andelen i 9. klasse er omtrent fordoblet (19 pct.). For drenge ligger den tilsvarende andel på nogenlunde samme niveau på tværs af klassetrin, jf. figur 3.7. Andelen af piger, der angiver, at de slet ikke føler sig presset af skolearbejdet falder med stigende klassetrin. For drenge ses der mellem

5. til 7. klasse ligeledes et fald i andelen, der slet ikke føler sig presset af skolearbejdet, mens der mellem 7. og 9. klasse ikke ses nogen nævneværdig forskel.

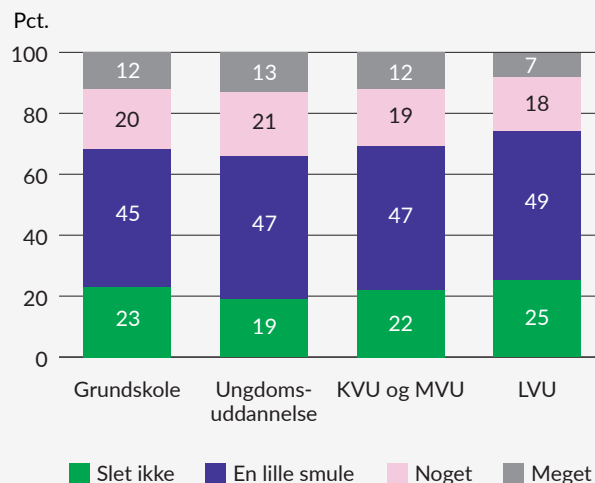
Ifølge den nationale trivselsmåling på de gymnasiale uddannelser i skoleåret 2023/2024 ses ligeledes en tendens til, at piger (49 pct.) i højere grad end drenge (29 pct.) tit eller meget tit føler sig presset i skolen, ligesom flere drenge end piger sjældent eller aldrig føler sig presset i skolen. Der tegner sig samtidig et billede af, at andelen af elever, der tit eller meget tit føler sig presset i skolen, øges med stigende klassetrin, hvor andelen er højere i 3.g end i 1.g. Der ses ikke store forskelle på tværs af elever med hhv. dansk (40 pct.) og udenlandsk herkomst (42 pct.) i andelen, der tit eller meget tit føler sig presset i skolen.

¹⁵ De gymnasiale uddannelser er afgrænset til STX, HHX, HTX og HF.

Figur 3.7. Fordeling af oplevet pres af skolearbejde efter køn og klassetrin, 2022.

Anm.: Elevernes oplevede pres af skolearbejdet måles ved spørgsmålet 'Hvor presset føler du dig af det skolearbejde, du skal lave (både i skolen og lektier hjemme)?' med følgende fire svarkategorier: 'Slet ikke', 'En lille smule', 'Noget' og 'Meget'.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 3.8. Fordeling af pres af skolearbejde blandt elever i 5., 7. og 9. klasse efter forældres uddannelsesniveau, 2022.

Anm.: Elevernes oplevede pres af skolearbejdet måles ved spørgsmålet 'Hvor presset føler du dig af det skolearbejde, du skal lave (både i skolen og lektier hjemme)?' med følgende fire svarkategorier: 'Slet ikke', 'En lille smule', 'Noget' og 'Meget'.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Skolebørnsundersøgelsen viser en sammenhæng mellem oplevet pres fra skolearbejde og forældrenes uddannelsesniveau, hvor andelen, der slet ikke føler sig presset af skolearbejde, er størst for børn af forældre med lang videregående uddannelse, mens andelen, der føler sig meget eller noget presset, samtidig er lavest blandt disse børn, jf. figur 3.8.

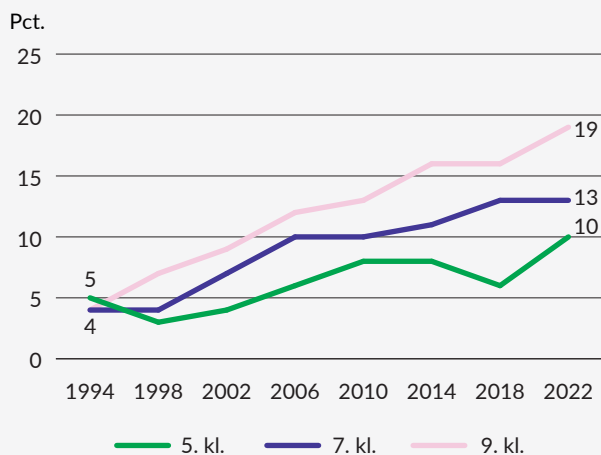
Udvikling

I Skolebørnsundersøgelsen har man spurgt ind til det oplevede pres af skolearbejde siden 1994. For pigerne ses der over hele perioden en stigning i andelen, der oplever at være meget presset af skolearbejdet, og stigningen har særlig været markant for 7. og 9. klasse, jf. figur 3.9. Blandt drengene er niveauet i hhv. 1994 og 2022 nogenlunde

det samme – dog med en række mindre udsving over den samlede periode (ikke vist i figuren).

I perioden 2018 til 2023, hvor eleverne på de gymnasiale uddannelser årligt har deltaget i de nationale trivselsmålinger, har der været visse variationer i andelen, der tit eller meget tit føler sig presset i skolen. For pigerne er andelen i 2023 på samme niveau som i 2018, mens der for drengenes vedkommende ses indikationer på et mindre fald i andelen, der tit eller meget tit føler sig presset i skolen, jf. figur 3.10. Der ses ingen bemærkelsesværdig udvikling på tværs af hverken klassetrin eller herkomst.

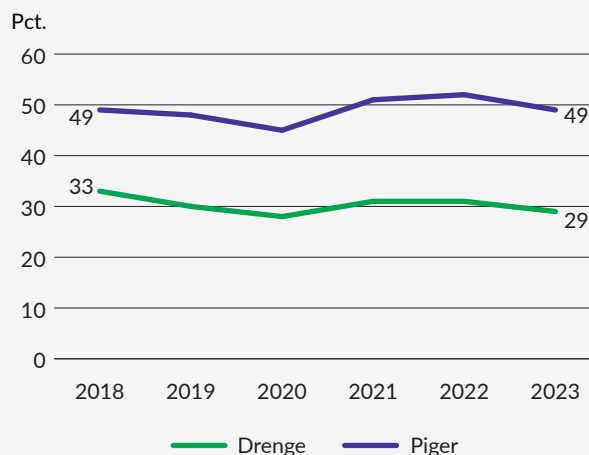
Figur 3.9. Udvikling i andel piger, der føler sig meget presset af skolearbejde fordelt på klassetrin, 1994-2022.



Anm.: Elevernes oplevede pres af skolearbejdet måles ved spørgsmålet 'Hvor presset føler du dig af det skolearbejde, du skal lave (både i skolen og lektier hjemme)?' med følgende fire svar kategorier: 'Slet ikke', 'En lille smule', 'Noget' og 'Meget'.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Tøftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 3.10. Udvikling i andel på de gymnasiale uddannelser, der føler sig presset i skolen fordelt på køn, 2018-2023.



Anm.: Oplevet skolepres måles ved spørgsmålet 'Hvor ofte føler du dig presset af skolearbejde' med svarmulighederne 'Meget tit', 'Tit', 'En gang i mellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. Med gymnasiale uddannelser forstås STX, HHX, HTX og HF.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger pba. de nationale trivselsmålinger.

Internationalt

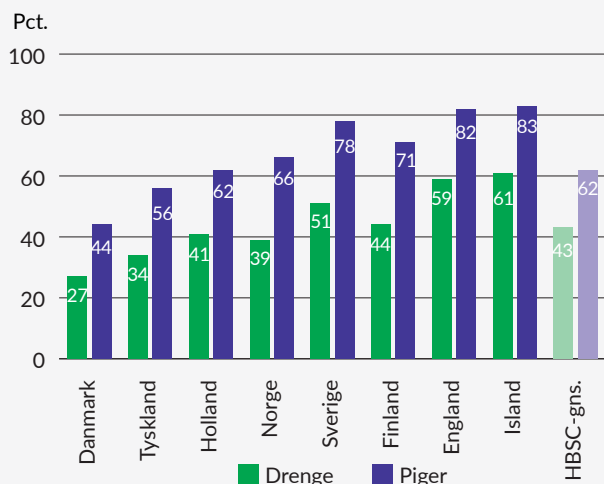
I en international sammenligning er Danmark et af de lande, hvor børn og unge i mindst grad føler sig presset af skolearbejde. Dette gælder, både når der sammenlignes med et gennemsnit på tværs af alle HBSC-lande og ved sammenligning med nogle af de lande, der minder mest om Danmark, jf. figur 3.11.

I de andre lande, der indgår i HBSC-undersøgelsen, er der (ligesom i Danmark) betydelige kønsforskelle i børn og unges oplevelse af skolepres, idet en større andel piger end drenge føler sig pressede af skolearbejde. I 2022 er kønsforskellen blandt 15-årige for oplevet pres fra skolearbejde i Danmark nogenlunde på størrelse med den gennemsnitlige kønsforskel i HBSC-undersøgelsen (hhv. 17 og 19 procentpoint). I Sverige, Norge og Finland er andelen, der

oplever pres fra skolearbejde, generelt større end i Danmark, og forskellen mellem drenge og piger er betydelig større (27 procentpoint).

I perioden 2014-2022 har andelen af danske børn og unge, der føler sig presset af skolearbejde, været relativt stabil over tid med kun mindre stigninger for enkelte aldersgrupper. Dette står i kontrast til udviklingen i en lang række andre lande, hvor andelen, der oplever et pres fra skolearbejdet, har været stigende – særlig blandt de 13- og 15-årige. Denne udvikling ses både i de nordiske lande og i andre vestlige lande som fx England, Tyskland og Holland. Betragtes andelen af 13-årige piger, der oplever et pres fra skolearbejde, har andelen særlig været stigende i Norge og Sverige, jf. figur 3.12. I Danmark ses i samme periode kun en mindre stigning.

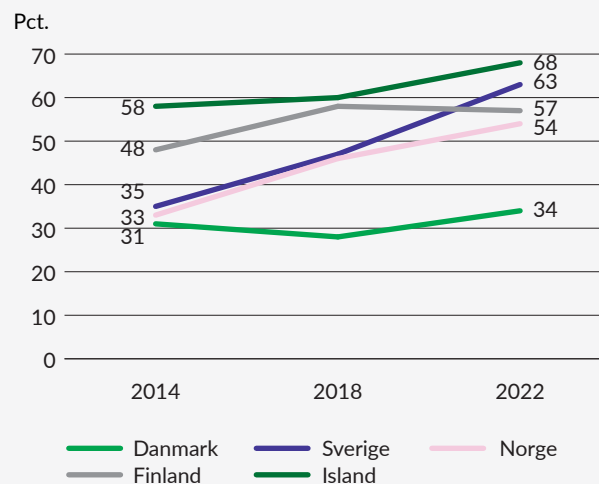
Figur 3.11. Andel 15-årige i udvalgte lande, der oplever pres fra skolearbejde fordelt på køn, 2022.



Anm.: Elevernes oplevede pres fra skolearbejdet måles ved spørgsmålet 'Hvor presset føler du dig af det skolearbejde, du skal lave (både i skolen og lektier hjemme)?' med følgende fire svarkategorier: 'Slet ikke', 'En lille smule', 'Noget' og 'Meget'. I figuren fremgår andelen, der føler sig noget eller meget presset af skolearbejde.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC survey).

Figur 3.12. Udvikling i andel 13-årige piger, der oplever pres fra skolearbejde fordelt på udvalgte lande, 2014-2022.



Anm.: Elevernes oplevede pres fra skolearbejdet måles ved spørgsmålet 'Hvor presset føler du dig af det skolearbejde, du skal lave (både i skolen og lektier hjemme)?' med følgende fire svarkategorier: 'Slet ikke', 'En lille smule', 'Noget' og 'Meget'. I figuren fremgår andelen, der føler sig noget eller meget presset af skolearbejde.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC survey).

Kapitel 4

Børn og unges oplevelse af deres sociale relationer og fællesskaber

Et vigtigt aspekt i kommissionens trivselsforståelse er, at trivsel ikke alene forstås med udgangspunkt i individet, men at den blandt andet skabes i fællesskaber. Som det fremgår af trivselsforståelsen, trives man, "*når man kan [...] indgå i og bidrage til fællesskaber*".

Børn og unge bevæger sig ofte mellem flere fællesskaber i løbet af deres dagligdag, men det elevfællesskab, de møder i skolen eller på deres uddannelse, er en helt central søjle i deres sociale liv. Derfor starter kapitlet også med at se på, i hvilken grad børn og unge i Danmark oplever at være en del af fællesskabet på deres skole eller uddannelse.

Hertil kigges der også på, om børn og unge oplever at have tætte og fortrolige relationer til jævnaldrende. Undersøgelser viser, at jævnaldrende spiller en vigtig rolle i børn og unges personlige og sociale udvikling, og det er særlig væsentligt for deres trivsel, at de oplever at have nære venner, som de kan betroe sig til og søge støtte hos i udfordrende perioder.

I forlængelse heraf betragtes også oplevelsen af ensomhed blandt børn og unge. Ensomhed reflekterer, i hvilken grad børn og unge oplever at føle sig isoleret fra deres jævnaldrende uden at ønske det, og det kan således ses som et tegn på, at de har vanskeligt ved at finde et støttende fællesskab at læne sig op ad. Afsnittet gør også status over, hvor mange børn og unge der oplever at blive udsat for mobning af jævnaldrende, og som derfor har ugunstige sociale betingelser for at være i trivsel.

For at undersøge børn og unges relationer og fællesskaber i hverdagens rammer kigges der til slut på undersøgelser af skolefravær og skoletilhørsforhold blandt børn og unge i Danmark. Skolefravær kan være udtryk for mange forskellige udfordringer i et barns liv. Det kan naturligvis være et udtryk for sygdom, men kan også være tegn på, at barnet eller den unge har svært ved at indgå i det faglige eller sociale fællesskab i skolen. Endelig kan børn og unges skoletilhørsforhold ses som en indikator for, om de oplever et understøttende og inkluderende skolemiljø.

I dette kapitel vil børn og unges sociale relationer og oplevelse af at indgå i fællesskaber blive afdækket med afsæt i følgende indikatorer:

- Elevfællesskaber målt blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse
- Relationer til jævnaldrende målt blandt elever i 5., 7. og 9. klasse
- Ensomhed og uønsket tid alene målt blandt elever i folkeskolen og på gymnasiale uddannelser, studerende på videregående uddannelser og børn og unge mellem 11 og 24 år

- Mobning målt blandt elever i folkeskolen og på gymnasiale uddannelser
- Skolefravær målt blandt elever i folkeskolen, på FGU, på gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelser
- Skoletilhørsforhold målt blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse
- Social kompetence målt blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse.

I boks 4.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

Boks 4.1. Kapitlets hovedresultater

- De fleste børn og unge i grundskolen oplever et godt elevfællesskab i deres klasse, men drenge oplever hyppigere et godt elevfællesskab end piger. Oplevelsen af elevfællesskab er generelt en smule lavere blandt elever med udenlandsk herkomst end elever med dansk herkomst. For både drenge og piger ses et mindre fald i andelen, der oplever en høj grad af elevfællesskab.
- Et flertal af børn og unge i grundskolen oplever at have tillidsfulde og fortrolige relationer til deres venner i skolen. Blandt 15- og 19-årige har der været et mindre fald i andelen, der oplever at kunne tale fortroligt med deres venner.
- De fleste børn og unge oplever kun sjældent at føle sig ensomme, men gruppen af ensomme børn og unge er vokset over den seneste årrække. Ensomhed har været stigende for både drenge og piger i denne periode, men stigningen er særlig udtrykt blandt piger i udskolingen og unge kvinder på de videregående uddannelser.
- Dertil er der en social gradient i forekomsten af ensomhed blandt børn og unge, hvor elever med lav socioøkonomisk baggrund i højere grad føler sig ensomme. Blandt elever med udenlandsk herkomst ses ligeledes en større andel, der ofte føler sig ensomme. Det samme gør sig gældende for børn og unge, der modtager sociale foranstaltninger og LGBT+-børn og unge sammenlignet med øvrige børn og unge.
- Mellem 5 og 10 pct. af børn og unge oplever hyppigt at blive mobbet af deres klassekammerater. Mobning har været faldende over en lang årrække, men der er i de seneste år sket en mindre stigning. Elever med udenlandsk herkomst oplever i lidt højere grad at blive mobbet sammenlignet med elever med dansk herkomst.
- Der er i de seneste år sket en stigning i gennemsnitligt årligt skolefravær blandt elever i grundskolen; en del af denne udvikling må dog forventes at have en vis sammenhæng med covid-19-epidemien.
- Danske skoleelever oplever generelt, at de hører til på deres skole. Der er dog færre piger end drenge, der oplever en høj grad af skoletilhørsforhold, ligesom både elever med lav socioøkonomisk baggrund og elever med indvandrerbaggrund i mindre grad føler, at de hører til på deres skole.
- De fleste skoleelever har et middel til højt niveau af social kompetence, men der er tegn på, at deres sociale kompetencer forringes.
- I en international sammenligning oplever danske børn og unge i mindre grad at være ensomme eller at blive mobbet. Oplevelsen af skoletilhørsforhold ligger højere i Danmark end på tværs af OECD-landene og på niveau med de andre nordiske lande.

Elevfællesskaber

I Skolebørnsundersøgelsen belyses elevernes oplevelse af elevfællesskab ud fra, om de er glade for klassen, om de føler, de hører til på skolen, om eleverne i klassen er venlige og hjælpsomme, og om andre elever accepterer dem, som de er. De samme spørgsmål indgår i den nationale trivselsmåling, hvorved det på tilsvarende vis er muligt at undersøge elevernes oplevelse af elevfællesskab med udgangspunkt i denne måling.

Forekomst

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen har hovedparten af eleverne i 5., 7. og 9. klasse en høj grad af oplevet elevfællesskab, dog er andelen, der oplever en høj grad af elevfællesskab, generelt lavere blandt piger end drenge, jf. figur 4.1. Blandt piger er andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab størst i 5. klasse, mens der blandt drenge ikke ses nogle betydelige forskelle på tværs af klassetrin. Skolebørnsundersøgelsen viser desuden en signifikant social gradient, hvor andelen med høj grad af oplevet elevfællesskab er størst blandt elever af forældre med en lang videregående uddannelse og lavest blandt elever, hvor forældrenes højeste fuldførte uddannelse er grundskolen. Ligeledes falder andelen med lavest grad af oplevet elevfællesskab, når forældrenes uddannelsesniveau stiger.

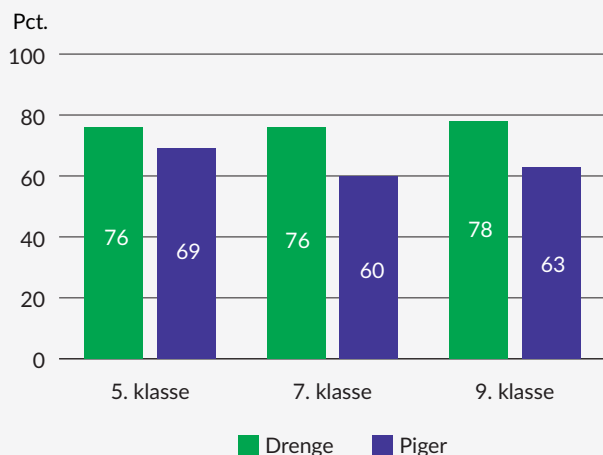
I den nationale trivselsmåling i folkeskolen for skoleåret 2023/2024 ses lignende resultater, idet drenge i højere grad end piger oplever en høj grad af elevfællesskab. Det ses endvidere, at andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab er lavere blandt børn med udenlandsk herkomst (61 pct.) end blandt børn med dansk herkomst (67 pct.).

Udvikling

Ifølge den nationale trivselsmåling i folkeskolen har der siden 2016/2017 været et fald i andelen af piger med en høj grad af oplevet elevfællesskab, jf. figur 4.2. Blandt drenge har andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab frem til 2020/2021 ligget relativt stabilt mellem 78-80 pct. Herefter ses også for drenge et fald i andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab til 72 pct. i 2023/2024. Da andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab falder mere for piger end for drenge, øges kønsforskellen mellem de to grupper over tid.

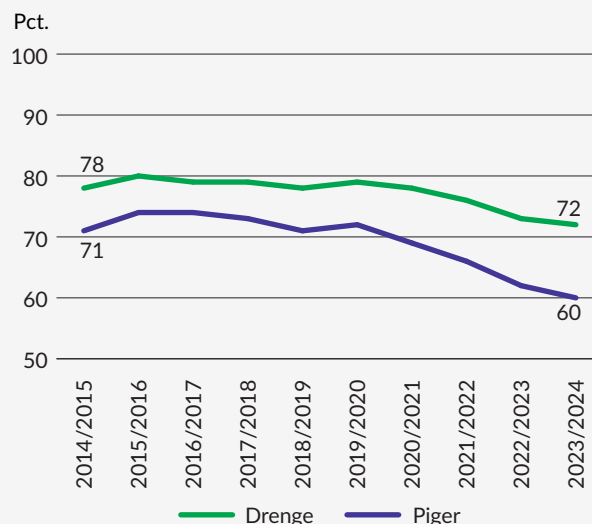
For elever med såvel dansk som udenlandsk herkomst har andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab været faldende. I 2016/2017 udgjorde andelen med en høj grad af oplevet elevfællesskab 77 pct. blandt elever med dansk herkomst og 73 pct. blandt elever med udenlandsk herkomst. I 2023/2024 var dette faldet til hhv. 67 og 61 pct. Differencen mellem de to grupper har i den samlede periode været forholdsvis stabil.

Andelen af elever med en høj grad af oplevet elevfællesskab er faldet over tid både for elever fra familier med høje og med lave indkomster. Forskellen mellem de to grupper har over tid været stabil, hvor ca. 10 procentpoint flere elever fra familier med høje indkomster konsekvent oplever en høj grad af elevfællesskab sammenlignet med elever fra familier med de laveste indkomster. Dette indikerer, at socioøkonomisk baggrund fortsat har en betydelig indflydelse på elevernes oplevelse af fællesskab i skolen, og at dette ikke har ændret sig over tid.

Figur 4.1. Andel med en høj grad af oplevet elevfællesskab fordelt på klassetrin og køn, 2022.

Anm.: Elevfællesskab er målt ved spørgsmålene 'Er du glad for din klasse?', 'Føler du, at du hører til på skolen?', 'Er eleverne i klassen venlige og hjælpsomme?', og 'Accepterer de andre elever dig, som du er?'. Elever, der har svaret 'Enig' eller 'Helt enig' på mindst tre spørgsmål, klassificeres som havende en høj grad af oplevet elevfællesskab.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Tøftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 4.2. Udvikling i andel elever i 4.-9. klasse med en høj grad af oplevet elevfællesskab fordelt på køn, 2014/2015-2023/2024.

Anm.: Elevfællesskab er målt ved spørgsmålene 'Er du glad for din klasse?', 'Føler du, at du hører til på skolen?', 'Er eleverne i klassen venlige og hjælpsomme?', og 'Accepterer de andre elever dig, som du er?'. Elever, der har svaret 'Enig' eller 'Helt enig' på mindst tre spørgsmål, klassificeres som havende en høj grad af oplevet elevfællesskab.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger pba. de nationale trivselsmålinger.

Relationer til jævnaldrende

Børn og unges egen oplevelse af deres relationer til jævnaldrende kan indikere, hvorvidt de selv oplever at trives med disse relationer/fællesskaber. I Skolebørnsundersøgelsen undersøges børn og unges relation med jævnaldrende på baggrund af, om de oplever at have tillidsfulde relationer til en bedste ven/veninde. Herudover undersøger Skolebørnsundersøgelsen børn og unges oplevelse af støtte fra deres venner. Undersøgelsen Børn og Unge i Danmark undersøger andelen, der kan tale fortroligt med deres venner.

Forekomst

På tværs af alder og køn oplever langt de fleste børn og unge adspurgt i Skolebørnsundersøgelsen, at de har venner, de kan tale tillidsfuldt med. Mellem 75 og 81 pct. har en tillidsfuld relation til en bedste ven eller veninde, og de fleste har ligeledes tillidsfulde relationer til andre venner. Der er kun mindre forskelle i andelen med en tillidsfuld relation til en bedste ven eller veninde, når der ses på

tværs af køn, jf. figur 4.3. Blandt drenge er der forskelle på tværs af klassetrin, hvor 75 pct. i 5. klasse og 81 pct. i 9. klasse svarer, at de har nemt eller meget nemt ved at tale tillidsfuldt med en bedste ven eller veninde. Der er ikke en tilsvarende aldersforskel blandt pigerne, hvor mellem 78 og 81 pct. på tværs af klassetrin angiver, at de har nemt ved at tale tillidsfuldt med en bedste ven eller veninde. Skolebørnsundersøgelsen finder ingen signifikant forskel i andelen, der kan tale tillidsfuldt med en bedste ven eller veninde på tværs af forældrenes uddannelsesniveau.

Rapporten Børn og unge i Danmark finder, at andelen, der oplever at kunne tale fortroligt med deres venner, er størst blandt de 19-årige (70 pct.) og lavest blandt de 11-årige (46 pct.). I forlængelse heraf er det dog relevant at være opmærksom på, at undersøgelsens resultater ikke nødvendigvis er et udtryk for, at 11-årige har færre eller dårligere relationer end ældre børn og unge, men at det i stedet kan skyldes, at 11-årige i mindre grad end ældre børn og unge har behov for nogen at kunne tale fortroligt med.

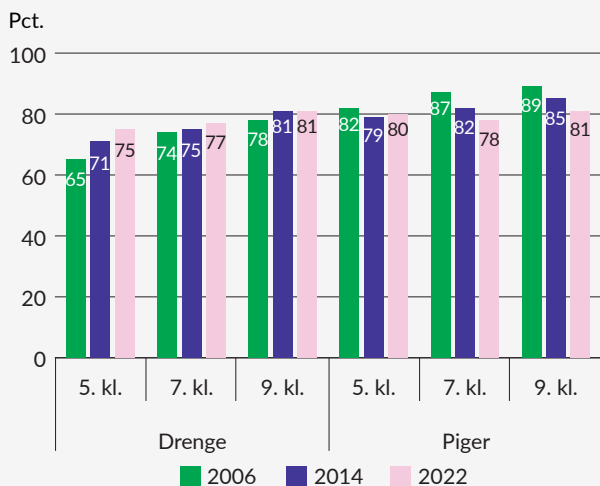
I Skolebørnsundersøgelsen undersøger man for første gang i 2022 oplevet støtte fra venner og finder i den forbindelse, at størstedelen af elever i 5., 7. og 9. klasse på tværs af køn, alder og forældres uddannelsesniveau oplever en høj grad af støtte fra deres venner. Blandt piger ses en sammenhæng med alder, hvor en større andel piger i 5. klasse (75 pct.) oplever en høj grad af støtte sammenlignet med piger i 9. klasse (67 pct.). Der ses ikke en tilsvarende sammenhæng blandt drenge, hvor andelen, der oplever en høj grad af støtte, på tværs af klassetrin svinger mellem 67 og 70 pct. Ses der på sammenhængen mellem forældrenes uddannelsesniveau og andelen, der oplever en høj grad af støtte fra deres venner, finder Skolebørnsundersøgelsen, at andelen af børn og unge, der oplever en høj grad af oplevet støtte fra deres venner, er større blandt børn af forældre med en videregående uddannelse (71 pct.) sammenlignet med børn af forældre med kun grundskoleuddannelse (64 pct.).

Udvikling

Der ses ikke en markant udvikling i tillidsfulde relationer til bedste ven eller veninde i perioden 2002-2022, jf. figur 4.3. For piger er andelen med en tillidsfuld relation stabil over tid, hvor der blandt elever i 7. og 9. klasse dog er lidt færre i 2022 end i 2018 med en tillidsfuld relation. Blandt drenge ses der i perioden 2002-2018 en svagt stigende tendens for andelen med en tillidsfuld relation til en bedste ven/veninde på tværs af klassetrin. Ligesom blandt pigerne er der dog lidt færre drenge med en tillidsfuld relation til en bedste ven eller veninde i 2022 sammenlignet med 2018.

Siden 2009 har andelen af 11-årige, der oplever fortrolighed med deres venner, ligget på nogenlunde samme niveau. Hvad angår særlig de 15-årige, men også de 19-årige, oplever færre at kunne tale fortroligt med deres venner i 2021 sammenlignet med i 2009, jf. figur 4.4.

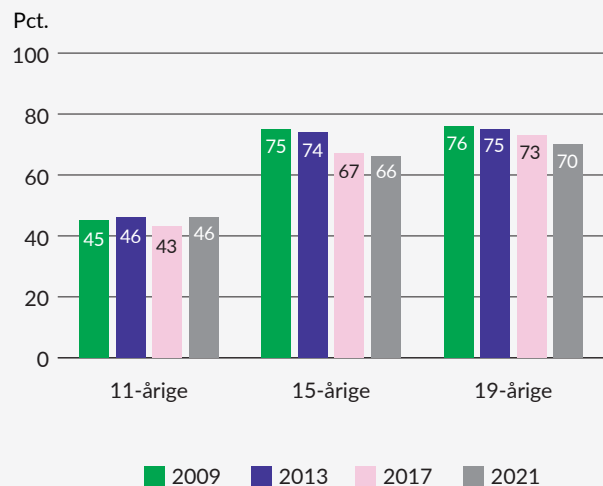
Figur 4.3. Udvikling i andelen, der har nemt eller meget nemt ved at tale tillidsfuldt med en bedste ven eller veninde fordelt på køn og alder, 2006-2022.



Anm.: En tillidsfuld relation er opgjort ved at stille spørgsmålet 'Hvor nemt er det for dig at tale med følgende personer om noget, der virkelig plager dig?' med svarmulighederne 'Meget nemt', 'Nemt', 'Svært', 'Meget svært' og 'Har ikke/ser ikke'. I figuren indgår den summerede andel svar fra de to første kategorier, når der svares for gruppen 'Bedste ven/veninde'.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 4.4. Udvikling i andelen, der oplever fortrolighed med venner fordelt på alder, 2009-2021.



Anm.: Oplevet fortrolighed er opgjort ved at spørge de 11-19-årige, hvorvidt de kan tale fortroligt med deres venner. Andelen, der oplever fortrolighed, er opgjort som andelen, der oplever, at det er nemt at tale med deres venner.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ensomhed

Ensomhed kan defineres som en subjektiv, uønsket følelse, der opstår, når ens sociale relationer ikke lever op til ens behov for og ønsker til social kontakt.¹⁶ Social isolation øger risikoen for ensomhed, men ensomhed kan også opstå, når man er sammen med andre, hvis man ikke føler, at man kan leve op til de sociale relationer eller man føler sig anderledes.¹⁷

Ensomhed afdækkes i Skolebørnsundersøgelsen, Børn og unge i Danmark, de nationale trivselsmålinger, PISA-undersøgelsen, Danmarks Studieundersøgelse samt Den Nationale Sundhedsprofil. Afsnittet suppleres desuden med resultater om oplevelsen af ensomhed blandt LGBT+-elever samt blandt børn og unge i udsatte positioner målt gennem enkeltstående undersøgelser i disse grupper.

Ensomhed måles ved at spørge, hvorvidt man føler sig ensom. På tværs af de inkluderede undersøgelser er der mindre variationer i formuleringen af spørgsmålet samt referenceperioden mellem undersøgelser, og man skal derfor være påpasselig med at sammenligne niveauerne på tværs heraf.

Forekomst

Selvom størstedelen af danske børn og unge aldrig eller kun af og til føler sig ensomme, er der samtidig et mindretal, der ofte eller meget ofte oplever at være ensomme eller uønsket alene. På tværs af ovennævnte undersøgelser drejer det sig om mellem 3 og 17 pct. af børn og unge i alderen 11-24 år og på de videregående uddannelser.

Oplevelsen af ensomhed blandt børn og unge stiger med alderen, ligesom det generelt ses, at piger i højere grad end drenge ofte eller meget ofte føler sig ensomme. Fx viser Børn og unge i Danmark, at 3 hhv. 4 pct. af de 11-årige drenge og piger ofte eller meget ofte føler sig ensomme, mens dette stiger til hhv. 6 og 15 pct. blandt de 15-årige drenge og piger. I 19-årsalderen føler 12 pct. af drengene og 17 pct. af pigerne sig ofte eller meget ofte ensomme, jf. figur 4.5. Skolebørnsundersøgelsen finder tilsvarende tendenser. I 5. klasse føler 4 pct. af drengene og 10 pct. af pigerne sig ofte eller meget ofte ensomme, mens dette i 9.

klasse gælder for 7 pct. af drengene og 13 pct. af pigerne. Ifølge Danmarks Studieundersøgelse 2023 angiver 12 pct. af de mandlige studerende og 15 pct. af de kvindelige studerende på de videregående uddannelser, at de altid eller ofte føler sig ensomme på deres uddannelse, mens Den Nationale Sundhedsprofil 2023 viser, at 10 pct. af mændene ofte føler sig uønsket alene, mens 14 pct. udviser tegn på ensomhed. For kvindernes vedkommende føler 15 pct. sig ofte uønsket alene, mens 24 pct. udviser tegn på ensomhed. Selvom oplevelsen af ensomhed og følelsen af at være uønsket alene er størst hos piger og unge kvinder, bemærkes dog samtidig, at Den Nationale Sundhedsprofil viser, at en større andel unge mænd (4,8 pct.) end kvinder (3,6 pct.) udviser tegn på social isolation. Samtidig viser undersøgelsen Børn og Unge i Danmark, at børn og unges fysiske samvær med venner er faldet markant, og at forandringen er mest udtalt blandt drengene. Skolebørnsundersøgelsen, hvor man siden 1988 har undersøgt andelen af elever i 5.-9. klasse, der er sammen med deres venner fire til fem hverdage om ugen, viser, at andelen generelt har været faldende fra 1988 og frem til 2018 for begge køn og på tværs af aldersgrupper. Det skal i forlængelse heraf bemærkes, at fysisk samvær med venner ikke direkte er indikator for trivsel. Fysisk samvær med venner er dog vigtig for børn og unges sociale trivsel, da det skaber mulighed for nærvær, fællesskab og udvikling af sociale kompetencer.

Ifølge Børn og Unge i Danmark føler børn og unge med udenlandsk herkomst sig i højere grad ensomme sammenlignet med børn og unge med dansk baggrund. Således angiver 15 pct. af de 11-19-årige med udenlandsk herkomst, at de ofte eller meget ofte føler sig ensomme, mens 9 pct. af de jævnaldrende børn og unge med dansk baggrund angiver det samme. I besvarelsene af den nationale trivselsmåling i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser angiver hhv. 9 og 7 pct. af eleverne med udenlandsk herkomst, at de tit eller meget tit føler sig ensomme, mens det tilsvarende gælder for hhv. 7 og 4 pct. af eleverne med dansk herkomst.

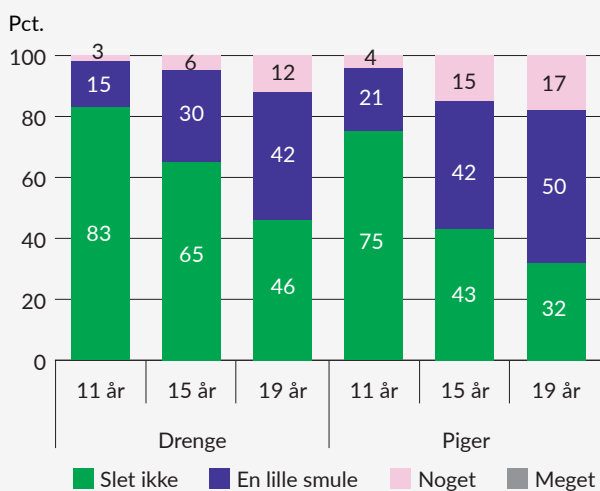
Flere undersøgelser viser en social gradient i oplevelsen af ensomhed. Skolebørnsundersøgelsen viser, at børn

16 Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

17 Ottosen, M. H., Andreassen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

og unge af forældre, hvis højeste uddannelsesniveau er grundskole, i højere grad oplever at være ensomme end børn af forældre med længere uddannelse. Ifølge undersøgelsen Børn og unge i Danmark føler dobbelt så mange børn og unge, hvis forældre har en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten, sig ofte eller meget ofte ensomme

Figur 4.5. Fordeling af oplevelse af ensomhed efter køn og alder, 2021.



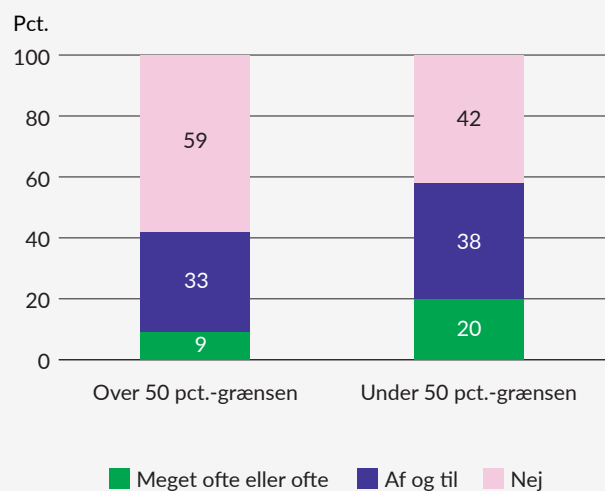
Anm.: Følgende spørgsmål er stillet: 'Føler du ofte dig ensom?' med svarkategorier: 'Ja, meget ofte', 'Ja, ofte', 'Af og til' og 'Nej'. Som følge af afrunding summerer andelen ikke nødvendigvis til 100 inden for køn og alder.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ensomhed er markant mere udbredt blandt børn og unge, der modtager sociale indsatser, end blandt øvrige børn og unge. Undersøgelsen Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner viser, at følelsen af ensomhed især er høj blandt børn og unge, der modtager forebyggende foranstaltninger eller støtte efter servicelovens § 11, hvor 23 pct. ofte føler sig ensomme. Blandt anbragte børn føler 19 pct. sig ensomme, mens 12 pct. af børn og unge uden sociale indsatser ofte føler ensomme. Blandt anbragte børn og unge ses dog en betydelig forskel i andelen, der ofte føler sig ensom. Således angiver 12 pct. af børn og unge anbragt i en plejefamilie, at de ofte føler sig ensomme, mens den tilsvarende andel er 28 pct. for institutionsanbragte.

end børn og unge fra familier med højere indkomst, jf. figur 4.6. Blandt de studerende på de videregående uddannelser føler flere sig ensomme, hvis deres mor er ledig (14 pct.) eller uden for arbejdsstyrken (16 pct.) sammenlignet med, hvis deres mor er i beskæftigelse (11 pct.).

Figur 4.6. Fordeling af oplevelse af ensomhed blandt 11-19-årige efter familieindkomst, 2021.



Anm.: Ensomhed er opgjort ved at stille spørgsmålet 'Føler du dig ofte ensom?' med svarkategorier: 'Ja, meget ofte', 'Ja, ofte', 'Af og til' og 'Nej'. Familieindkomst er opgjort som den ækvivalensskalerede familieindkomst, hvor 50-pct.-grænsen angiver, om familiens indkomst er enten under eller over 50 pct. af medianindkomsten.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Oplevelsen af ensomhed er ligeledes mere udbredt blandt LGBT+-elever i skolen sammenlignet med øvrige elever. Ifølge LGTBT+-undersøgelsen svarer 18 pct. af LGBT+-eleverne på tværs af uddannelsestyper, at de meget tit eller tit føler sig ensomme i skolen, mens det kun gælder 9 pct. af de øvrige elever. Undersøgelsen finder samtidig, at en markant mindre andel af LGBT+-eleverne (48 pct.) angiver, at de sjældent eller aldrig føler sig ensomme i skolen sammenlignet med øvrige elever (68 pct.). På FGU er forskellen mellem LGBT+-elever og øvrige elever ikke signifikant.

Udvikling

Selvom de fleste børn og unge sjældent eller aldrig føler sig ensomme, ses der imidlertid en stigning i det mindretal af

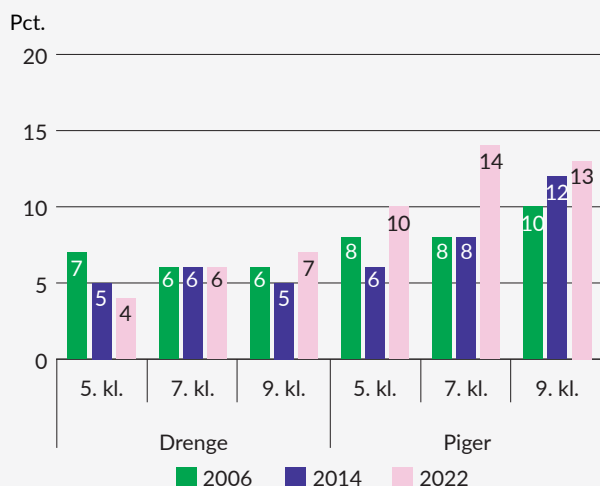
børn og unge, som ofte eller meget ofte føler sig ensomme. Skolebørnsundersøgelsen finder på tværs af 5., 7. og 9. klasse en stigning i andelen af piger, som ofte eller meget ofte er ensomme, mens andelen for drenge er relativt stabil over tid, jf. figur 4.7. I den nationale trivselsmåling blandt folkeskolens 4.-9.-klasseselever ses der fra 2018/2019 ligeledes en stigning i andelen, der ofte føler sig ensomme på tværs af køn og klassetrin, hvilket særlig kommer til udtryk på de ældste klassetrin og blandt pigerne. Blandt elever med såvel dansk som udenlandsk herkomst ses en stigning i andelen, der tit eller meget tit føler sig ensomme. Forskellen har været stabil over tid.

I perioden 2018-2023, hvor der har været gennemført nationale trivselsmålinger på de gymnasiale uddannelser, har andelen af elever, der føler sig ensomme i skolen, været svagt stigende. I 2018 svarede 4 pct., at de tit eller meget tit følte sig ensom i skolen. Dette steg til 6 pct. i 2021, herefter har andelen ligget stabilt. Hvad angår de videregående uddannelser, viser Danmarks Studieundersøgelse,

at der i perioden 2018-2020 er sket en stigning i andelen, der ofte eller altid oplever ensomhed på studiet, fra 10 til 18 pct. I 2021 var denne andel 14 pct., hvilket den også var i 2023.

I undersøgelsen Børn og Unge i Danmark ses der siden undersøgelsens start i 2009 og frem til 2021 en stigende andel blandt de 15-19-årige, der føler sig ensomme. En lignende tendens ses i Den Nationale Sundhedsprofil, hvor oplevelsen af ensomhed samt uønsket tid alene er stigende blandt de 16-24-årige og især blandt kvinder, jf. figur 4.8. I 2023 var der 15 pct. af de 16-24-årige kvinder og 10 pct. af de 16-24-årige mænd, som ofte var uønsket alene. Andelen er lavere sammenlignet med 2021, men niveauerne er højere end i 2010, hvor 8 pct. af kvinderne og 7 pct. af mændene ofte var uønsket alene. Det bemærkes hertil, at tallene fra 2021 i et vist omfang må forventes at være påvirket af covid-19-pandemien, hvor samfundet i flere perioder var nedlukket og det sociale liv i perioder begrænset.

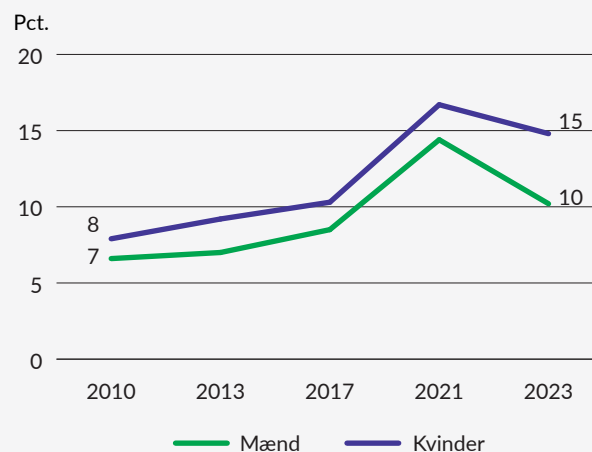
Figur 4.7. Udvikling i andelen, som ofte eller meget ofte føler sig ensomme fordelt på køn og klassetrin. 2006, 2014 og 2022.



Anm.: Ensomhed er opgjort ved at stille spørgsmålet 'Føler du dig ensom?' med svarkategorierne 'Ja, meget ofte', 'Ja, ofte', 'Ja, af og til' og 'Nej'.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 4.8. Udvikling i andelen af 16-24-årige, som ofte er uønsket alene fordelt på køn, 2010-2023.



Anm.: Følgende spørgsmål er stillet: 'Sker det nogensinde, at du er alene, selv om du mest har lyst til at være sammen med andre?' med svarmulighederne 'Ja, ofte', 'Ja, en gang imellem', 'Ja, men sjældent' eller 'Nej'.

Kilde: *Danskernessundhed.dk.*, uønsket alene

Internationalt

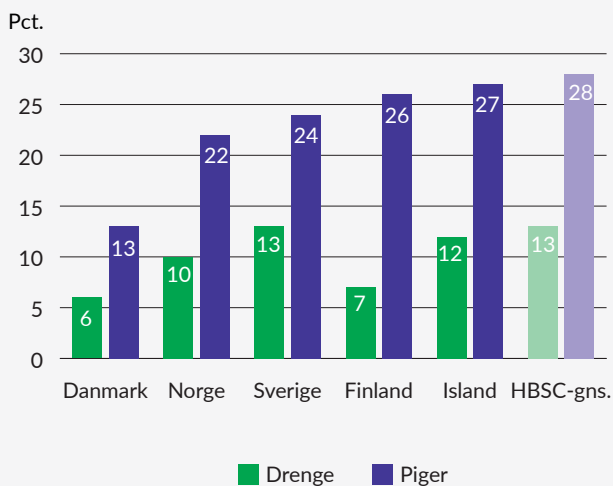
Andelen af danske børn og unge, der ofte føler sig ensomme, er relativt lille i en international sammenligning, og ifølge HBSC-undersøgelsen er Danmark blandt de lande med lavest forekomst. Dette gælder både på tværs af køn og alder, idet andelen ligger markant lavere end HBSC-gennemsnittet. Forekomsten af ensomhed i Danmark er desuden enten på niveau med eller lavere end i de andre nordiske lande, hvilket ses for både piger og drenge vedkommende samt på tværs af aldersgrupper. Dette ses særlig tydeligt blandt de 15-årige, hvor andelen, der ofte føler sig ensomme, er væsentligt lavere i Danmark end i de øvrige nordiske lande. Kun i Finland er andelen af drenge, der ofte føler sig ensomme, på omtrent samme niveau som i Danmark, jf. figur 4.9. I Danmark såvel som i de fleste andre lande, der deltager i undersøgelsen, ses det, at piger i højere grad end drenge føler sig ensomme, og at oplevelsen af ensomhed stiger med alderen. I PISA-undersøgelsen bekræftes billedet af, at danske børn og unge i mindre grad

end i andre lande er ensomme, her er andelen af danske børn og unge, der føler sig ensomme, lavere end både gennemsnittet for OECD-landene og niveauet i Sverige, Norge, Finland og Island, jf. figur 4.10.

Som kontrast til Danmark, hvor forekomsten af ensomhed blandt børn og unge er blandt de laveste, placerer lande som Polen, England og Canada sig i den anden ende af skalaen, hvor mellem 30 og 40 pct. af de 13-15-årige piger giver udtryk for, at de ofte eller altid føler sig ensomme.

Når der ses på sociale forskelle i ensomheden, viser resultaterne, at der i Danmark er en markant social ulighed i oplevelsen af ensomhed blandt piger. Denne ulighed er mindre udtalt i de øvrige nordiske lande. For drenge er der ingen væsentlige sociale forskelle i Danmark og Finland, mens Sverige og Norge oplever større uligheder blandt drenge.

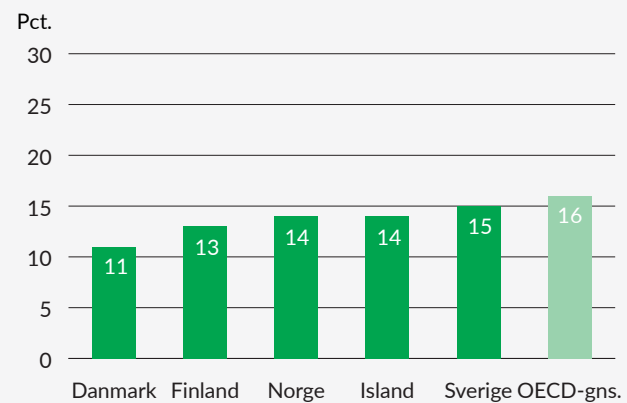
Figur 4.9. Andel 15-årige, der føler sig ensomme fordelt på køn og udvalgte lande, 2022.



Anm.: Eleverne blev bedt om at svare på, hvor ofte de havde følt sig ensomme i løbet af det seneste år inden for kategorierne 'Aldrig', 'Sjældent', 'Nogle gange', 'Det meste af tiden' og 'Altid'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret, at de føler sig ensomme det meste af tiden eller altid.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 4.10. Andel 15-årige, der føler sig ensomme i skolen fordelt på udvalgte lande, 2022.



Anm.: Eleverne blev bedt om at svare, hvor enige de er med udsagnet 'Jeg er ensom i skolen' med svarmulighederne 'Meget enig', 'Enig', 'Uenig', 'Meget uenig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Enig' eller 'Meget enig'.

Kilde: OECD (2023). *PISA 2022 Database*.

Mobning

At blive mobbet vil sige, at man gentagne gange og over en vis tid bliver udsat for negative handlinger fra én eller flere personer. Det kan fx være, at man bliver holdt udenfor, at man bliver drillet, slået eller lignende. Børn og unge bliver spurgt til, hvorvidt de er blevet mobbet, i Skolebørnsundersøgelsen, PISA-undersøgelsen og i den nationale trivselsmåling.

Forekomst

Der er generelt få børn og unge i Danmark, som angiver at være blevet mobbet. I Skolebørnsundersøgelsen svarer mellem 5 og 9 pct. af eleverne i 5., 7. og 9. klasse, at de i skolen er blevet mobbet mindst 2-3 gange de sidste par måneder. I den nationale trivselsmåling i folkeskolen angiver omtrent 5 pct. af eleverne i 4.-9. klasse, at de tit eller meget tit bliver mobbet, mens 86 pct. aldrig eller sjældent bliver mobbet. Blandt elever i 0.-3. klasse svarer knap halvdelen, at de aldrig bliver drillet, så de bliver kede af det.

Blandt de mindste børn ses en tendens til, at piger lidt oftere end drenge oplever at blive mobbet eller drillet. Fx finder Skolebørnsundersøgelsen, at der blandt elever i 5. klasse i 2022 er lidt flere piger (9 pct.) end drenge (6 pct.), der angiver at blive mobbet. I den nationale trivselsmåling i 0.-3. klasse svarer ca. 56 pct. af pigerne og 49 pct. af drengene, at de nogle gange eller tit bliver drillet, så de bliver kede af det. Der genfindes ikke tydelige kønsforskelle blandt elever i 4.-9. klasse, der svarer, at de tit eller meget tit er blevet mobbet. Ses der modsat på andelen, der angiver, at de aldrig bliver mobbet, ses dog en større andel drenge (72 pct.) end piger (67 pct.).

Ifølge den nationale trivselsmåling oplever elever med udenlandsk baggrund i højere grad at blive drillet, til de bliver kede af det, eller at blive mobbet end elever med dansk herkomst. I 0.-3. klasse oplever ca. 56 pct. af eleverne med udenlandsk herkomst nogle gange eller tit at blive drillet, til de bliver kede af det, mens det samme gælder for 52 pct. af eleverne med dansk herkomst. I 4.-9. klasse svarer hhv. 8 pct. af eleverne med udenlandsk herkomst og 5 pct. af eleverne med dansk herkomst, at de inden for det seneste skoleår tit eller meget tit er blevet mobbet.

I Skolebørnsundersøgelsen falder andelen af piger, der oplever at blive mobbet, med alderen. Således angiver 9 pct. af pigerne i 5. klasse, at de har oplevet at blive mobbet, mens det gælder for 5 pct. af pigerne i 9. klasse. Der findes ikke en tilsvarende sammenhæng mellem alder og mobning for drengene. I den nationale trivselsmåling ses ligeledes en tendens til, at mobning falder en smule med alderen inden for 4.-9. klasses trin, hvor der er 83 pct. af eleverne i 4. klasse og 90 pct. af eleverne i 9. klasse, der angiver sjældent eller aldrig at blive mobbet.

I den nationale trivselsmåling på de gymnasiale uddannelser¹⁸ er der i perioden 2018-2023 spurgt ind til mobning gennem fem spørgsmål, der bl.a. vedrører, om man har oplevet at blive kaldt grimme navne eller gjort nar af, og om man er blevet udsat for digital mobning. Der er generelt meget få elever (2-4 pct.), som angiver, at de tit eller meget tit oplever at blive mobbet, mens der på tværs af de fem spørgsmål i 2023 er mellem 88 og 96 pct., som sjældent eller aldrig oplever at blive mobbet.

I Skolebørnsundersøgelsen spørges der desuden ind til onlinemobning, hvor mellem 3 og 6 pct. af eleverne angiver, at de mindst 2-3 gange den seneste måned er blevet udsat for onlinemobning. På tværs af køn og klasses trin ses en vis variation. I 5. og 7. klasse rapporterer 5 pct. af pigerne og 5-6 pct. af drengene at være blevet mobbet online. For piger falder andelen til 3 pct. i 9. klasse, mens den blandt drenge forbliver på samme niveau. Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem forældres uddannelsesniveau, og om man har været udsat for online mobning.

Udvikling

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen har andelen, som angiver, at de har oplevet at blive mobbet, været faldende frem til 2010, hvorefter den har ligget nogenlunde stabilt på tværs af både klasses trin og køn, jf. figur 4.12. PISA-undersøgelsen viser, at der er lidt færre, der aldrig eller næsten aldrig oplever mobning i 2022 (34 pct.) end i 2018 (39 pct.).

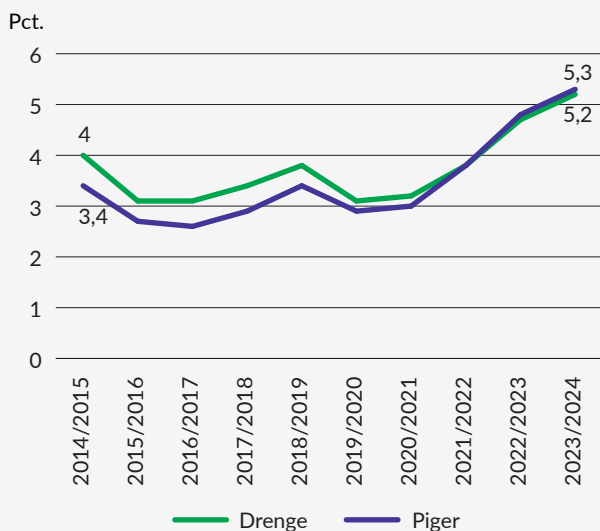
Ifølge den nationale trivselsmåling har der i perioden 2014/2015 til 2020/2021 været positiv udvikling i andelen af elever i 0.-3. klasse, der aldrig oplever at blive drillet, så de bliver kede af det (fra 47 pct. til 53 pct.), mens der samtidig har været en svag tendens til, at andelen, der tit

¹⁸ De gymnasiale uddannelser er afgrænset til STX, HXH, HTX og HF.

oplever at blive drillet, så de bliver kede af det, har været faldende. I årene herefter ses der imidlertid en negativ tendens, hvor andelen, der aldrig har oplevet at blive drillet, så de bliver kede af det, har været faldende og i 2023/2024 ligger på 48 pct., mens andelen, der svarer, at de tit har oplevet det samme, har været svagt stigende fra 8 pct. i 2020/2021 til 10 pct. i 2023/2024.

For eleverne i 4.-9. klasse har der i perioden 2014/2015 været mindre variationer i andelen, der svarer, at de tit eller meget tit er blevet mobbet, jf. figur 4.11. Samtidig har andelen, der svarer, at de aldrig oplever det samme, været stigende. I tråd med resultaterne for 0.-3. klasse ses for eleverne i 4.-9. klasse i årene herefter en svag stigning i andelen, der tit eller meget tit oplever at blive mobbet. Stigningen ses for både piger og drenge, hvor forskellen mellem de to grupper dog er blevet formindsket, så der i 2023/2024 ikke ses nogen nævneværdig forskel på tværs

Figur 4.11. Udvikling i andel elever i 4.-9. klasse, der angiver, at de tit eller meget tit er blevet mobbet fordelt på køn, 2014/2015-2023/2024.



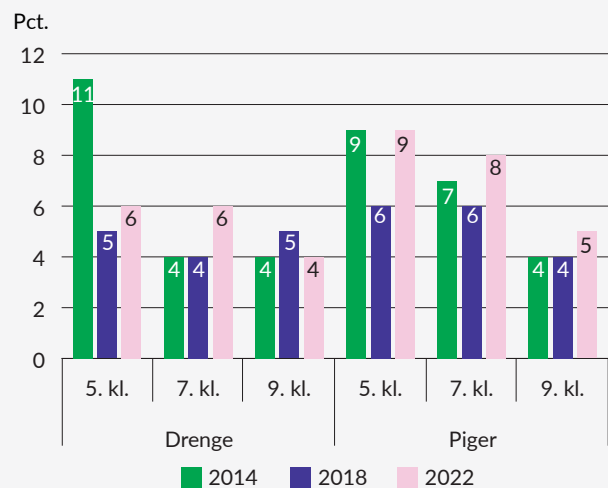
Anm.: Eleverne blev spurgt 'Er du blevet mobbet i dette skoleår?', med svarmulighederne 'Meget tit', 'Tit', 'En gang imellem', 'Sjældent' eller 'Aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Tit' eller 'Meget tit'.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

af køn. På tværs af herkomst har der siden 2020/2021 ligeledes været en stigning i andelen, der tit eller meget tit oplever at blive mobbet for både elever med dansk og udenlandsk baggrund. Det er centralt at være opmærksom på, at der i den nationale trivselsmåling i folkeskolen spørges til mobning i en skolekontekst, ligesom der ikke indgår spørgsmål, der relaterer sig til digital mobning. Som følge heraf kan andelen af børn og unge, der oplever at blive mobbet, være underestimeret.

På de gymnasiale uddannelser ses ligeledes indikationer på, at mobning over tid er svagt stigende. Ved målingens start i 2018 svarede 98 pct., at de aldrig eller sjældent blev udsat for digital mobning, mens 92 pct. svarede, at de aldrig blev kaldt grimme navne, gjort nar af eller blev drillet. I 2023 var dette for de to spørgsmål faldet til hhv. 96 og 88 pct.

Figur 4.12. Udvikling i andelen, der angiver, at de er blevet mobbet fordelt på køn og klassetrin, 2014-2022.



Anm.: Eleverne svarer på spørgsmålet: 'I de sidste par måneder: Hvor tit er du blevet mobbet i skolen?' Her er svarmulighederne 'Jeg er ikke blevet mobbet', 'Det er sket én eller to gange', '2-3 gange om måneden', 'Ca. en gang om ugen' og 'Flere gange om ugen'. Andelen, der er blevet mobbet, defineres som dem, der har svaret ja til en af de tre sidste svarmuligheder.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Internationalt

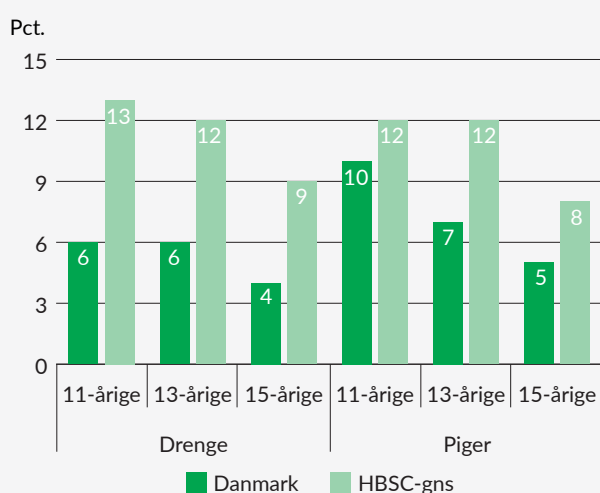
Ifølge HBSC-undersøgelsen er de danske niveauer af mobning lave i en international sammenligning, idet HBSC-landene i gennemsnit har 8-13 pct. elever, der angiver at blive mobbet, mod 4-10 pct. i Danmark, jf. figur 4.13. I tråd med de danske resultater ses der for HBSC-gennemsnittet en tendens til, at andelen af piger, der oplever at blive mobbet, falder med alderen. For drenge ses der på tværs af HBSC-landene en tendens til, at andelen, der oplever at blive mobbet, er lavere blandt de 15-årige. I Danmark er andelen blandt de 15-årige på omtrent samme niveau som hos de 11- og 13-årige. I modsætning til i Danmark, hvor piger i højere grad end drenge oplever at blive mobbet, ses der på tværs af HBSC-landene ingen betydelig kønsforskel.

Ifølge PISA-undersøgelsen i 2022 oplever omtrent 23 pct. af de 15-årige elever i Danmark at blive mobbet et par gange om måneden. Denne andel er en smule højere end OECD-gennemsnittet, der ligger på 20 pct., samt niveauet i Sverige og Norge, hvor hhv. 19 og 20 pct. svarer, at de bliver mobbet et par gange om måneden. Ligesom Skolebørnsundersøgelsen finder PISA-undersøgelsen heller ikke en signifikant kønsforskel i Danmark. På tværs af OECD-landene oplever drenge i lidt højere grad end piger at blive mobbet.

I HBSC-undersøgelsen har man desuden afdækket forekomsten af digital mobning. På tværs af HBSC-landene svarer hhv. 15 og 17 pct. af de 13-årige drenge og piger og 14 pct. af de 15-årige drenge og piger, at de er blevet udsat for digital mobning mindst et par gange de seneste måneder. Til sammenligning gør det samme sig gældende for hhv. 13 og 18 pct. af de 13-årige drenge og piger og for 13 og 11 pct. af de 15-årige drenge og piger i Danmark. Der ses en svag tendens til, at piger i lidt højere grad end drenge oplever at blive udsat for digital mobning, om end der på tværs af lande og aldersgrupper forekommer variationer heri, der dermed ikke gør det muligt at pege på en entydig tendens.

På tværs af de nordiske lande ses mindre variationer i andelen, der oplever at blive udsat for digital mobning, her ligger Danmark på et relativt gennemsnitligt niveau, jf. figur 4.14. For piger ses for begge aldersgrupper, at forekomsten af digital mobning er mindst i Norge og størst i Sverige. For drenge er forekomsten for begge aldersgrupper størst i Finland. Det er ikke på tilsvarende vis muligt at pege på ét land, hvor andelen for både 13- og 15-årige drenge er lavest.

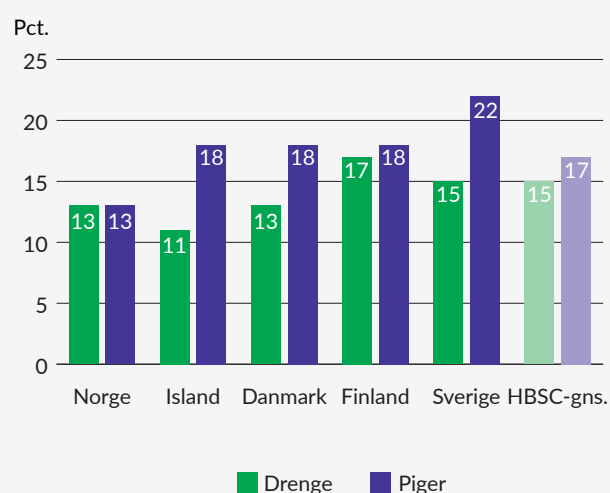
Figur 4.13 Andel, der har oplevet mobning fordelt på køn og alder, i Danmark og internationalt, 2022.



Anm.: Eleverne svarer på spørgsmålet 'I de sidste par måneder: Hvor tit er du blevet mobbet i skolen?' Her er svarmulighederne 'Jeg er ikke blevet mobbet', 'Det er sket én eller to gange', '2-3 gange om måneden', 'Ca. en gang om ugen' og 'Flere gange om ugen'. Andelen, der er blevet mobbet, defineres som dem, der har svaret, at de har oplevet mobning mindst 2-3 gange om måneden.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 4.14 Andel 13-årige, der er blevet udsat for digital mobning i udvalgte lande fordelt på køn, 2022.



Anm.: Eleverne svarer på, hvor ofte de er blevet udsat for digital mobning i de sidste par måneder, med svarmulighederne 'Jeg er ikke blevet mobbet', 'Det er sket én eller to gange', '2-3 gange om måneden', 'Ca. en gang om ugen' og 'Flere gange om ugen'. Andelen, der er blevet mobbet, defineres som dem, der har svaret, at de har oplevet digital mobning mindst én eller to gange.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Skolefravær

Selvom skolefravær kan være et udtryk for forskellige bagvedliggende udfordringer, kan det også være et tegn på, at eleven ikke trives i hverdagen eller i skolens fællesskab. Et højt skolefravær kan desuden gøre det sværere for eleven at indgå i fællesskabet og kan dermed have en selvforstærkende effekt.

Skolefravær dækker over, at eleven ikke møder frem til skole og deltager i undervisningen, og kan naturligvis skyldes almindeligt sygefravær eller andre typer godkendt fravær. Enkeltstående eller sporadiske tilfælde af skolefravær er typisk ikke bekymrende, men hvis fraværet bliver systematisk eller tiltagende, kan det være et tegn på begyndende mistrivsel. Elevernes fravær i folkeskolen opgøres som dagsfravær, hvor der i registreringen af elevens fravær skelnes mellem hhv. sygefravær, lovligt fravær og ulovligt fravær.

Forekomst

I folkeskolen er der på tværs af klassetrin forskelle i niveauet for det samlede skolefravær, hvor der ses en klar tendens til, at skolefraværet stiger med alderen, *jf. figur 4.15*. I 2023/2024 var det gennemsnitlige skolefravær for en elev i 1. klasse på 6,0 pct. mens det for en elev i 9. klasse var på 8,4 pct. I indskoling og på mellemtrinnet er fraværet på nogenlunde samme niveau blandt drenge (hhv. 6,2 pct. og 7,8 pct.) og piger (hhv. 6,0 pct. og 7,6 pct.). I udskoling ligger fraværsprocenten på et højere niveau blandt piger (9,3 pct.) end blandt drenge (8,4 pct.).

I 2023/2024 varierer det gennemsnitlige fravær markant på tværs af uddannelsesstyper. På de gymnasiale uddannelser ligger den gennemsnitlige fraværsprocent på 10,6 pct. Eleverne på FGU har i 2023 et gennemsnitligt fravær på 24 pct., mens fraværet på erhvervsuddannelserne i samme år ligger på 9,2 pct.

Skolefraværet har desuden sammenhæng med forældrenes uddannelsesniveau, hvor fraværet er lavere, jo højere uddannelsesniveauet er hos forældrene. I 2023/2024 lå det gennemsnitlige skolefravær i folkeskolen på 6,8 pct. for elever, hvor mindst en af barnets forældre havde videregående uddannelse. Omvendt havde elever, hvor den højst

fuldførte uddannelse hos forældrene var grundskolen, et gennemsnitligt fravær på 9,4 pct.

Blandt elever med udenlandsk herkomst ligger fraværsprocenten på tværs af klassetrin i folkeskolen på 7,6 pct., mens fraværsprocenten blandt elever med dansk herkomst ligger på 7,3 pct.

I en panelanalyse af bekymrende skolefravær foretaget af VIVE ses det, at elever med mange længerevarende fraværsperioder karakteriseres ved i særlig grad 1) at være etnisk danske elever fra ressourcetsvage hjem, 2) at have adfærdsforstyrrelser eller autismespektrumforstyrrelser, 3) at modtage sociale foranstaltninger, 4) at modtage medicin mod angst eller depression, 5) at have dårligere faglig trivsel, og 6) at mangle støtte og inspiration i undervisningen.¹⁹

Udvikling

Det gennemsnitlige årlige fravær for elever i folkeskolen var i perioden 2014/2015-2020/2021 mellem 5,1 og 5,9 pct. Frem mod 2018/2019 ses en mindre stigning i det gennemsnitlige fravær efterfulgt af et fald de efterfølgende to år. I skoleåret 2021/2022 ses en betydelig stigning i det gennemsnitlige fravær, *jf. figur 4.16*. Selvom det gennemsnitlige skolefravær i de efterfølgende to år ligger på et lidt lavere niveau end i 2021/2022, er det dog fortsat på et højere niveau end i 2020/2021. Den store forskel skyldes primært sygefraværet, der i 2019/2020 var 2,9 pct. og i 2021/2022 var 5,2 pct. (hhv. 4,5 pct. i 2022/2023 og 4,4 pct. i 2023/2024). I samme periode ses relativt stabile niveauer for både lovligt og ulovligt fravær. Det bemærkes, at det ændrede skolefraværsniveau særlig skal ses i relation til covid-19, som forventeligt kan have haft en relativ stor betydning herfor. Hertil har det siden 2019 været muligt for kommunerne at fratage børne- og ungeydelsen til forældre, hvis barn har mindst 15 pct. ulovligt fravær inden for samme kvartal. Dette kan have en indflydelse på mængden af sygefravær, hvad angår ulovligt fravær.

Det højere fravær kommer ligeledes til udtryk som en større andel elever med højt fravær, defineret som mere end 10 pct. I skoleårene 2014/2015-2020/2021 havde 11,9-15,1 pct. af eleverne mere end 10 pct. fravær. I skoleåret

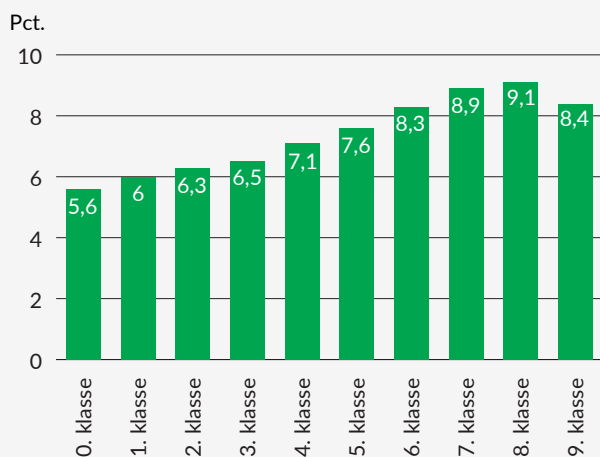
¹⁹ Kristensen, N., Jensen, V. M., Krassel, K. F. (2020). *Panelanalyse af bekymrende skolefravær*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

2021/2022 steg det til 25,8 pct., mens det i 2023/2024 lå på 21,6 pct.

Ser man på udviklingen over tid på FGU, ligger fraværet i 2022 og 2023 højere sammenlignet med 2020 og 2021.

Forskellene er mindre udtalte end i grundskolen. På erhvervsuddannelserne er fraværet på grundforløbet faldet markant fra 18,0 procent i 2020 til 8,9 procent i 2023. På hovedforløbet har der været en mindre stigning i fraværet fra 4,5 pct. i 2020 til 6,3 pct. i 2023.

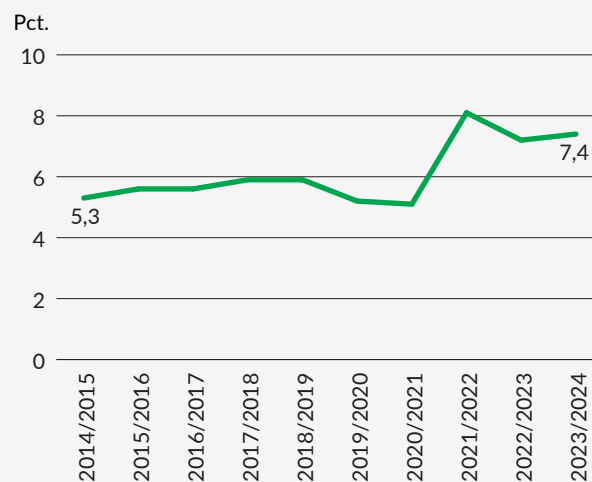
Figur 4.15. Skolefravær i folkeskolen fordelt på klassetrin, 2023/2024.



Anm.: Figuren viser den gennemsnitlige fraværspcent på tværs af fraværstyperne 'Sygefravær', 'Lovligt fravær' og 'Ulovligt fravær' blandt elever i folkeskolen.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk., elevfravær i grundskolen

Figur 4.16. Udvikling i gennemsnitligt fravær i folkeskolen, 2014/2015-2022/2023.



Anm.: Figuren viser den gennemsnitlige fraværspcent på tværs af fraværstyperne 'Sygefravær', 'Lovligt fravær' og 'Ulovligt fravær' blandt elever i folkeskolens børnehaveklasse-9.klasse.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk., elevfravær i grundskolen

Skoletilhørsforhold

Skolen er et af de steder, hvor børn og unge bruger mest tid i hverdagen. Derfor er det blandt andet i skolen, at de har mulighed for at indgå i sociale relationer, og det er derfor centralt, at man føler, at man hører til i denne arena. Spørgsmålene, der på tværs af undersøgelser, anvendes i definitionen af skoletilhørsforhold, relaterer sig både til elevernes generelle følelse af at høre til på skolen og til deres oplevelse af de lærere og elever, der er på skolen. Elevernes skoletilhørsforhold kan indikere, hvorledes de oplever rammerne for at indgå i sociale relationer uden dog at være et mål for, hvorvidt en elev generelt evner at indgå eller indgår i sociale relationer.

Elevernes skoletilhørsforhold er afdækket i hhv. PISA-undersøgelsen, PIRLS-undersøgelsen og TIMMS-undersøgelsen, hvor eleverne på en skala fra 'meget enig' til 'meget uenig' har forholdt sig til udsagn om, hvorvidt de kan lide at

være i skole, om de føler sig trygge, når de er i skole, om de føler, at de hører til på skolen mv.

Forekomst

Danske skoleelever oplever generelt at høre til på deres skole. PISA-undersøgelsen viser i 2022 en høj grad af skoletilhørsforhold, hvilket afspejles i, at 84 pct. af de 15-årige elever er enige eller meget enige i, at det virker som om, at andre elever kan lide dem, mens 80 pct. oplever, at de let får venner i skolen. Færre piger end drenge oplever en høj grad af skoletilhørsforhold, ligesom både elever med lav socioøkonomisk baggrund og elever med indvandrerbaggrund i mindre grad føler, at de hører til på skolen. PIRLS-undersøgelsen viser i 2021, at 59 pct. af eleverne i 4. klasse har et stærkt tilhørsforhold til skolen, mens 34 pct. har et middel tilhørsforhold. Ifølge TIMMS-undersøgelsen i 2023 for samme aldersgruppe oplever 51 pct. en høj grad af tilhørsforhold til skolen, mens 35 pct. føler en middel

grad af skoletilhørsforhold. Ifølge undersøgelsen ses der ingen forskel i oplevelsen heraf på tværs af køn.

Udvikling

PIRLS-undersøgelsen finder man ingen tydelige tendenser på ændringer i skoletilhørsforhold blandt eleverne i 4. klasse siden seneste måling (2016). I TIMSS-undersøgelsen har man undersøgt udviklingen i den gennemsnitlige score på skalaen for skoletilhørsforhold og finder en insignifikant udvikling i oplevelsen af skoletilhør siden 2015. I PISA-undersøgelsen ses to modsatrettede tendenser. Ses der på elevernes besvarelser af de enkelte spørgsmål om deres skoletilhørsforhold, sker der fra 2018 til 2022 ingen ændringer. Opgøres skoletilhørsforholdet imidlertid som et indeks på tværs af spørgsmålene, ses et signifikant lavere indeksgennemsnit i 2022 (0,11) sammenlignet med i 2018 (0,21). Da i indekset opgøres på resultater på tværs af alle seks spørgsmål, tages der dermed højde for selv mindre forskydninger, fx mellem svarkategorier som 'enig' og 'meget enig', hvilket kan forklare de to modsatrettede resultater.

Internationalt

I et internationalt perspektiv finder PISA-undersøgelsen, at danske elever sammenlignet med gennemsnittet for alle deltagende OECD-lande oplever en højere grad af skoletilhørsforhold. Skoletilhørsforholdet blandt eleverne i de øvrige nordiske lande ligger ligeledes over OECD-gennemsnittet. De norske og islandske elever ligger over de danske. Finske elever ligger på samme niveau som danske elever, mens svenske elever ligger lidt under.

Fra 2015 til 2022 er indeksgennemsnittet for OECD-landene faldet signifikant, drevet af en signifikant forskel mellem 2018 og 2022. I samme periode ses ingen signifikant forskel for eleverne på tværs af de nordiske lande. Fra 2018 til 2022 viser PISA-undersøgelsen dog et signifikant lavere indeksgennemsnit i både Danmark og Norge, mens der modsat ses et signifikant højere indeksgennemsnit i Sverige, Finland, og Island.

Social kompetence

Begrebet social kompetence kan defineres som, at man har evnerne til at fungere og indgå i sociale sammenhæ-

ge. Social kompetence bliver i Skolebørnsundersøgelsen beskrevet som den funktionelle dimension af trivslsen, idet den har betydning for, om børn og unge kan håndtere sociale kontakter med forskellige relationer, deltage i det sociale liv og indgå i fællesskaber.²⁰ I Skolebørnsundersøgelsen opgøres social kompetence ud fra elevernes svar på tre spørgsmål, der omhandler elevens evne til at sige fra, empati og samarbejdsevne. Med besvarelser fra den nationale trivselsmåling i folkeskolens 4.-9. klasse er det ligeledes muligt at undersøge elevernes sociale kompetence vha. de samme spørgsmål, som Skolebørnsundersøgelsen anvender. Da svarkategorierne varierer en smule på tværs af de to undersøgelser, kan resultaterne ikke direkte sammenlignes.

Forekomst

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen har hovedparten af eleverne i både 7. og 9. klasse enten et middel eller højt niveau af social kompetence, og der ses i 2022 ikke større kønsmæssige forskelle. Der ses dog en tendens til, at andelen med et lavt niveau af social kompetence for særlig drenge falder en smule med alderen, jf. figur 4.17. Endelig er der indikationer på en mindre social gradient i andelen, der klassificeres som havende høj social kompetence, hvor andelen med høj social kompetence stiger med længden på forældrenes uddannelse.

På baggrund af elevernes besvarelse af den nationale trivselsmåling i folkeskolen 4.-9. klasse ses ligeledes, at hovedparten af eleverne kan klassificeres som havende middel til høj social kompetence. Dette gælder både på tværs af køn og alder, hvor data fra den nationale trivselsmåling i modsætning til Skolebørnsundersøgelsen indikerer, at flere piger end drenge klassificeres som havende middel til høj social kompetence, og at social kompetence stiger med alderen. Endelig indikerer data, at andelen med højt eller middel niveau af social kompetence er en smule lavere blandt børn med udenlandsk herkomst (70 pct.) end børn med dansk herkomst (73 pct.).

Udvikling

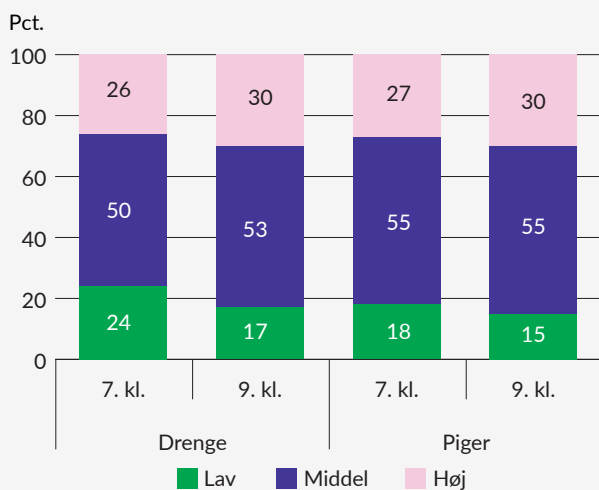
På baggrund af besvarelser af den nationale trivselsmåling i folkeskolen ses et fald i andelen med middel til høj social kompetence på tværs af både alder og køn, jf. figur 4.18. For

20 Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M. Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

elever i 4.-6. klasse ses den faldende andel gennem hele perioden, mens den faldende tendens starter i 2019/2020 for elever i 7.-9. klasse. Som eksempel herpå havde 78 pct. af drengene og 82 pct. af pigerne i 4.-6. klasse i 2014/2015 middel til høj kompetence. I 2019/2020 var andelen faldet til hhv. 70 og 77 pct., og i 2023/2024 var andelen for drenge faldet yderligere til 66 pct., mens andelen for piger var faldet til 71 pct. Den faldende tendens vedrørende social kompetence ses ligeledes på tværs af både herkomst og indkomstniveauer for elevernes familier, og der er ikke indikationer på, at forskellen hverken øges eller mindskes i perioden.

I Skolebørnsundersøgelsen ses der på andelen med høj social kompetence i 7. og 9. klasse opgjort i hhv. 2014 og 2022. I både 7. og 9. klasse, særlig blandt pigerne, ligger andelen med høj social kompetence på et lavere niveau i 2022 sammenlignet med i 2014. I 2014 havde hhv. 41 og 48 pct. af pigerne i 7. og 9. klasse en høj social kompetence, men denne i 2022 var på hhv. 30 og 27 pct. For drengene udgjorde den tilsvarende andel i 2014 hhv. 31 og 38 pct. i 7. og 9. klasse, mens den i 2022 lå på hhv. 26 og 30 pct. I den nationale trivselsmåling ses det ligeledes, at andelen med høj social kompetence er faldet over tid.

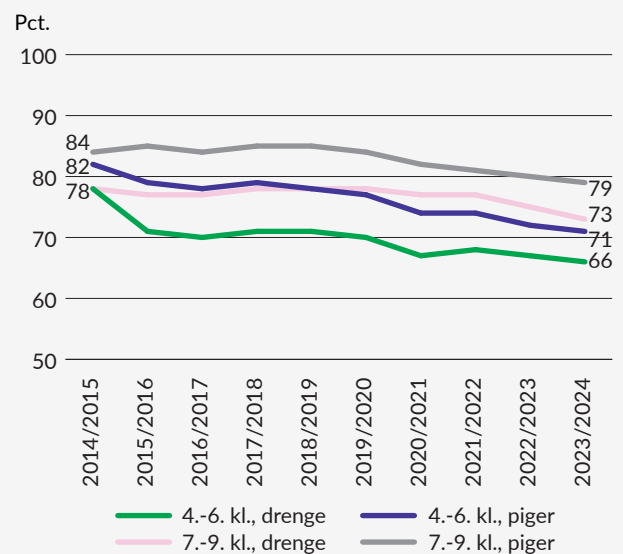
Figur 4.17. Fordeling af social kompetence fordelt på køn og klassetrin, 2022.



Anm.: Måling af social kompetence er inspireret af Gresham og Elliott (1984), hvor der spørges ind til tre komponenter: 1) Evnen til at sige fra: 'Jeg siger min mening, når jeg synes, at noget er uretfærdigt', 2) Empati: 'Jeg prøver at forstå mine venner, når de er triste eller sure', og 3) Samarbejdsevne: 'Jeg er god til at arbejde sammen med andre'. Svaremulighederne til disse spørgsmål er 'Næsten aldrig', 'Nogle gange', 'Ofte' og 'Næsten altid', som er kodet med en score fra 1 til 4. Dette summerer til et samlet indeks med score fra 3-12, hvor en score på 8-12 kategoriseres som middel til høj social kompetence.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 4.18. Udvikling i andel med middel til høj social kompetence fordelt på køn og klassetrin, 2014/2015-2023/2024.



Anm.: Måling af social kompetence er inspireret af Gresham og Elliott (1984), hvor der spørges ind til tre komponenter: 1) Evnen til at sige fra: 'Jeg siger min mening, når jeg synes, at noget er uretfærdigt', 2) Empati: 'Jeg prøver at forstå mine venner, når de er triste eller sure', og 3) Samarbejdsevne: 'Jeg er god til at arbejde sammen med andre'. Svaremulighederne til disse spørgsmål er 'Aldrig', 'Sjældent', 'En gang i mellem', 'Tit' og 'Meget tit', som er kodet med en score fra 1 til 4, hvor tit og meget tit kodes sammen. Dette summerer til et samlet indeks med score fra 3-12, hvor en score på 8-12 kategoriseres som middel til høj social kompetence.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Udadreagerende og bekymrende adfærd

Mistrivsel blandt børn og unge kan også komme til udtryk ved, at barnet eller den unge udviser bekymrende adfærd. Bekymrende adfærd kan både vise sig ved, at barnet eller den unge trækker sig fra socialt samvær og bliver mere indadvendt, og ved, at barnet eller den unge hyppigere kommer i konflikt eller har udadreagerende adfærd.²¹

Det er værd at bemærke, at bekymrende og udadreagerende adfærd blandt børn og unge ikke kun kan forklares ved hjælp af individuelle faktorer i deres personlighed eller psykologi, men også ved hjælp af deres interaktion med det sociale miljø, de indgår i. Eksempelvis er unge, der har et svagt tilhørsforhold til deres skolemiljø, i større risiko for at opleve ensomhed og for at trække sig fra sociale relationer.²² På lignende vis udviser elever ofte udadreagerende adfærd over for bestemte personer, kontekster eller fællesskaber, som de oplever at have en konflikt med. Det ses for eksempel ved, at der generelt er en stærk sammenhæng mellem social isolation fra elevfællesskabet og udadreagerende adfærd blandt elever i grundskolen²³ – altså at jo mere isoleret elever oplever sig selv som, jo mere udadreagerende adfærd udviser de. Undersøgelser viser også, at udadreagerende adfærd forekommer hyppigst hos elever, der i lav grad oplever at være motiveret i deres undervisning, og at lærere, som formår at motivere deres elever, også i højere grad formår at skabe en positiv adfærd i undervisningen.²⁴ Det er udfordrende at måle på udadreagerende adfærd, da det er langt fra al udadreagerende adfærd, der registreres, men ifølge KL oplever kommunerne en stigning i antallet af børn med udadreagerende adfærd.²⁵

Udadreagerende adfærd dækker over et bredt spektrum af adfærd. Mere grove eksempler på udadreagerende

adfærd kan være, når elever truer med eller udøver vold mod fx andre elever, lærere og pædagoger. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø finder, at andelen af lærere, som angiver at have været udsat for vold mindst én gang i løbet af de sidste 12 måneder, er steget fra 13 pct. i 2012 til 20,2 pct. i 2018. Den samme tendens ses, hvad angår trusler om vold, dog med et lille fald fra 2016 til 2018.²⁶ Stigningen i andelen af lærere, der har været udsat for vold eller trusler om vold, kan indikere en stigning i udadreagerende adfærd blandt elever i grundskolen.

Ifølge Børn og unge i Danmark ses der fra teenagealderen en tendens til, at en større andel af drenge i teenagealderen, sammenlignet med jævnaldrende piger, udviser udadreagerende adfærd, som kan skade dem selv eller deres omgivelser.

Jeppesen et al. (2020) belyser forekomsten og udviklingen i adfærdsforstyrrelser. Ved adfærdsforstyrrelse forstås forskellige former for udadreagerende og grænseoverskridende adfærd. Begrebet dækker over et bredt spektrum af forstyrrende adfærd og er karakteriseret ved et gentaget og vedvarende mønster af antisocial, aggressiv eller trodsig adfærd. I 2016 var forekomsten af diagnosticerede adfærdsforstyrrelser 1,04 pct. blandt drenge og 0,57 pct. blandt piger. Andelen af nydiagnosticerede har været stabil de seneste 20 år. Ifølge Jeppesen et al. (2020) er der dog formentlig tale om en underestimering, da mange børn med adfærdsvanskeligheder ikke henvises til psykiatrien, fordi vanskelighederne søges afhjulpet i kommunale tilbud. Hyppigheden af problematisk adfærd er, som beskrevet ovenfor, væsentlig større blandt drenge end piger. En del af forklaringen på dette kan dog være, at drenges forstyrrende adfærd generelt er mere synlig end pigernes. Der findes også en højere forekomst af adfærdsforstyrrelser blandt drenge fra familier med få ressourcer.²⁷

21 Holstein, B. E., Henriksen, T. B., Rayce, S. B., Ringsmose, C., Skovgaard, A. M., Teilmann, G. K., & Væver, M. S. (2021). *Mental sundhed og psykisk sygdom hos 0-9-årige børn*. København. Vidensråd for Forebyggelse.

22 Arslan, G. (2021). *School belongingness, well-being, and mental health among adolescents: Exploring the role of loneliness*. Australian Journal of Psychology, vol.73, no.1.

23 Jensen, L. B., Lorentsen, A., Andersen, M. B., Christiansen, N. L. S., & Hansen, I. S. (2020). *Udfordringer og succeser i skoleudvikling: når tallene taler*. Aalborg Universitetsforlag.

24 Nordahl, T., Sunnevåg, A., Aasen, A. M., & Kostøl, A. (2010). *Uligheder og variationer – Danske elevers motivation, skolefaglig læringsudbytte og sociale kompetencer*. University College Nordjylland.

25 Børne- og Undervisningsministeriet (2024b). *Opsamling med status på sager med udadreagerende og/eller grænseoverskridende adfærd på skoler*.

26 Andersen, L. P. S., Aust, B., & Winding, T. N. (2021). *Chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole*. Arbejdsmedicin - Universitetsklinik, Regionshospitalet Gødstrup Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

27 Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år: Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København. Vidensråd for Forebyggelse.

Kapitel 5

Børn og unges oplevelse af at kunne udvikle sig og udfolde egne evner

Af trivselsforståelsen fremgår det, at *man trives, når man kan udvikle sig [og] udfolde sine evner*, og dette aspekt står dermed som er et centralt element i den funktionelle dimension af trivselsforståelsen.

Barndommen og ungdommen er i høj grad en tid med stor udvikling og dannelse, både personligt og fagligt. Derfor er det vigtigt at se på, hvordan børn og unge opfatter deres udviklingsbane – om de tror på sig selv og deres evner, og om de oplever gode rammer og muligheder for at udfolde sig både i privatlivet og i skolen.

Udviklingsprocesser er sjældent en lige sti, men snarere en vej med mange bump. Derfor er det væsentligt at se på børn og unges selvformåen/ mestring (self-efficacy); altså i hvilken grad unge tror på deres egne evner og handlekraft. Det indfanger således, om de tror på, at de kan løse problemer og overvinde forhindringer, der står i vejen for deres mål i livet – en vigtig forudsætning for at kunne udvikle sig personligt og fagligt.

Børn og unges udvikling sker altid i en kontekst, og derfor tages der i dette kapitel også bestik af, hvorvidt de trives i de faglige læringsmiljøer, de indgår i til hverdag. Faglig trivsel kan defineres på flere måder, men helt centralt er det, hvorvidt børn og unge oplever, at de har mulighed for at skærpe og udfolde deres evner, at de har mulighed for at koncentrere sig i timerne, og at de føler, at de bliver motiveret af og involveret i undervisningen.

For at kaste et blik på den personlige udvikling blandt børn og unge inddrages også undersøgelser, der måler selvværdet hos elever i grundskolen samt udviklingen i denne over tid. Selvværd afspejler, i hvilken grad børn og unge har en positiv opfattelse af sig selv, og hvorvidt de oplever, at de har værdi i andres øjne.

Samlet vil dette kapitel afdække børn og unges oplevelse af at kunne udvikle sig selv og sine evner med afsæt i disse indikatorer:

- Tro på egne evner (self-efficacy) målt blandt børn og unge i alderen 6-19 år
- Faglig trivsel målt blandt elever i folkeskolens 4-9. klasse
- Oplevelsen af støtte og inspiration målt blandt elever i 4.-9. klasse
- Selvværd målt blandt elever i 5., 7. og 9. klasse.

I boks 5.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

Boks 5.1. Kapitlets hovedresultater

- Børn og unge har generelt et højt niveau af tro på egne evner, drenge i højere grad end piger. Der ses en betydelig social gradient i selvformåen/mestring (self-efficacy) blandt børn og unge, hvor andelen med lav selvformåen/mestring falder med stigende uddannelsesniveau hos forældrene. Dertil tror LGBT+-elever i mindre grad end øvrige unge på deres egne evner.
- Andelen med en lav tro på egne evner har været stigende de seneste par år, i højere grad for piger end drenge.
- Den faglige trivsel blandt børn og unge i Danmark har været faldende fra 2014 til 2023. Der er særlig sket et fald i elevernes faglige selvtillid, koncentrationsevne og i, hvor tilfredse de er med deres læring. Faldet har været mere udtalt for piger end drenge.
- Et flertal af børn og unge oplever, at de kan finde støtte og inspiration hos deres forældre. Der er dog tegn på et svagt fald over tid. Andelen er en smule højere blandt drenge, ligesom de yngre i højere grad end de ældre børn og unge oplever en høj grad af forældrestøtte. Endelig ses en social gradient i andelen, der oplever et højt niveau af støtte fra forældre.
- De fleste børn og unge oplever en høj grad af støtte og inspiration fra deres lærere, denne andel falder dog med alderen. Over tid har der været et fald i denne andel.
- Børn og unge med dansk herkomst oplever i højere grad støtte fra deres forældre end børn og unge med udenlandsk herkomst. Modsat oplever elever med udenlandsk herkomst i højere grad at kunne få støtte og inspiration fra deres lærere.
- Blandt elever i grundskolen er der en markant større andel af drenge end piger med højt selvværd. Samtidig ses, at andelen af piger med højt selvværd er faldende med alderen, mens andelen af drenge med højt selvværd ligger stabilt på tværs af alder. Blandt LGBT+-elever ses generelt en signifikant højere andel med lavt selvværd samt en signifikant mindre andel med højt selvværd sammenlignet med øvrige elever.
- Danske børn og unge har i højere grad tro på egne evner end i de andre nordiske lande og på tværs af en række vestlige lande.

Self-efficacy

Begrebet self-efficacy referer til et individs tro på, at man kan sætte sig et mål og nå det²⁸, og omtales i en dansk kontekst ofte som mestringsevne eller selvformåen.

I Skolebørnsundersøgelsen, i undersøgelsen Børn og unge i Danmark samt i den nationale trivselsmåling i folkeskolen operationaliseres begrebet gennem to spørgsmål inspireret af Schwarzers skala for generel self-efficacy - dvs. tro på egen formåen generelt og dermed ikke i bestemte arenaer eller situationer. Det bemærkes, at der undersø-

28. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman & Co.

gelskerne imellem er variationer i opgørelsen af self-efficacy, hvorfor resultaterne på tværs af undersøgelserne ikke er direkte sammenlignelige.

Forekomst

Langt de fleste danske børn og unge oplever, at de kan løse deres problemer, hvis de prøver hårdt nok, og at de kan klare de ting, de sætter sig for. Fx viser Skolebørnsundersøgelsen, at mellem 77 og 90 pct. af eleverne i 5., 7. og 9. klasse har middel til høj self-efficacy og, at drenge i højere grad end piger har høj self-efficacy, jf. figur 5.1. Kønsforskellen observeres desuden på tværs af aldersgrupper, hvor 85-90 pct. af drengene i 5., 7., og 9. klasse har middel til høj self-efficacy, mens det samme er tilfældet for 77-80 pct. af pigerne.

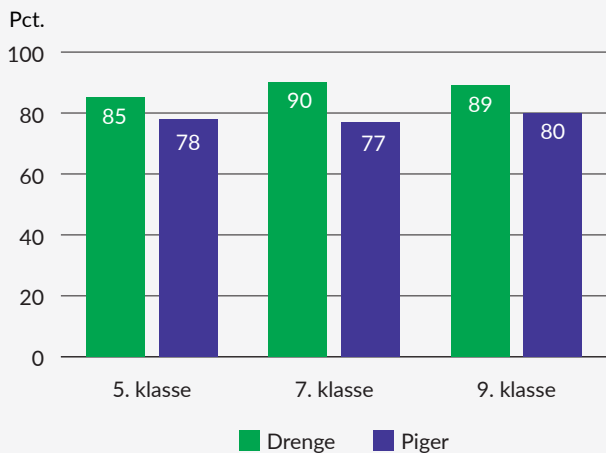
Lignende resultater ses i undersøgelsen Børn og Unge i Danmark, der finder, at mellem 72-89 pct. af de 11-19-årige børn og unge på tværs af køn har høj self-efficacy. I Børn og Unge i Danmark ses der blandt de 15-årige ligeledes en kønsforskel, hvor 89 pct. af drengene har høj self-efficacy, mens dette tilsvarende gælder for 79 pct. af piger. Der ses ingen signifikant kønsforskel blandt de 11- og 19-årige.

Ved self-efficacy opgjort ud fra samme definition, som anvendes i undersøgelsen Børn og Unge i Danmark, finder den nationale trivselsmåling i folkeskolen for skoleåret 2023/2024, at størstedelen af eleverne i 4.-9. klasse (78 pct.) har middel eller høj self-efficacy, og at andelen stiger med alderen. Piger har i højere grad end drenge lav self-efficacy (26 pct. mod 19 pct.). Der ses ingen nævneværdig forskel mellem elever med hhv. dansk og udenlandsk herkomst.

Den nationale trivselsmåling for elever i 0.-3. klasse indeholder ikke spørgsmål til børnenes self-efficacy - i stedet bliver børnene spurgt, om de er gode til at løse deres problemer. I skoleåret 2023/2024 svarede 88 pct. af pigerne og 86 pct. af drengene, at de nogle gange eller for det meste er gode til at løse deres problemer, og der ses i indskolingen således ingen større forskel på tværs af køn. Der ses heller ingen nævneværdige forskelle på tværs af alder eller herkomst.

I Skolebørnsundersøgelsen ses en social gradient i andelen med lav self-efficacy. Denne andel er dobbelt så høj blandt børn, hvis forældre har uddannelse på grundskoleniveau, sammenlignet med børn, hvor mindst en af forældrene har en lang videregående uddannelse, jf. figur 5.2. Ses der omvendt på andelen af elever med høj self-efficacy, finder Skolebørnsundersøgelsen ikke tydelige forskelle på tværs af forældrenes uddannelsesniveau. Det gør undersøgelsen Børn og unge i Danmark derimod, når der opgøres høj self-efficacy fordelt på morens højest fuldførte uddannelse. Blandt børn og unge, hvis mor har en videregående uddannelse, har ca. 85 pct. høj self-efficacy, mens dette gælder for 71 pct. af børn og unge, hvis mor højst har gennemført grundskolen. Herudover ses en mindre andel med høj self-efficacy for børn og unge fra familier med en indkomst under 50 pct. af mediangrænsen (72 pct.) end for børn og unge fra familier med en højere indkomst (81 pct.).

Figur 5.1. Andel med middel til høj self-efficacy fordelt på klassetrin og køn, 2022.



Anm.: Self-efficacy måles via to spørgsmål, som er formuleret på baggrund af Schwarzer og Jerusalems *Generalized Self-Efficacy Scale* (1995): 1) 'Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?', og 2) 'Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?'. Svarmulighederne er 'Altid', 'For det meste', 'Nogle gange', 'Sjældent' og 'Aldrig'. De kodes fra 1 (altid) til 5 (aldrig) og inddeles i tre niveauer: høj (2-3), middel (4-5) og lav (6-10).

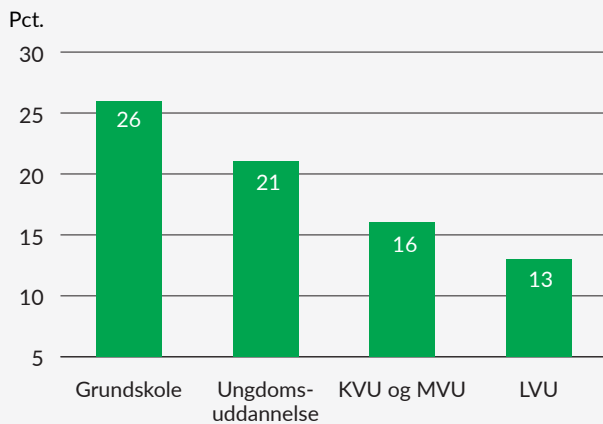
Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Ifølge LGBT+-undersøgelsen er troen på egne evner (self-efficacy) markant lavere blandt LGBT+-elever sammenlignet med øvrige elever. I grundskolen indikerer data, at 29 pct. af LGBT+-eleverne har lav self-efficacy, mens det samme gælder for 14 pct. af øvrige elever. Et lignende mønster ses på de gymnasiale uddannelser samt på erhvervsuddannelserne, hvor hhv. 23 pct. og 19 pct. af LGBT+-eleverne har lav self-efficacy mod 12 pct. af øvrige elever på begge uddannelsesområder. FGU-institutionerne skiller sig ud, da der her ikke er en signifikant forskel mellem de to grupper.

Udvikling

Selvom danske børn og unge i høj grad angiver at have tro på egen formåen, er der indikationer på en faldende tendens over tid, jf. figur 5.3. Fx finder Skolebørnsundersøgelsen et betydeligt fald i andelen elever med høj self-efficacy mellem 2014 og 2022, som for pigerne svarer til ca. en halvering. Den nationale trivselsmåling i folkeskolens 4.-9. klasse finder, at der blandt piger siden skoleåret 2017/2018 har været en stigning i andelen med lav self-efficacy. Blandt drenge har andelen med lav self-efficacy

Figur 5.2. Andel elever i 5., 7. og 9. klasse med lav self-efficacy fordelt efter forældres uddannelsesniveau, 2022.



Anm.: Self-efficacy måles via to spørgsmål, som er formuleret på baggrund af Schwarzer og Jerusalems *Generalized Self-Efficacy Scale* (1995): 1) 'Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?', og 2) 'Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?'. Svarmulighederne er 'Altid', 'For det meste', 'Nogle gange', 'Sjældent' og 'Aldrig'. De kodes fra 1 (altid) til 5 (aldrig) og inddeles i tre niveauer: høj (2-3), middel (4-5) og lav (6-10).

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

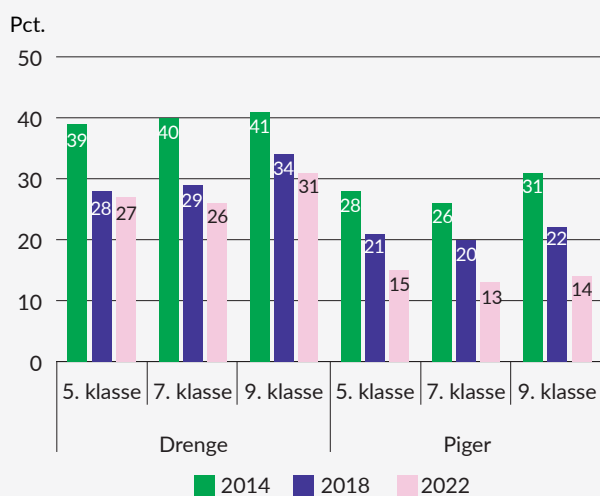
udviklet sig mere stabilt, om end der de seneste tre-fire år ligeledes ses mindre tegn på en stigende udvikling, jf. figur 5.4. For så vidt angår andelen med høj self-efficacy, ses i samme periode tilsvarende negative tendenser, hvor der fra 2017/2018 til 2023/2024 observeres en stigende kønsforskel. Undersøgelsen Børn og unge i Danmark har kun afdækket self-efficacy blandt børn og unge i alderen 11-19 år i forbindelse med de seneste to målinger i 2017 og 2021. I denne periode ses der ingen markante ændringer.

Ses der på udviklingen i self-efficacy fordelt på herkomstgrupper, har andelen med høj self-efficacy ifølge de nationale trivselsmålinger i folkeskolen frem mod 2019/2020 været relativt stabil blandt elever med dansk såvel som udenlandsk herkomst. Herefter falder andelen med høj self-efficacy for begge grupper, dog mere udtalt for elever med dansk baggrund (fra 55 pct. i 2019/2020 til 48 pct. i 2023/2024) end elever med udenlandsk baggrund (fra 50 pct. 2019/2020 til 47 pct. i 2023/2024), hvormed den niveauforskel, der gennem hele perioden har været mellem de to grupper, ved seneste måling stort set er forsvundet.

På tværs af elevernes familiers indkomstniveauer ses i perioden 2017/2018-2022/2023 ligeledes en faldende tendens i andelen med høj self-efficacy. Forskellen på tværs af indkomstgrupper er over tid relativ stabil, og der

er således ikke indikationer på, at elevernes socioøkonomiske baggrund har hverken større eller mindre betydning for deres self-efficacy.

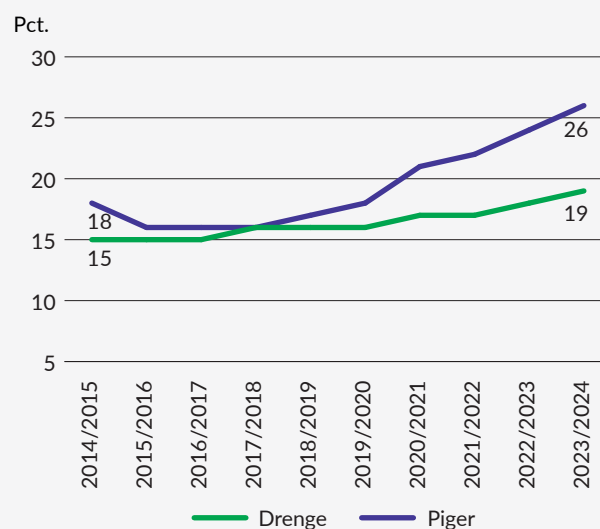
Figur 5.3. Udvikling i andel med høj self-efficacy fordelt på klassetrin og køn, 2014-2022.



Anm.: Self-efficacy måles via to spørgsmål, som er formuleret på baggrund af Schwarzer og Jerusalems *Generalized Self-Efficacy Scale* (1995): 1) 'Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?', og 2) 'Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?'. Svarmulighederne er 'Aldrig', 'For det meste', 'Nogle gange', 'Sjældent' og 'Aldrig'. De kodes fra 1 (aldrig) til 5 (aldrig) og inddeles i tre niveauer: høj (2-3), middel (4-5) og lav (6-10).

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 5.4. Udvikling i andel elever i 4.-9. klasse med lav self-efficacy fordelt på køn, 2014/2015-2023/2024.



Anm.: Self-efficacy måles via to spørgsmål, som er formuleret på baggrund af Schwarzer og Jerusalems *Generalized Self-Efficacy Scale* (1995): 1) 'Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?', og 2) 'Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?'. Svarmulighederne er 'Meget tit', 'Tit', 'Engang imellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. De kodes fra 1 (aldrig) til 5 (aldrig) og inddeles i tre niveauer: høj (2-3), middel (4-5) og lav (6-10).

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Internationalt

I HBSC-undersøgelsen for 2022 præsenteres self-efficacy blandt 11-, 13- og 15-årige opdelt efter de to spørgsmål, der indgår i indikatorerne 'achieve goals' og 'problem solving'.

Danmark placerer sig blandt de lande med den største andel børn og unge med høj self-efficacy for begge spørgsmål. Dette gælder både for piger og drenge og på tværs af alle tre aldersgrupper.

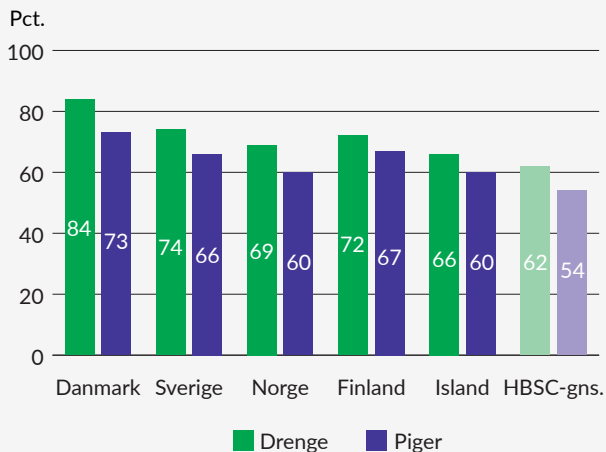
Andelen af danske børn og unge med høj self-efficacy er således større end HBSC-gennemsnittet og er enten på omtrent samme niveau eller større end andelen i de øvrige

nordiske lande. Fx ses det for de 15-årige drenge og piger, at andelen med høj self-efficacy for begge spørgsmål er betydelig større i Danmark, jf. figur 5.5 og figur 5.6. HBSC-undersøgelsen finder desuden, at der også internationalt eksisterer en kønsforskel i self-efficacy, hvor flere drenge end piger har høj self-efficacy. Denne kønsforskel er også tydelig i de skandinaviske lande, hvor den er signifikant for begge self-efficacy-mål blandt de 13- og 15-årige. Ligeledes ses en tendens til, at self-efficacy stiger med alderen.

Undersøgelsen finder desuden en social ulighed i self-efficacy både i Danmark og internationalt. Børn fra familier med højere ressourceniveau har generelt højere self-efficacy end børn fra familier med lavere ressourceniveau.

Denne tendens ses på tværs af alle nordiske lande, hvor uligheden dog er mest udtalt i Danmark.

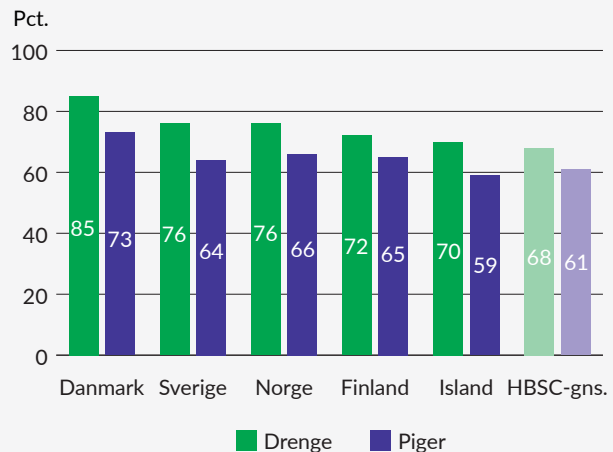
Figur 5.5. Andel 15-årige med høj self-efficacy: achieve goals i udvalgte lande fordelt på køn, 2022.



Anm.: Andelen med høj 'self-efficacy: achieve goals' er opgjort som andelen, der svarer, at de altid eller ofte formår at gøre de ting, de sætter sig for.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children* (2023). Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 5.6. Andel 15-årige med høj self-efficacy: problem solving i udvalgte lande fordelt på køn, 2022.



Anm.: Andelen med høj 'self-efficacy: problem solving' er opgjort som andelen, der svarer, at de altid eller ofte kan finde en løsning på et problem, hvis de prøver hårdt nok.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children* (2023). Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Faglig trivsel

Faglig trivsel er et mål, der opgøres på baggrund af den nationale trivselsmåling i folkeskolen ved at kigge på deres tro på egne faglige evner, koncentrationsevne og problemløsningssevne.

Forekomst

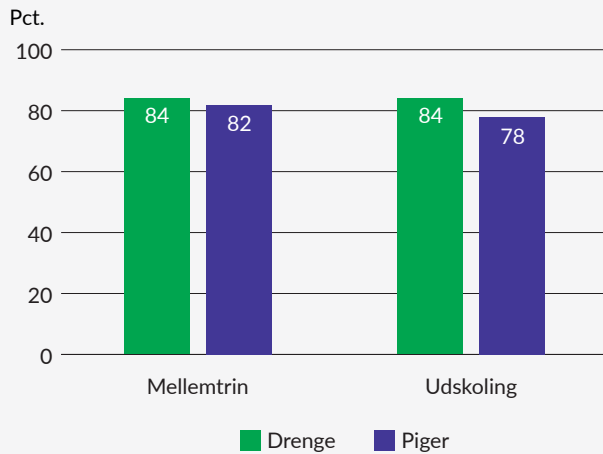
Den nationale trivselsmåling fra skoleåret 2023/2024 viser, at 82 pct. af eleverne i folkeskolen har en høj faglig trivsel. På mellemtrinnet er andelen med høj faglig trivsel på omtrent samme niveau for drenge (84 pct.) og piger (82 pct.). I udskolingen falder andelen af piger med høj faglig trivsel til 78 pct., mens andelen af drenge med høj faglig trivsel fortsat ligger på 84 pct., jf. figur 5.7 Der ses ingen betydelig forskel på tværs af elever med hhv. dansk og udenlandsk herkomst.

Udvikling

Den faglige trivsel i folkeskolen er over en årrække blevet svækket, idet andelen med høj faglig trivsel siden 2014/2015 har været faldende på både mellemtrinnet og i udskolingen og for begge køn, om end faldet har været

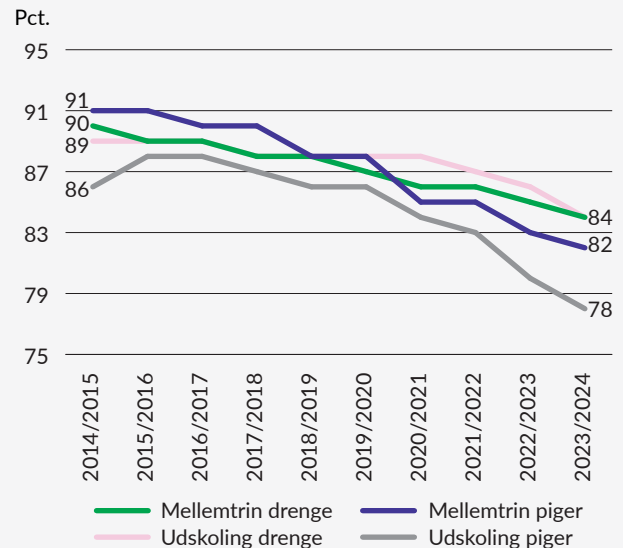
mere udtalt for piger end for drenge, jf. figur 5.8. For drenge ses der ingen ændringer i andelen med høj faglig trivsel i udskolingen, mens den for piger falder til 78 pct. Der ses ingen nævneværdig forskel i udviklingen på tværs af elever med hhv. dansk og udenlandsk herkomst.

Dykket der ned i de aspekter, der ligger til grund for elevernes faglige trivsel, ses det, at andelen af elever, der føler, at de klarer sig fagligt godt i skolen, er faldet støt fra 73 pct. i 2014 til 68 pct. i 2023/2024. Koncentrationsevnen blandt børn og unge i folkeskolen er faldet endnu mere markant. I 2014 rapporterede 68 pct. af eleverne i 4.-9.-klasse, at de havde let ved at koncentrere sig i timerne, mens tallet i 2023/2024 var faldet til 55 pct. Samtidig giver lidt mere end hver tiende elev nu udtryk for, at de sjældent eller aldrig kan koncentrere sig i undervisningen mod 6 pct. for ti år siden. Endelig er der også sket en større nedgang i elevernes tilfredshed med deres læring. I 2014/2015 svarede 66 pct. af børn og unge i grundskolen, at de lykkedes med at lære det, de gerne ville, i skolen. I 2023/2024 var denne andel reduceret til 54 pct. Det gælder for alle tre aspekter, at faldet er større for pigerne end for drengene.

Figur 5.7. Andel med høj faglig trivsel fordelt på klasstrinsgrupper og køn, 2023/2024.

Anm.: Høj faglig trivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for trivselsindikatoren 'faglig trivsel', som består af udvalgte spørgsmål om elevernes oplevelse af egne faglige evner, koncentrationsevne og problemløsningsevne.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Figur 5.8. Udvikling i andel med høj faglig trivsel fordelt på klasstrinsgrupper og køn, 2023/2024.

Anm.: Høj faglig trivsel defineres som en score mellem 3,1 og 5 inden for trivselsindikatoren 'faglig trivsel', som består af udvalgte spørgsmål om elevernes oplevelse af egne faglige evner, koncentrationsevne og problemløsningsevne.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af de nationale trivselsmålinger.

Støtte og inspiration

Oplevelsen af støtte fra forældre/familien såvel som støtte og inspiration i skolen kan være indikator for, hvorvidt de ydre rammer tillader, at barnet/den unge kan udvikle sig og udfolde sine evner. Ved hjælp af de nationale trivselsmålinger er det desuden muligt at undersøge, om børn og unge oplever, at de har indflydelse på de ting, de laver i skolen.

Forekomst

Størstedelen af børn og unge oplever at kunne få støtte og råd fra deres forældre. Der ses dog variationer heri på tværs af alder, køn, social baggrund og herkomst. Ifølge Børn og Unge i Danmark oplever mellem 55 og 64 pct. af de 11-19-årige altid at kunne få støtte fra deres forældre, hvor de 11-årige giver udtryk for en højere grad af forældrestøtte sammenlignet med de 15- og 19-årige. Undersøgelsen finder samtidig en forskel på tværs af herkomst, hvor børn og unge med udenlandsk herkomst (46 pct.) i mindre grad end med dansk herkomst (59 pct.) svarer, at de altid kan få støtte fra deres forældre.

Skolebørnsundersøgelsen, der undersøger oplevelsen af støtte fra familien, finder, at 72-89 pct. af både piger og

dreng i 5., 7. og 9. klasse oplever høj støtte fra familien. Niveauet er på alle klasstrin dog lidt lavere for pigernes vedkommende. Støtten fra forældrene falder desuden med stigende klasstrin. En social gradient er tydelig i begge undersøgelser, idet børn af forældre med en længere uddannelse oftere oplever høj støtte. Ifølge Skolebørnsundersøgelsen oplever 84 pct. af eleverne, hvor mindst én forælder har en lang videregående uddannelse, høj støtte fra familien, mens dette tilsvarende gælder for 72 pct. af elever, hvis forældre højst har gennemført grundskolen. Undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser ligeledes en social gradient, når der ses på forældrenes beskæftigelse.

Skolebørnsundersøgelsen viser samtidig, at størstedelen af børn og unge oplever høj støtte fra deres lærere med andele på mellem 64 og 83 pct. Signifikant flere elever i 5. klasse oplever høj støtte fra deres lærere end elever i 7. og 9. klasse. Støtten fra lærerne er også relateret til forældrenes uddannelsesniveau. Blandt elever, hvis forældre har en lang videregående uddannelse, oplever 77 pct. høj støtte, mens denne andel ligger på 69 pct. for elever, hvis forældres højeste uddannelse er grundskolen.

Den nationale trivselsmåling i folkeskolen finder, at flere elever på mellemtrinnet oplever høj grad af støtte og inspiration i undervisningen sammenlignet med elever i udskolingen (59 pct. hhv. 44 pct.). På mellemtrinnet ses en tydelig kønsforskel, idet flere piger (62 pct.) end drenge (56 pct.) oplever høj støtte og inspiration. I udskolingen er denne forskel betydeligt formindsket, her oplever 45 pct. af pigerne og 43 pct. af drengene høj støtte og inspiration.

På FGU oplever størstedelen af eleverne, at lærerne er gode til at hjælpe (77 pct.) og viser interesse for eleverne (73 pct.). Mænd oplever i højere grad end kvinder, at lærerne er gode til at hjælpe dem, mens der ikke ses nogen kønsforskel på spørgsmålet om, hvorvidt lærerne viser interesse for dem. På de gymnasiale uddannelser²⁹ oplever de fleste, at lærerne altid eller ofte giver faglig hjælp, når der er brug for det (94 pct.), og at der er på skolen er god mulighed for at få støtte og vejledning, hvis man har det svært (69 pct.). Samtidig ses dog, at kun en tredjedel af eleverne oplever at have indflydelse på undervisningen, og at lærernes undervisning ofte inkluderer deres idéer. Denne oplevelse er mere udbredt blandt piger end drenge. På EUD oplever 91 pct. af eleverne, at lærerne altid eller ofte giver faglig hjælp, når der er behov for det, 77 pct. giver udtryk for, at lærerne ofte eller altid er gode til at give tilbagemelding på ens indsats, mens 84 pct., synes, at lærerne ofte eller altid giver eleverne ansvar.

I både folkeskolen og på FGU oplever elever med udenlandsk herkomst i højere grad end elever med dansk herkomst støtte og inspiration fra deres lærere. På de gymnasiale uddannelser oplever elever med udenlandsk herkomst oftere end elever med dansk herkomst, at de har indflydelse på undervisningen, og at lærerne ofte inkluderer deres idéer i denne, mens elever med dansk herkomst i højere grad giver udtryk for at kunne få faglig hjælp fra lærerne samt at der er god mulighed for støtte og vejledning, hvis man har det svært. På EUD ses der på tværs af herkomst ingen forskel i andelen, der oplever, at lærerne ofte eller altid yder faglig hjælp og ofte eller altid giver eleverne ansvar. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt lærerne giver tilbagemelding på ens indsats, oplever en større andel af elever med udenlandsk herkomst, at dette ofte eller altid sker, sammenlignet med elever med dansk herkomst (hhv. 82 pct. og 76 pct.).

Udvikling

Undersøgelsen Børn og unge i Danmark viser, at der fra 2013 til 2021 er sket et fald i andelen af 15- og 19-årige, der oplever at kunne få støtte fra deres forældre. For de 11-årige ses ingen entydig udvikling.

Siden 2014/2015 er der ifølge den nationale trivselsmåling i folkeskolen sket et fald i andelen af elever, der oplever høj støtte og inspiration fra lærerne. Dette gælder for både drenge og piger samt på tværs af klassetrin. Faldet skyldes især, at færre elever finder undervisningen spændende, mens flere samtidig angiver, at undervisningen er kedelig. Desuden oplever færre elever, at lærerne hjælper dem med effektive læringsmetoder, og færre piger oplever støtte fra deres lærere.

På de gymnasiale uddannelser har der siden 2018 været et mindre fald i andelen, der oplever, at der er gode muligheder for støtte og vejledning på skolen, at man har indflydelse på undervisningen samt at lærerne sørger for, at elevernes idéer bliver brugt i undervisningen. Andelen, der oplever at lærerne giver faglig hjælp, når der er brug for det, har ligget stabilt.

På erhvervsuddannelserne har andelen, der oplever, at lærerne giver eleverne ansvar faglig hjælp, når der er brug for det, været rimelig stabil siden 2016. Siden 2020 har der været en mindre stigning i andelen, der oplever, at lærerne er gode til at give tilbagemeldinger på deres indsats.

Overordnet set observeres der på tværs af uddannelsesområderne ingen større forskelle i udviklingen mellem elever med hhv. dansk og udenlandsk baggrund.

Internationalt

På tværs af lande ses en stor variation i, hvor høj grad af støtte fra familien børn og unge oplever. Sammenlignet med andre lande er oplevelsen af støtte fra familien særlig udbredt i Danmark, og på tværs af både alder og køn placerer Danmark sig blandt de lande, hvor flest børn og unge rapporterer en høj grad af støtte fra familien (mellem 73-84 pct. af pigerne og 81-91 pct. af drengene). Danmark ligger betydeligt over HBSC-gennemsnittet og klarer sig samlet set bedre end de nordiske lande samt andre sammenlignelige lande som fx Tyskland og Holland. I

²⁹ De gymnasiale uddannelser er afgrænset til STX, HXH, HTX og HF.

den modsatte ende af skalaen placerer lande som Canada, Polen og England sig, hvor mellem 40-50 pct. af pigerne og 50-60 pct. af drengene oplever høj grad af familiestøtte.

En generel tendens på tværs af næsten alle lande er, at oplevelsen af familiestøtte falder med alderen. Samtidig er det ofte tilfældet, at drenge i højere grad end piger oplever en høj grad af støtte fra familien, og denne forskel ser ud til at stige med alderen.

For oplevelsen af støtte fra lærere er niveauet i Danmark også relativt højt sammenlignet med andre lande. Danmark ligger også her over HBSC-gennemsnittet. Blandt de 11-årige placerer Danmark sig nogenlunde på niveau med de andre nordiske lande, selvom Sverige skiller sig ud med en markant større andel, der oplever høj støtte fra lærere. For de 13-årige ligger Danmark bedre end de fleste nordiske lande, kun overgået af Norge. Blandt de 15-årige ligger Danmark enten på niveau med eller bedre end de øvrige nordiske lande.

Generelt er der en tendens til, at den oplevede støtte fra lærere falder med alderen, og at kønsforskellene bliver mere udtalte, idet drenge oftere end piger rapporterer høj grad af støtte. Andelen af elever, der oplever en høj grad af støtte fra deres lærer, var relativt stabil mellem 2014 og 2018, men HBSC-gennemsnittet viste et fald på tværs af alle alders- og kønsgrupper mellem 2018 og 2022 – med undtagelse af 15-årige drenge, hvor niveauet forblev stabilt. På tværs af alle tre aldersgrupper har faldet været mere udtalt for piger end for drenge.

I Danmark ses en svagt faldende tendens i oplevelsen af en høj grad af støtte fra læreren blandt de 11- og 13-årige, hvilket også gør sig gældende i Norge, Island og Sverige. I Sverige har faldet dog været mere udtalt og omfatter alle aldersgrupper siden 2014. Modsat ses i Finland en stigende andel af elever, der oplever høj grad af støtte fra lærere siden 2014.

Selvværd

Selvværd er et individs følelse af sin egen værdi og positive eller negative holdning til sig selv. Et godt selvværd indebærer blandt andet, at man accepterer og har respekt for sig selv. Selvværd kan desuden betragtes som en selvstændig personlig ressource, der har betydning for, hvordan man fungerer i sociale relationer, ligesom højt selvværd kan gøre individet i bedre stand til at håndtere belastninger.³⁰

Skolebørnsundersøgelsen afdækker selvværd på baggrund af tre forskellige spørgsmål om, hvad man synes om sig selv, og hvorvidt ens jævnaldrende kan lide en. I LGBT+-undersøgelsen har man undersøgt elevernes selvværd ved at spørge, hvorvidt man oplever, om man er god nok, som man er.

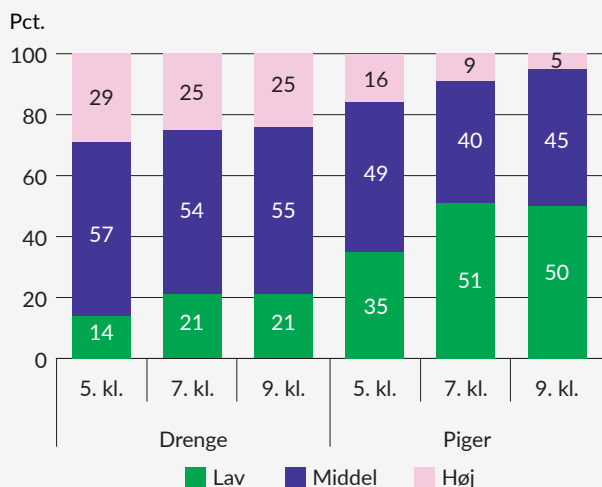
Forekomst

Skolebørnsundersøgelsen finder, at der blandt elever i både 5., 7. og 9. klasse er en markant større andel af drenge end piger med højt selvværd, jf. figur 5.9. Samtidig ses, at andelen af piger med højt selvværd er faldende med alderen, mens andelen af drenge med højt selvværd ligger rimelig stabilt på tværs heraf. I 9. klasse indikerer data, at kun 5 pct. af pigerne har højt selvværd, mens det samme gælder for 25 pct. af de jævnaldrende drenge. I 7. og 9. klasse scorer halvdelen af pigerne lavt på selvværd. Til sammenligning gælder dette for kun en femtedel af de jævnaldrende drenge. Skolebørnsundersøgelsen finder ingen betydelig sammenhæng mellem selvværd og forældrenes uddannelsesniveau.

Blandt LGBT+-elever ses generelt en signifikant højere andel med lavt selvværd samt en signifikant mindre andel med højt selvværd sammenlignet med øvrige elever, jf. figur 5.10. I grundskolen har 26 pct. af LGBT+-eleverne lavt selvværd, mens det kun er tilfældet for 11 pct. af de øvrige elever. Også på ungdomsuddannelserne ses en markant forskel på de to elevgrupper, hvor 22 pct. af LGBT+-eleverne på de gymnasiale uddannelser og 20 pct. på EUD har lavt selvværd mod hhv. 12 pct. og 10 pct. af øvrige elever på de to uddannelsesområder. På FGU er fordelingen ens for begge grupper, hvor 24 pct. oplever lavt selvværd.

30 Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

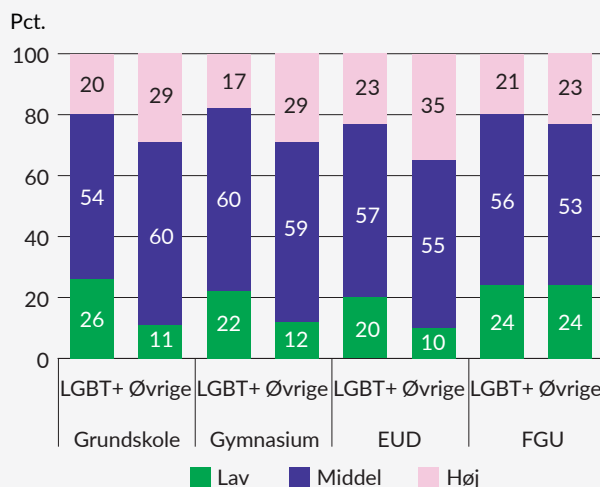
Figur 5.9. Fordeling af selvværd efter køn og klassetrin, 2022.



Anm.: Selvværd opgøres ud fra, hvor enige eller uenige eleverne er i de følgende tre udsagn: 1) 'Jeg synes godt om mig selv', 2) 'Jeg er god nok, som jeg er', og 3) 'Andre på min alder kan godt lide mig'. Gruppen med højt selvværd dækker over elever, der har svaret 'Helt enig' på alle tre spørgsmål. Middelgruppen dækker over elever, der har svaret overvejende til den positive side, mens gruppen med lavt selvværd dækker over elever, der har svaret overvejende til den negative side.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 5.10. Fordeling af selvværd for LGBT+-elever og øvrige elever efter uddannelse, 2023.



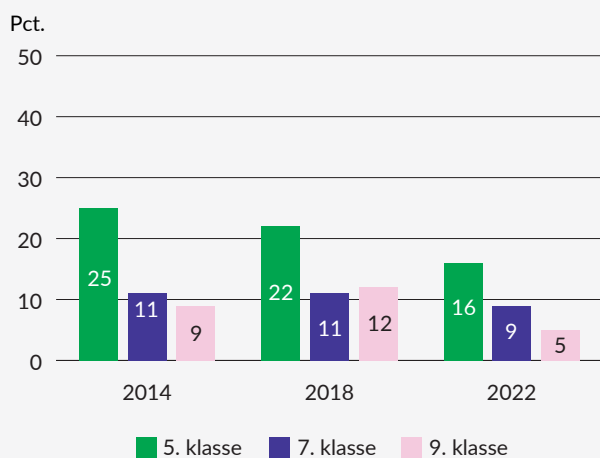
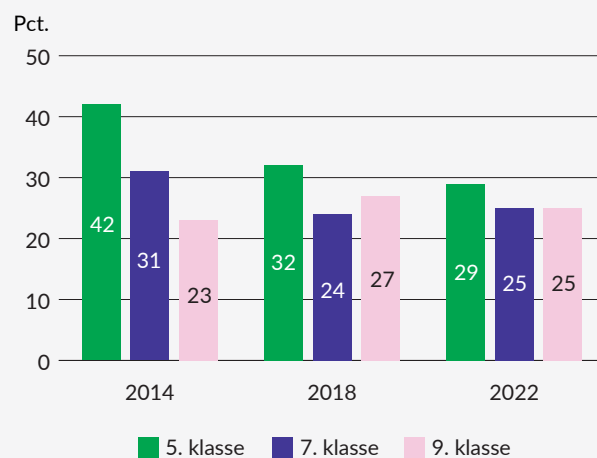
Anm.: Selvværd opgøres ud fra, hvor enige eller uenige eleverne er i udsagnet 'Jeg er god nok, som jeg er'. Gruppen med højt selvværd dækker over elever, der har svaret 'Helt enig' på spørgsmålet. Middel er defineret som de elever, der har svaret 'Enig' eller 'Hverken enig eller uenig', mens gruppen med lavt selvværd dækker over elever, der har svaret 'Uenig' eller 'Helt uenig'.

Kilde: Greve, J., Andersen, D. B., Nicolajsen, J. S., & Kolodziejczyk, C. (2024). *LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination - En kortlægning for grundskolen, ungdomsuddannelserne og FGU-institutionerne*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Udvikling

Siden man i Skolebørnsundersøgelsen i 2014 begyndte at spørge ind til børn og unges selvværd, har der været en markant større andel af drenge end piger med højt selvværd, jf. figur 5.11 og figur 5.12. For både piger og drenge i 5. klasse er andelen med højt selvværd imidlertid faldet

med cirka en tredjedel over de seneste tre målinger. Også blandt piger i 7. og 9. klasse samt drenge i 7. klasse ses et fald i andelen med højt selvværd. For drenge i 9. klasse har andelen med højt selvværd over tid ligget nogenlunde stabilt.

Figur 5.11. Udvikling i andel piger med højt selvværd fordelt på køn og klassetrin, 2014-2022.**Figur 5.12.** Udvikling i andel drenge med højt selvværd fordelt på køn og klassetrin, 2014-2022.

Anm.: Selvværd opgøres ud fra, hvor enige eller uenige eleverne er i de følgende tre udsagn: 1) 'Jeg synes godt om mig selv', 2) 'Jeg er god nok, som jeg er', og 3) 'Andre på min alder kan godt lide mig'. Gruppen med højt selvværd dækker over elever, der har svaret 'Helt enig' på alle tre spørgsmål. Middelgruppen er kendetegnet ved elever, der har svaret overvejende til den positive side, mens gruppen med lavt selvværd dækker over elever, der har svaret overvejende til negative side.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebarnundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Kapitel 6

Børn og unges oplevelse af deres fysiske og mentale overskud

Børn og unges oplevelse af deres dagligdag, skolegang og deres liv generelt hænger tæt sammen med deres muligheder for at handle inden for disse arenaer, hvilket kan betegnes som et vigtigt element i den funktionelle del af deres trivsel. Dette afsnit giver et overblik over en række indikatorer, der måler det fysiske og mentale overskud blandt børn og unge for at gøre status på, i hvilken grad børn og unge har det fornødne overskud til at håndtere hverdagens udfordringer og udvikle sig.

En ofte anvendt tilgang til at måle personers fysiske og mentale sundhed er at spørge ind til deres selvvaluerede helbred, dvs. hvordan de selv oplever deres funktionsevne og helbred i hverdagen. Selvvalueret helbred hænger tæt sammen med forekomsten af faktiske helbredsproblemer, og indikatoren inddrages derfor for at få et generelt overblik over, hvordan børn og unge oplever deres sundhed.³¹

Afsnittet gør også status på det mentale velbefindende blandt børn og unge ved at inddrage en indikator for, i hvilken grad, de oplever en uforstyrret funktionsevne i hverdagen samt i sociale relationer. Hertil afrapporteres der ligeledes på en indikator for børn og unges emotionelle velbefindende, der måler, i hvilken grad de oplever positive følelser i løbet af deres hverdag. Disse mål definerer velbefindende som tilstedeværelsen af positive tilstande og kompetencer, og de lægger sig derfor i tæt forlængelse af den funktionelle forståelse af trivsel, der udfoldes i dette afsnit.

For at undersøge, i hvilken grad børn og unge oplever at være udfordret på deres fysiske og psykiske funktionsevne, tager afsnittet også et kig på forekomsten af selvrapporterede uspecifikke fysiske og emotionelle symptomer hos elever i grundskolen. Uspecifikke fysiske symptomer inkluderer blandt andet hovedpine, mavepine og svimmelhed, mens emotionelle symptomer inkluderer humørsving,

31 Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år: Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København: Vidensråd for forebyggelse.

irritation og anspændthed. Disse symptomer kan fungere som forhindringer for børn og unge, der kan stå i vejen for deres personlige, sociale og faglige trivsel.

I dette kapitel vil børn og unges oplevelse af deres fysiske og mentale overskud blive afdækket med afsæt i disse indikatorer:

- Selvvurderet helbred målt blandt børn og unge i alderen 3-24 år

- Mentalt velbefindende målt blandt elever i 7. og 9. klasse
- Emotionelt velbefindende målt blandt elever i 7. og 9. klasse samt studerende på de videregående uddannelser
- Fysiske symptomer målt blandt elever i folkeskolens 4.-9. klasse
- Emotionelle symptomer målt blandt elever i 5., 7.- og 9. klasse.

I boks 6.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

Boks 6.1. Kapitlets hovedresultater

- Størstedelen af danske børn og unge har et godt selvvurderet helbred, hvor en større andel af drenge end piger dog har et godt selvvurderet helbred. Blandt de ældste børn og unge ses der over tid en stigende andel, der vurderer deres helbred som nogenlunde eller dårligt.
- Der ses en nedadgående tendens for andelen med højt mentalt velbefindende, som er mere markant for piger end for drenge.
- De fleste børn og unge har middel eller højt emotionelt velbefindende. Der ses lavere emotionelt velbefindende blandt piger end blandt drenge. Der ses desuden lavere emotionelt velbefindende blandt LGBT+-elever sammenlignet med øvrige elever.
- Der ses en betydelig kønsforskel i oplevelsen af fysiske symptomer som fx hovedpine og mavepine, som i højere grad opleves af piger end af drenge. Der ses desuden en stigende andel af elever, der ofte oplever fysiske symptomer - især blandt piger.
- Der ses en betydelig kønsforskel i oplevelsen af emotionelle symptomer som fx nervøsitet eller at være ked af det, som i højere grad opleves af piger end af drenge. For piger er andelen, der oplever emotionelle symptomer, stigende med alderen, og for piger ses der ligeledes en stigende tendens over tid.
- Danske børn og unges mentale velbefindende er i et internationalt perspektiv relativt gennemsnitligt og på niveau med de andre nordiske lande. Dette samme gør sig gældende for andelen, der ofte oplever fysiske symptomer som fx hovedpine og mavepine, mens andelen, der ofte oplever emotionelle symptomer som fx at være nervøs eller ked af det er på et lavere niveau blandt danske børn og unge.
- Internationalt, herunder også i de fleste nordiske lande, ses en stigning i andelen, der ofte oplever fysiske og emotionelle symptomer.

Selvvurderet helbred

Selvvurderet helbred belyses i Skolebørnsundersøgelsen, Børn og unge i Danmark samt Den Nationale Sundhedsprofil gennem et enkelt spørgsmål om, hvordan respondenterne synes, vedkommendes helbred er. Der skelnes i spørgsmålsformuleringen dermed ikke mellem fysisk og mentalt helbred. Herudover omfatter det selvvurderede helbred både subjektive og objektive elementer af helbre-

det, idet svaret både kan basere sig på, at respondenterne har diagnosticerede helbredsproblemer, og på, at respondenterne oplever at have helbredsproblemer.³²

Forekomst

På tværs af både alder og køn har danske børn og unge generelt et godt selvvurderet helbred. Ifølge undersøgelsen Børn og Unge i Danmark er andelen med et godt eller virkelig godt selvvurderet helbred særlig høj blandt de

32 Sundhedsstyrelsen (2024a). *Danskerne Sundhed. Den Nationale Sundhedsprofil. Midtvejsundersøgelsen 2023 – centrale udfordringer.*

yngste børn (3- og 7-årige)³³, hvor den ligger mellem 96 og 99 pct., jf. figur 6.1. Med alderen falder andelen med et godt eller virkelig godt selvvurderet helbred, og blandt de 15- og 19-årige ses desuden en kønsforskel, hvor drenge i højere grad end piger oplever, at deres helbred er godt. Skolebørnsundersøgelsen finder ligeledes en kønsforskel i andelen, der oplever at have et godt eller virkelig godt helbred. I både 5., 7. og 9. klasse angiver omtrent 90 pct. af drengene, at de har et godt eller virkelig godt selvvurderet helbred, mens andelen blandt piger ligger lavere og varierer mellem 85 pct. i 5. klasse og 75 pct. i 9. klasse. Således ses der blandt piger ligeledes en faldende tendens med stigende klassetrin. Ifølge Den Nationale Sundhedsprofil 2023 har 87 pct. af 16-24 årige mænd et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred, mens det samme gælder for 82 pct. af kvinderne.

Undersøgelsen Børn og Unge i Danmark viser, at der er underliggende variationer i børn og unges selvvurderede helbred, idet selvvurderet helbred har sammenhæng med barnets socioøkonomiske baggrund. Blandt børn og unge, som lever i relativ fattigdom (defineret som under 50 pct. af medianindkomsten), vurderer 31 pct., at deres helbred er enten nogenlunde eller dårligt. Til sammenligning gælder dette kun 14 pct. af børn og unge fra familier med en indkomst over 50 pct. af medianindkomsten. Undersøgelsen finder samtidig en social ulighed, hvad angår mors uddannelsesniveau, idet børn og unge, hvor mor højst har gennemført grundskolen, i højere grad oplever at have et dårligt eller nogenlunde helbred (19 pct.) sammenlignet med børn og unge, hvis mor har gennemført en lang videregående uddannelse (10 pct.). Skolebørnsundersøgelsen finder ligeledes en social ulighed, idet andelen af elever, som angiver, at de har et virkelig godt helbred, falder, jo kortere uddannelse forældrene har. I Den Nationale Sundhedsprofil ses ligeledes en sammenhæng mellem selvvurderet

helbred og uddannelsesniveau, idet andelen med et godt selvvurderet helbred er lavest blandt personer, der højst har gennemført grundskolen, og højest for personer med en videregående uddannelse.

Udvikling

Selvom de fleste børn og unge har et godt eller virkelig godt selvvurderet helbred, har andelen været faldende over tid.

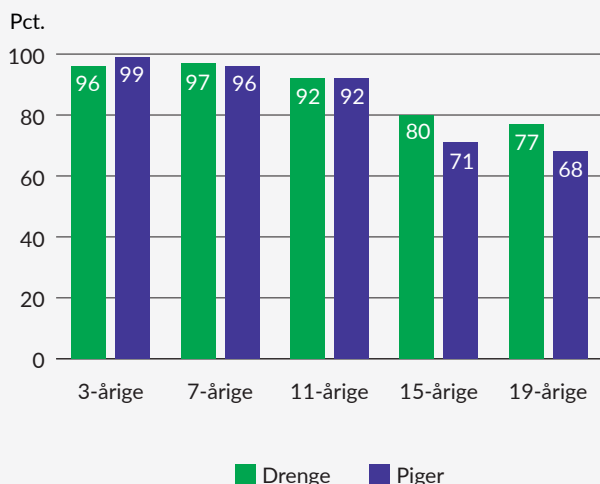
Ifølge Børn og unge i Danmark har der siden undersøgelsens start i 2009 været en stigning blandt de ældste børn og unge (15- og 19-årige), som vurderer deres helbred som nogenlunde eller dårligt, jf. figur 6.2. I 2009 angav hhv. 19 og 21 pct. af de 15- og 19-årige, at de havde et nogenlunde eller dårligt helbred. I 2021 var dette for 15-årige steget til 26 pct., mens det for de 19-årige var steget til 32 pct. For de 3-, 7- og 11-årige har andelen ligget på et stabilt og relativt lavt niveau siden undersøgelsen begyndte i 2009.

Skolebørnsundersøgelsen har afdækket børn og unges selvvurderede helbred siden 1984. Over den samlede undersøgelsesperiode har der været et fald i andelen af piger med et virkelig godt selvvurderet helbred, særlig hvad angår 7. og 9. klassetrin. Blandt drengene har der overordnet set ligeledes været et fald i andelen med et virkelig godt selvvurderet helbred, om end udviklingen ikke har været helt så stabilt nedadgående som for pigerne. For drenge i 9. klasse har der siden 2010 været en stigende andel med et virkelig godt selvvurderet helbred.

For de 16-24 åriges vedkommende viser Den Nationale Sundhedsprofil en stigning i andelen, som har et dårligt eller mindre godt selvvurderet helbred, for både mænd (5 pct. i 2010 til 13 pct. i 2023) og kvinder (6 pct. i 2010 til 18 pct. i 2023).

33. Selvvurderet helbred for de 3- og 7-årige børn er baseret på besvarelser fra moren.

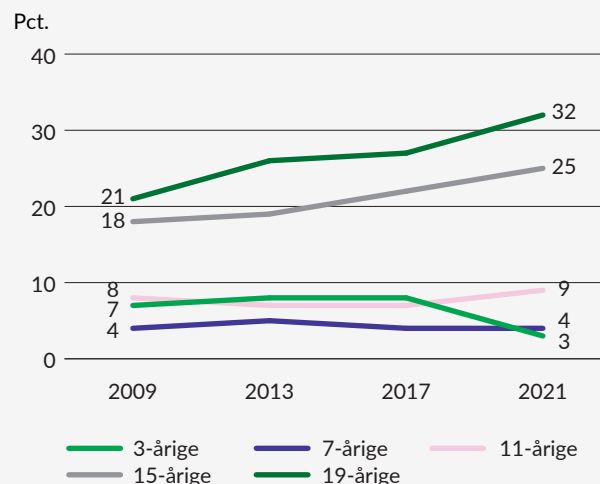
Figur 6.1. Andel med godt til virkelig godt selv vurderet helbred fordelt på alder og køn, 2021.



Anm.: Selvvurderet helbred opgøres ud fra spørgsmålet 'Synes du, dit helbred er:' med svarmulighederne 'virkelig godt', 'godt', 'nogenlunde', 'dårligt' og 'ved ikke'. I figuren præsenteres andelen med kategorierne 'virkelig godt', 'godt' og 'ved ikke'. For de 3- og 7-årige er der tale om morens vurdering af barnets helbred.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings-og Analysecenter for Velfærd.

Figur 6.2. Udvikling i andel, der vurderer deres helbred som nogenlunde eller dårligt fordelt på alder, 2009-2021.



Anm.: Selvvurderet helbred opgøres ud fra spørgsmålet 'Synes du, dit helbred er:' med svarmulighederne 'virkelig godt', 'godt', 'nogenlunde', 'dårligt' og 'ved ikke'. For de 3- og 7-årige er der tale om morens vurdering af barnets helbred.

Kilde: Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings-og Analysecenter for Velfærd.

Mentalt velbefindende

I Skolebørnsundersøgelsen afdækkes 7. og 9. klasseelevers mentale velbefindende målt ved hjælp af værktøjet SWEMWBS³⁴. Indikatoren består af syv spørgsmål og er med udgangspunkt i WHO's brede mentale sundhedsbegreb udviklet til at måle både de følelsesmæssige og de funktionelle aspekter af mentalt velbefindende.

Forekomst

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen oplever mellem 70 og 87 pct. af danske børn og unge i 7. og 9. klasse at have et middel eller højt mentalt velbefindende. Der er dog betydelige kønsforskelle i elevernes mentale velbefindende, idet data indikerer, at næsten tre gange så mange drenge som piger i 9. klasse har et højt mentalt velbefindende - hhv. 8 pct. af pigerne og 23 pct. af drengene. Kønsforskellen ses også blandt elever med lavt mentalt velbefindende, idet mere

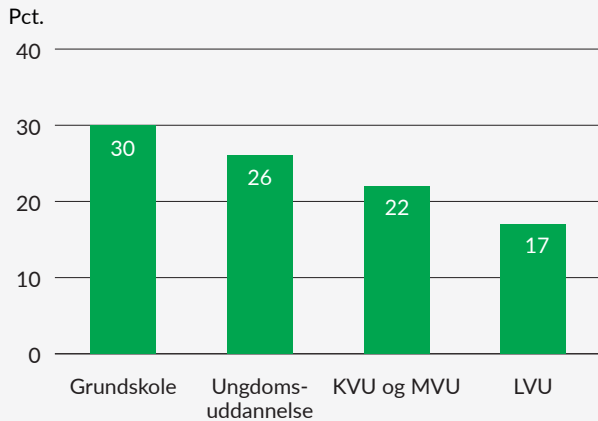
end dobbelt så mange piger som drenge har lavt mentalt velbefindende - hhv. 30 pct. af pigerne og 13 pct. af drengene. Skolebørnsundersøgelsen viser hertil en social gradient i lavt mentalt velbefindende, idet denne er højest blandt børn af forældre, der kun har gennemført grundskolen, og falder med stigende uddannelsesniveau, jf. figur 6.3.

Udvikling

Siden 2014, hvor man i Skolebørnsundersøgelsen for første gang begyndte at afdække elevernes mentale velbefindende, er der observeret en nedadgående tendens for andelen med højt mentalt velbefindende for begge køn, faldet har dog været større for pigerne. Eksempelvis er andelen af piger i 7. klasse med højt mentalt velbefindende faldet fra 19 til 10 pct. i perioden 2014-2022, mens andelen for jævnaldrende drenge er faldet fra 33 til 26 pct., jf. figur 6.4.

34 SWEMWBS står for *The Short Warwick-Edinburgh Mental Wellbeing Scale*.

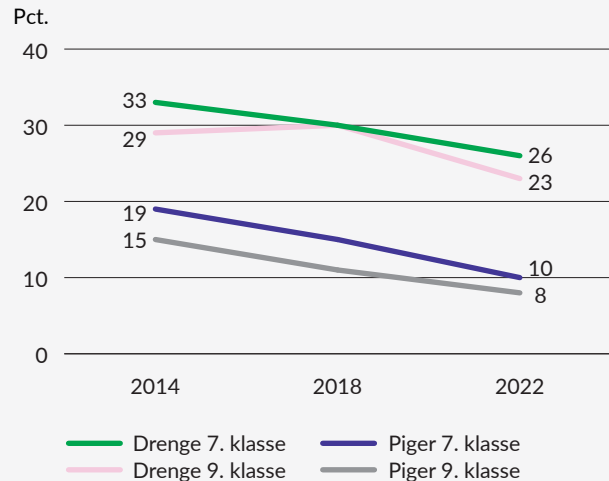
Figur 6.3. Andelen af elever i 5., 7. og 9. klasse med lavt mentalt velbefindende fordelt på forældres uddannelsesniveau, 2022.



Anm.: Der beregnes en samlet score ud fra elevernes svar på de syv spørgsmål i SWEMWBS. Scoren går fra 7 (svaret 'Aldrig' til alle syv spørgsmål) til 35 (svaret 'Aldrig' til alle syv spørgsmål). Lavt mentalt velbefindende defineres som en score fra 7-23. Figuren indeholder oplysninger fra piger og drenge i 7. og 9. klasse.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 6.4. Udvikling i andel med højt mentalt velbefindende fordelt på køn og klassetrin, 2014-2022.



Anm.: Der beregnes en samlet score ud fra elevernes svar på de syv spørgsmål i SWEMWBS. Scoren går fra 7 (svaret 'Aldrig' til alle syv spørgsmål) til 35 (svaret 'Aldrig' til alle syv spørgsmål). Højt mentalt velbefindende defineres som en score fra 31-35.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Emotionelt velbefindende

Emotionelt velbefindende måles ved hjælp af redskabet *The WHO-5 Well-Being Index*. Redskabet er udviklet med udgangspunkt i spørgsmål, som stilles i screeningen for depression, men er omskrevet til en række positive udsagn omkring respondentens velbefindende de seneste to uger i stedet for fraværet af depressionssymptomer.³⁵ WHO-5 anvendes i Skolebørnsundersøgelsen og i undersøgelsen af LGBT+-elevers trivsel mv., ligesom WHO-5 indgik i Danmarks Studieundersøgelse på de videregående uddannelser i 2020 og 2021.

Forekomst

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen har mellem 83 og 95 pct. af eleverne i 7. og 9. klasse middel eller højt emotionelt velbefindende. Der ses en tydelig kønsforskel, idet pigernes besvarelser indikerer betydelig lavere emotionelt velbefindende end drengenes. I 2022 er der 5 pct. af drengene

og 15-17 pct. af pigerne, der har lavt emotionelt velbefindende, mens der er 26-31 pct. af drengene og 9-12 pct. af pigerne, der har højt emotionelt velbefindende. Hertil ses der tegn på, at andelen med højt emotionelt velbefindende falder med alderen.

I Danmarks Studieundersøgelse i 2020 og 2021 blev der beregnet en gennemsnitlig score af respondentens besvarelse, ligesom der blev foretaget en opgørelse af andelen af studerende, der på baggrund af deres score vurderedes at være i høj risiko for en depression mv. For begge opgørelser ses en tendens til, at kvinder scorer lavere, hvad angår emotionelt velbefindende, end mænd. Den gennemsnitlige score for de mandlige studerende lå i 2021 på 57, mens den for de kvindelige studerende lå på 53. Samtidig vurderedes 14 pct. af de mandlige studerende til at være i høj risiko for depression mv., mens det tilsvarende gjaldt for 19 pct. af de kvindelige studerende.

³⁵ Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

I hverken Skolebørnsundersøgelsen eller Danmarks Studieundersøgelse ses der nogen entydig sammenhæng mellem emotionelt velbefindende og forældrenes uddannelsesniveau. I Danmarks Studieundersøgelse ses en tendens til, at andelen af studerende i høj risiko for depression mv. er lavere blandt studerende, hvis mor er i beskæftigelse (16 pct.), end blandt studerende, hvis mor er uden for arbejdsstyrken (20 pct.).

LGBT+-elever generelt har et dårligere emotionelt velbefindende sammenlignet med øvrige elever. Dette afspejles både i andelen med en høj og en lav score. På tværs af folkeskole, gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og FGU har mellem 3 og 11 pct. af LGBT+-eleverne en høj WHO-5-score, mens dette for øvrige elever gælder 10-16 pct. Betragtes andelen af elever med en lav score, gælder dette 33-47 pct. af LGBT+-eleverne og 15-26 pct. af de øvrige elever.

Udvikling

I Danmarks Studieundersøgelse er målingen af WHO-5 foretaget i hhv. 2020 og 2021. Ved den første måling i 2020 vurderedes 15 pct. af de kvindelige studerende og 12 pct. af de mandlige studerende at være i høj risiko for depression. I 2021 gjaldt det tilsvarende for 19 pct. af kvinderne og 14 pct. af mændene.

Internationalt

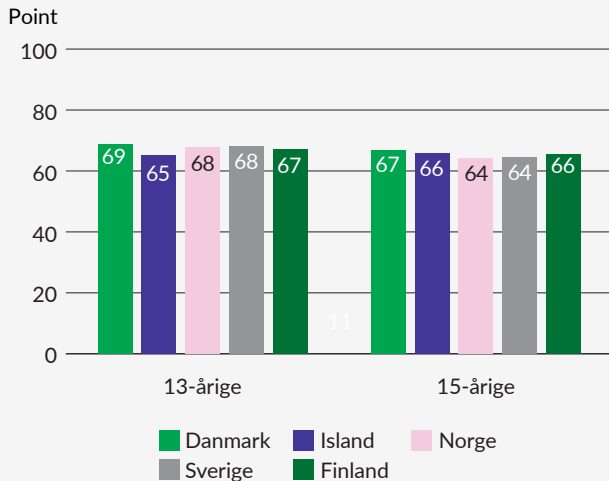
I HBSC-undersøgelsen i 2022 sammenlignes børn og unges emotionelle velbefindende gennem en gennemsnitlig score fra 0 til 100 baseret på WHO-5. Danmark skiller sig positivt ud som et af de lande, hvor børn og unge har det højeste emotionelle velbefindende. I Danmark ligger niveauet for emotionelt velbefindende på 58 for 13-årige piger og 69 for 13-årige drenge. For de 15-årige er scoren 57 for piger og 67 for drenge. Til sammenligning ligger HBSC-gennemsnittet på hhv. 54 og 49 for de 13- og 15-årige piger, mens den blandt drengene ligger på hhv. 66 og 62. Ligesom det gør sig gældende i Danmark, ses der på tværs af de øvrige lande en klar tendens til, at pigernes emotionelle velbefindende generelt er lavere end drengenes, og at det emotionelle velbefindende falder med alderen.

For 13- og 15-årige drenge i Danmark er niveauet på nogenlunde samme niveau som i de øvrige nordiske lande, *jf. figur 6.5*. Når det gælder pigerne, ses der lidt større variationer blandt de nordiske lande. Gennemsnittet for

danske piger ligger i flere tilfælde en anelse højere end i de øvrige nordiske lande, *jf. figur 6.6*.

Blandt de lande, der scorer lavest i emotionelt velbefindende, ligger Polen, England, Slovenien og Italien. Her ses det fx, at den gennemsnitlige score for emotionelt velbefindende blandt 15-årige piger ligger på ca. 40, mens scoren for drenge i samme alder ligger mellem 54 og 56.

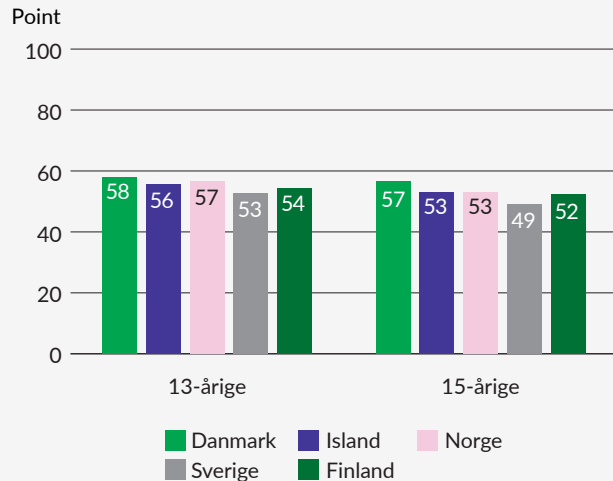
Figur 6.5. Gennemsnitlig score for mentalt velbefindende blandt drenge i udvalgte lande fordelt på alder, 2022.



Anm.: Emotionelt velbefindende er opgjort vha. WHO-5. Af figuren fremgår den gennemsnitlige score for hver aldersgruppe.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 6.6. Gennemsnitlig score for mentalt velbefindende blandt piger i udvalgte lande fordelt på alder, 2022.



Anm.: Emotionelt velbefindende er opgjort vha. WHO-5. Af figuren fremgår den gennemsnitlige score for hver aldersgruppe.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Fysiske symptomer

Vedvarende eller tilbagevendende fysiske symptomer kan opfattes som en belastning for barnet eller den unge, der kan påvirke den daglige funktion og livskvalitet negativt. Fysiske symptomer kan komme til udtryk ved, at man eksempelvis oplever hovedpine, mavepine og/eller svimmelhed hyppigt. Det er vigtigt at have for øje, at forekomsten af fysiske symptomer også kan påvirkes psykosomatisk, og at den enkeltes bevidsthed om dette typisk stiger med alderen.

I Skolebørnsundersøgelsen samt den nationale trivselsmåling i folkeskolen undersøges hyppigheden af fysiske symptomer blandt skoleelever ved at spørge eleverne, hvor ofte de oplever at have ondt i hovedet, ondt i maven eller være svimmel.

Forekomst

Ifølge Skolebørnsundersøgelsen er der en betydelig kønsforskel i andelen af elever, der næsten hver uge eller hyppigere oplever hovedpine, mavepine og/eller svimmelhed, jf. figur 6.7. For elever i 0. klasse har 54 pct. af piger og 25 pct. af drenge hovedpine næsten hver uge eller hyppigere. Andelen af elever i 9. klasse, der har mavepine næsten hver uge eller hyppigere, er 29 pct. blandt piger og 12 pct.

blandt drenge. Endvidere oplever 36 pct. af piger og 18 pct. af drenge i samme alder svimmelhed næsten hver uge eller hyppigere. Den nationale trivselsmåling i folkeskolen for skoleåret 2023/2024 finder en sammenlignelig kønsforskel i hyppigheden af fysiske symptomer, idet der blandt pigerne i 4.-9. klasse er hhv. 27 pct. og 15 pct., der svarer, at de tit eller meget tit har ondt i hhv. hovedet og maven. Det tilsvarende gælder for hhv. 14 pct. og 7 pct. af drengene. For pigerne ses samtidig en tendens til, at andelen stiger med alderen. Andelen, der tit eller meget tit oplever at have ondt i hovedet eller i maven, er på nogenlunde samme niveau på tværs af elever med dansk og udenlandsk herkomst.

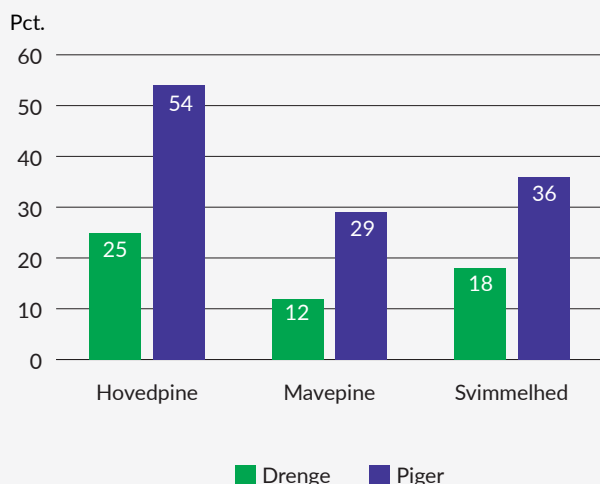
Udvikling

Både i Skolebørnsundersøgelsen og den nationale trivselsmåling findes en stigende andel af elever, der oplever fysiske symptomer, hvilket særligt skyldes en vækst i andelen af piger. Eksempelvis finder Skolebørnsundersøgelsen, at andelen af piger i 9. klasse, der har hovedpine næsten hver uge eller hyppigere, er steget fra 33 pct. i 2010 til 54 pct. i 2022, mens den tilsvarende andel blandt drenge har været mere stabil, jf. figur 6.8. Ifølge den nationale trivselsmåling ses ligeledes en stigning i andelen af elever, der giver udtryk for at have fysiske symptomer. Stigningen ses særlig

blandt piger. I 2019/2020 gav 20 pct. af pigerne og 12 pct. af drengene udtryk for tit eller meget tit at have hovedpine. I 2023/2024 gjaldt dette for 27 pct. af pigerne og 14

pct. af drengene. En tilsvarende udvikling ses for andelen, der giver udtryk for tit eller meget tit at have ondt i maven.

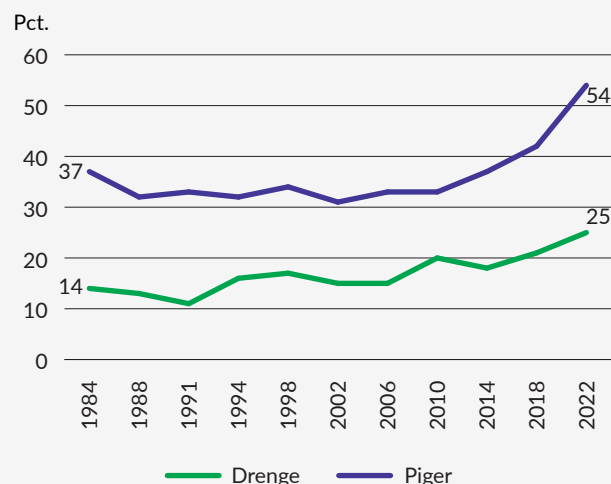
Figur 6.7. Andel elever i 9. klasse, der oplever fysiske symptomer næsten hver uge eller hyppigere fordelt på køn og udvalgte symptomer, 2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare på, hvor ofte de har hovedpine, mavepine og har været svimmel. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Næsten hver uge' eller hyppigere.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 6.8. Udvikling i andel elever i 9. klasse med hovedpine næsten hver uge eller hyppigere fordelt på køn, 1984-2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare, hvor ofte de har hovedpine. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Næsten hver uge' eller hyppigere.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Internationalt

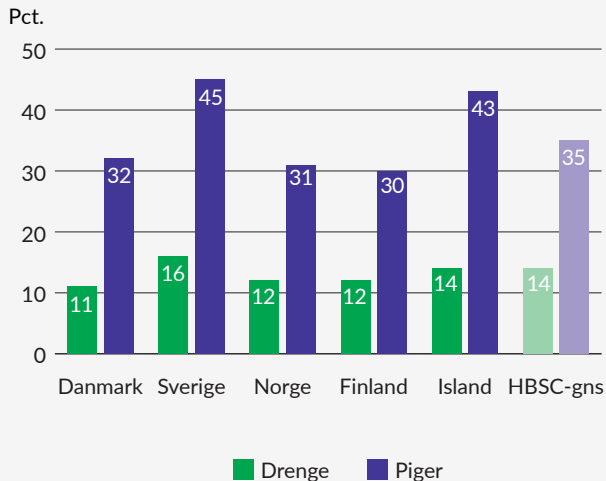
Andelen af danske børn og unge, der i 2022 rapporterer, at de mere end en gang om ugen har symptomer på enten hovedpine, mavepine og svimmelhed, er i en international sammenligning relativ gennemsnitligt. Stilles der fx skarpt på 15-årige, der ugentligt eller hyppigere oplever at have hovedpine, ses det, at Danmark for både drenge og pigers vedkommende ligger på nogenlunde samme niveau som HBSC-gennemsnittet og lande som Norge og Finland. I Sverige og Island oplever en større andel af både piger og drenge hyppigt at have hovedpine, jf. figur 6.9. På tværs af lande og symptomer er der variationer. I Island og Sverige oplever en større andel børn og unge hovedpine og mavepine sammenlignet med Danmark, mens børn og unge i Island i højere grad rapporterer om svimmelhed.

I et internationalt perspektiv ses en gennemgående kønsforskel i fysiske symptomer på tværs af ikke kun de nordi-

ske, men også en lang række andre lande i HBSC-undersøgelsen, idet piger i højere grad end drenge hver uge eller hyppigere oplever de tre fysiske symptomer. Der er enkelte undtagelser, som oftest ses for de yngre aldersgrupper.

For størstedelen af landene i HBSC-undersøgelsen er der over tid en stigning i andelen af piger, som svarer, at de oplever fysiske symptomer. For en række lande ses en lignende tendens også for drengene. Det er især mellem 2018 og 2022, at forskellen er markant. Udviklingen varierer på tværs af lande, herunder de nordiske. Der ses fx en stigning i andelen af både 15-årige piger og drenge, som oplever svimmelhed, i Danmark, Sverige og Finland, mens dette kun i mindre grad gør sig gældende for Island. I Norge ses der ingen tegn på en stigning blandt de 15-årige drenge, jf. figur 6.10.

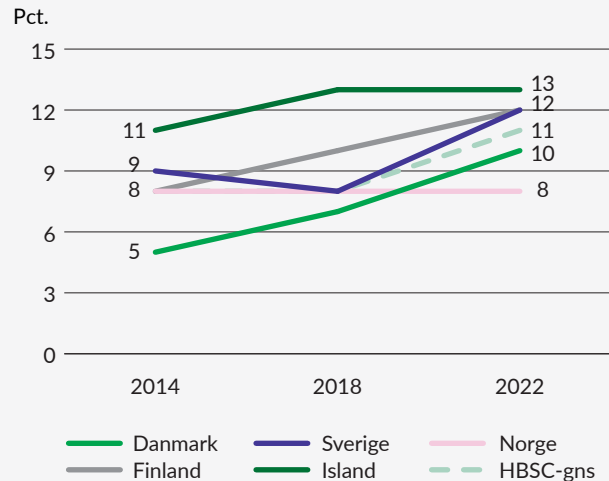
Figur 6.9. Andel 15-årige i udvalgte lande, som oplever hovedpine hver uge eller hyppigere fordelt på køn, 2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare på, hvor ofte de har hovedpine. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Mere end én gang om ugen' eller hyppigere.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 6.10. Udvikling i andel 15-årige drenge i udvalgte lande, som oplever svimmelhed hver uge eller hyppigere, 2014-2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare, hvor ofte de har været svimle. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Mere end én gang om ugen' eller hyppigere.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children (2023)*. Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Emotionelle symptomer

Emotionelle symptomer kan eksempelvis komme til udtryk ved, at barnet eller den unge er nervøs, ked af det, irriteret eller i dårligt humør. At disse symptomer forekommer en gang imellem anses for at være en naturlig del af børne- og ungdomslivet. Men hvis symptomerne er hyppige eller vedvarende, kan det være et udtryk for, at barnet mistriives.³⁶

Forekomst

Ligesom for de fysiske symptomers vedkommende viser Skolebørnsundersøgelsen, at der er en betydelig kønsforskel i andelen af elever, der næsten hver uge eller hyppigere oplever at være irriteret/i dårligt humør, ked af det og/eller nervøs, jf. figur 6.11. Tre ud af fire piger i 9. klasse angiver, at de næsten hver uge eller hyppigere er irriteret eller i dårligt humør, mens det tilsvarende gælder for knap halvdelen af drengene. Blandt eleverne i 9. klasse er 53 pct. af pigerne og 14 pct. af drengene ked af det næsten hver uge eller hyppigere. I 5. og 7. klasse er andelen af piger, som

hyppigt er ked af det, også betydeligt højere end andelen af drenge. Dog ses det, at hos pigerne er andelen stigende med klassetrin, mens det hos drengene er omvendt, her er det drengene i 5. klasse, der oftest er ked af det. Andelen af elever i 9. klasse, der oplever at være nervøs næsten hver uge eller hyppigere, er 59 pct. blandt piger og 29 pct. blandt drenge.

Der ses ingen signifikant forskel på tværs af forældres uddannelse for hverken andelen, der ugentligt eller hyppigere er irriteret/i dårligt humør, er ked af det eller føler sig nervøs.

Udvikling

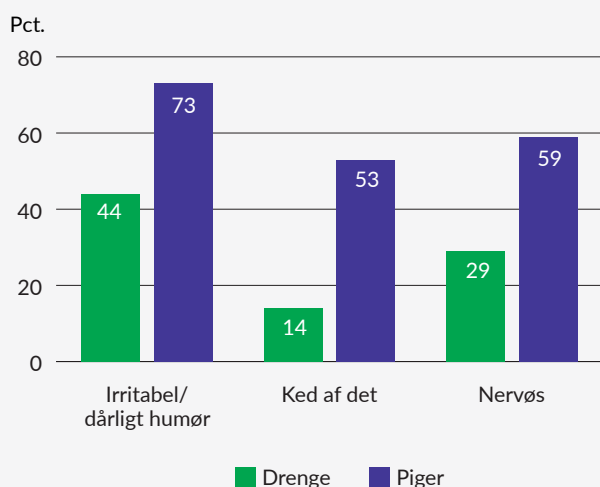
Ifølge Skolebørnsundersøgelsen er andelen af elever, der hyppigt oplever emotionelle symptomer, stigende. Stigningen ses især hos piger, idet en markant større andel rapporterer, at de hyppigt oplever emotionelle symptomer. Eksempelvis er andelen af piger i 9. klasse, der oplever at være ked af det næsten hver uge eller hyppigere, steget fra 26 pct. i 2010 til 53 pct. i 2022 svarende til en fordobling,

³⁶ Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M. Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

jf. figur 6.12. Stigningen sker efter en periode, hvor andelen for alle tre klassetrin har været faldende. Niveaueet i 2022 er dog det højeste i den samlede måleperiode. Fra 2010 til 2022 ses der ligeledes en markant stigning i udviklingen af

piger, der næsten hver uge eller hyppigere føler sig nervøs eller irriteret/i dårligt humør. For drenge ses også stigning i andelen, der føler sig nervøs eller irriteret/i dårligt humør, den er dog mindre end hos pigerne.

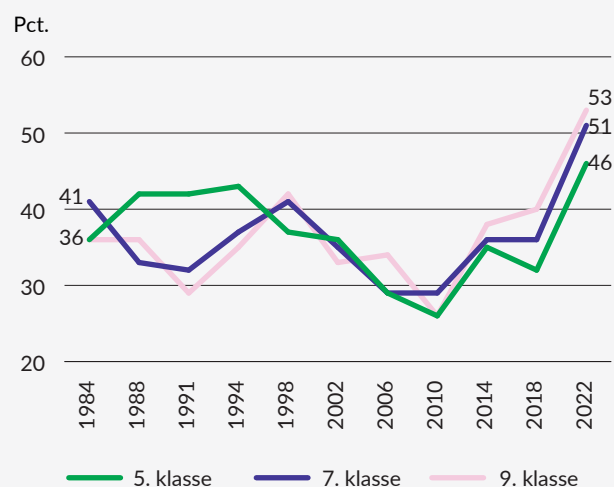
Figur 6.11. Andel elever i 9. klasse, der oplever emotionelle symptomer næsten hver uge eller hyppigere fordelt på køn og udvalgte symptomer, 2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare på, hvor ofte de har været irriteret eller i dårligt humør, været nervøse og været kede af det. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Næsten hver uge' eller hyppigere.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Figur 6.12. Udvikling i andel piger, der er ked af det næsten hver uge eller hyppigere fordelt på klasse-trin, 1984-2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare på, hvor ofte de har været kede af det. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Næsten hver uge' eller hyppigere.

Kilde: Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Internationalt

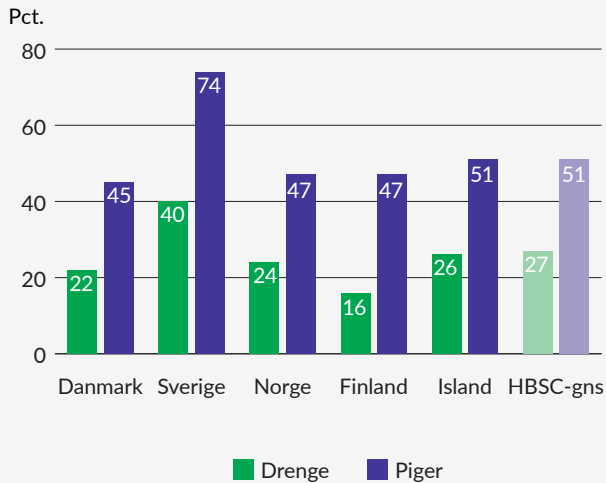
I en international sammenligning er andelen af danske børn og unge, som i 2022 oplever at være irriteret, nervøs og kede af det, lav. Dette gælder ligeledes for Finland og Norge. De danske niveauer for emotionelle symptomer er især lave blandt de ældre adspurgte i HBSC-undersøgelsen, jf. figur 6.13. På tværs af symptomer ses de største andele i lande som Italien, Grækenland og England. I Island oplever mange piger ofte nervøsitet, mens der i Sverige er relativt mange, som oplever irriteret og at være kede af det.

Blandt langt størstedelen af landene i HBSC-undersøgelsen ses en signifikant kønsforskel, idet piger i højere grad

end drenge oplever emotionelle symptomer. Undtagelser fra kønsforskellen findes primært blandt de 11-årige, som desuden generelt oplever emotionelle symptomer i mindre grad end de 13- og 15-årige.

I størstedelen af HBSC-landene ses der for piger over tid en stigning i andelen, der oplever emotionelle symptomer. I en lang række lande er det ligeledes tilfældet for drenge. Væksten i emotionelle symptomer i Danmark er lav i en international sammenligning – også i flere tilfælde, når der sammenlignes med de øvrige nordiske lande. Eksempelvis er væksten i andelen af 15-årige piger, der føler sig kede af det, særlig høj i Finland, jf. figur 6.14.

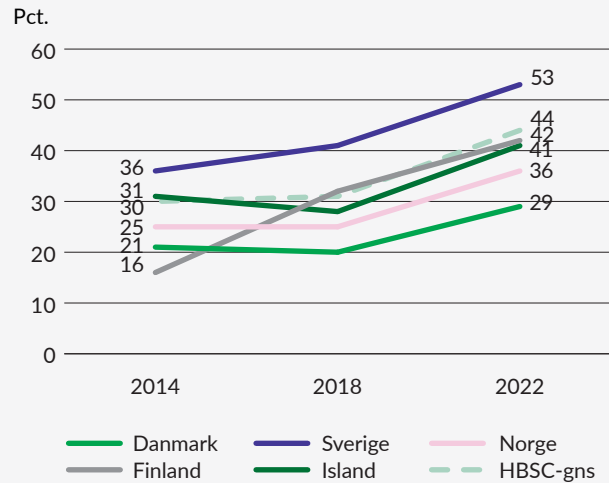
Figur 6.13. Andel 15-årige i udvalgte lande, som føler sig irritable mere end én gang om ugen fordelt på køn, 2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare, hvor ofte de har følt sig irritable i løbet af de seneste seks måneder. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Mere end én gang om ugen' eller hyppigere.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children* (2023). Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Figur 6.14. Udvikling i andel 15-årige piger i udvalgte lande, som føler sig kede af det mere end én gang om ugen, 2014-2022.



Anm.: Eleverne bliver bedt om at svare, hvor ofte de har følt sig kede af det i løbet af de seneste seks måneder. Hertil kan eleverne svare: 'Næsten hver dag', 'Mere end én gang om ugen', 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig'. Af figuren fremgår andelen, der har svaret 'Mere end én gang om ugen' eller hyppigere.

Kilde: *Health Behaviour in School-aged Children* (2023). Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey).

Kapitel 7

Børn og unges kontakt til sundhedsvæsenet og deres støttebehov

Hvor de foregående kapitler primært har belyst børns og unges trivsel gennem deres egne oplevelser målt via spørgeskemaundersøgelser, tager dette kapitel udgangspunkt i data, der baserer sig på børn og unges kontakt til sundhedsvæsenet. Dette suppleres af undersøgelser af børn og unges støttebehov i en dagtilbuds- og skolekontekst. I den første del af kapitlet gennemgås forekomsten af og udviklingen i børn og unges registrerede psykiatriske diagnoser afdækket på baggrund af kontakt til sundhedsvæsenet, brugen af psykofarmaka og selvmordsstatistikker. I kapitlets anden del fokuseres der på børn og unges støttebehov, som belyses på baggrund af undersøgelser, der har afdækket hhv. efterspørgslen efter støtte i form af psykologisk pædagogisk rådgivning (PPR) samt udviklingen i antal børn, der henvises til segregeret specialundervisning i grundskolen.

Parallelt med, at der over en længere årrække har været rapporteret om stigende mistrivsel blandt børn og unge, har der samtidig været en markant stigning i antallet af diagnosticerede psykiske lidelser og udviklingsforstyrrelser hos børn og unge. Der er ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem trivsel og psykiske lidelser eller udviklingsforstyrrelser. Børn og unge kan være i god trivsel på tværs af andre indikatorer og samtidig have en psykisk lidelse eller udviklingsforstyrrelse, ligesom mistrivsel kan forekomme uden tilstedeværelse af en psykisk lidelse eller udviklingsforstyrrelse. Hertil er det værd at bemærke, at udviklingsforstyrrelser er medfødte og dermed ikke kan være udløst af længerevarende mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at understrege, at en stigning i psykiske lidelser ikke nødvendigvis afspejler en faktisk vækst i forekomsten heraf, men i stedet kan skyldes ændringer i faglig praksis, politisk fokus eller en større opmærksomhed på at diag-

nosticere og behandle, hvilket kan gøre det vanskeligt at sammenligne data over tid.³⁷

Data fra nationale trivselsmålinger viser dog, at børn og unge med psykiske lidelser i gennemsnit har lavere trivsel på områder som skoletrivsel, elevfællesskaber og social kompetence, *jf. bilag 1*. Dette understøttes af Pommerencke et al. (2023), der finder en sammenhæng mellem forekomsten af psykisk mistrivsel i udskolingsalderen og forekomsten af en diagnosticeret psykisk sygdom (udviklingsforstyrrelse eller adfæds-, følelsesmæssig eller anden forstyrrelse) inden det 16. leveår.³⁸ Af den grund er det i kommissionens arbejde også særlig relevant at have blik for udviklingen i psykiske lidelser og udviklingsforstyrrelser blandt børn og unge.

Psykiske lidelser og udviklingsforstyrrelser klassificeres traditionelt set gennem kombinationer af symptomer, som også skal føre til en væsentlig påvirkning af daglige funktioner for at kunne betragtes som sygdom. Kun de børn og unge med det mest udtalte behov bliver typisk henvist til udredning og behandling i psykiatrien, hvilket betyder, at nationale registre sandsynligvis undervurderer den reelle forekomst heraf.³⁹ Spørger man unge selv, om de har haft en psykisk lidelse, finder man en betydelig højere andel, der svarer bekræftende herpå, end antallet, der har en registreret psykiatrisk diagnose. Ifølge undersøgelsen Børn og unge i Danmark svarer 29 pct. af de 15-årige piger og 40 pct. af de 19-årige piger, at de har haft en psykisk lidelse, hvilket står i kontrast til fx Jeppesen et al. (2022), der finder, at 15 pct. af danske børn og unge, inden de

fylder 18 år, diagnosticeres i psykiatrien. For derfor at få et mere indgående indblik i forekomsten af samt udviklingen i antallet af børn og unge med psykiske lidelser og udviklingsforstyrrelser, inddrages desuden data vedr. brugen af psykofarmaka.

Ud over psykiske lidelser fokuserer kapitlet også på forekomsten af og udviklingen i selvmord og selvmordsforsøg. Selvom disse ikke klassificeres som psykiske sygdomme, deler de ifølge Jeppesen et al. (2020) mange træk med psykiske lidelser, og der er ofte et betydeligt overlap. Statistikker for selvmordsforsøg er dog, ligesom diagnoseregistre, afhængige af kontakt med sygehusvæsenet, hvilket betyder, at der også her er et mørketal.

Afslutningsvis belyser kapitlet efterspørgslen efter PPR og brugen af segregeret specialundervisning som indikatorer for behovet for støtte og intervention.

I dette kapitel vil børn og unges kontakt til sundhedsvæsenet og behov for specialiseret hjælp blive afdækket med afsæt i disse indikatorer:

- Psykiatriske diagnoser blandt 0-24-årige
- Brugen af psykofarmaka blandt 0-24-årige
- Selvmord og selvmordsforsøg blandt 15-29-årige
- Brugen af psykologisk pædagogisk rådgivning (PPR) i dagtilbud og grundskolen
- Henvisning til segregeret specialundervisning i grundskolen.

I boks 7.1. opsummeres kapitlets hovedresultater.

37 Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år: Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København: Vidensråd for forebyggelse.

38 Pommerencke, L. M., Jørgensen, S. E., Pant, S. W., Skovgaard, A. M., Pedersen, T. P., & Madsen, K. R. (2023). *Psykisk mistrivsel og psykisk sygdom blandt børn og unge. En undersøgelse af 0-16-årige i Region Hovedstaden*. København: København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

39 Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år: Forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København: Vidensråd for forebyggelse.

Boks 7.1. Kapitlets hovedresultater

Kontakt til sundhedsvæsenet

- Der har været en betydelig stigning i antallet af børn og unge diagnosticeret med en psykisk lidelse eller udviklingsforstyrrelse. Stigningen ses for alle aldersgrupper, men i højere grad for de ældste end for de yngste børn og unge.
- Stigningen er sket blandt både drenge og piger. Der ses dog samtidig en kønsforskel i udviklingen af diagnoser, hvor der blandt drenge i højere grad end piger ses en stigning i autismespektrumforstyrrelse, ADHD/ADD og mental retardering, mens der blandt piger i højere grad ses en stigning i diagnoser som svær belastning, angst og affektive lidelser.
- Der ses samtidig en stigning i brugen af psykofarmaka, og der ses en tendens til, at kvinder i højere grad end mænd gør brug heraf.
- Der er generelt få, der forsøger at begå selvmord, og endnu færre, der begår selvmord. Unge kvinder er overrepræsenteret i forsøg på selvmord, mens unge mænd er overrepræsenteret i at begå selvmord.
- Antallet af selvmordsforsøg er på tværs af både køn og aldersgrupper faldet over tid. For 20-29-årige mænd ses ligeledes et fald i antallet af selvmord. For 15-19-årige mænd og kvinder samt for 20-29-årige kvinder ses modsat en mindre stigning i antallet af selvmord.

Støttebehov

- Der opleves i kommunerne en øget efterspørgsel efter pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR) i både dagtilbud og grundskolen. Samtidig oplever PPR- og dagtilbudsschefer en stigning i antallet af børn i mistrivsel og øget behov for og efterspørgsel efter støtte i dagtilbuddene.
- Der ses en stigning i antallet af børn, der henvises til segregeret specialundervisning. Drenge er overrepræsenteret blandt segregerede elever. Segregerede elever består i højere grad af børn, der er anbragt uden for hjemmet, har en svagere socioøkonomisk baggrund og i højere grad diagnoser end andre elever.

Psykiatriske diagnoser

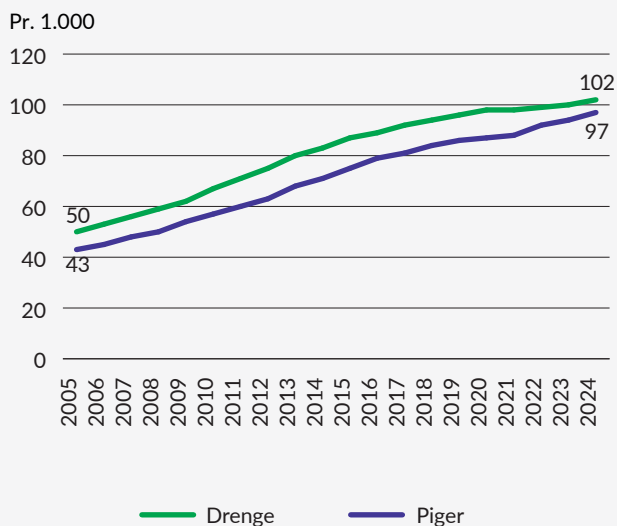
Forekomsten af børn og unge med psykiske lidelser eller udviklingsforstyrrelser afdækkes vha. psykiatriske diagnoser på baggrund af data fra Landspatientregisteret (LPR).

En psykiatrisk diagnose registreres udelukkende i LPR, såfremt der har været en kontakt til det sekundære sundhedsvæsen (dvs. enten somatisk eller psykiatrisk sygehus). Det reelle antal personer med en psykisk lidelse eller udviklingsforstyrrelse må derfor forventes at være højere – bl.a. fordi nogle diagnosticeres af en privatpraktiserende psykiater, mens der ligeledes forventes at være personer, der lever med en psykisk lidelse eller udviklingsforstyrrelse uden nogensinde at blive diagnosticeret.

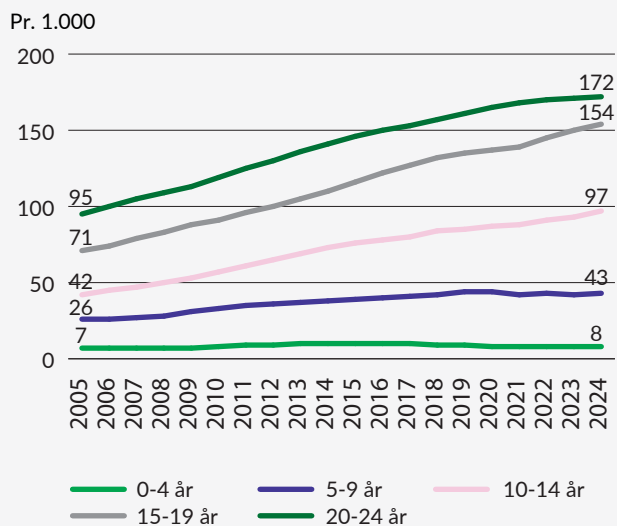
Der har i perioden fra 2005 til 2024 været en stigning i forekomsten af børn og unge, der er blevet diagnosticeret

med en psykiske lidelse og/eller udviklingsforstyrrelse. Stigningen ses blandt både piger og drenge, og for hele perioden er der lidt flere drenge og unge mænd end piger og unge kvinder, som har en psykiatrisk diagnose, jf. figur 7.1. Der ses samtidig en aldersgradient i antallet af børn og unge med psykiatriske diagnoser, hvor forekomsten med en psykiatrisk diagnose er størst blandt de 20-24-årige og mindst blandt de 0-5-årige, jf. figur 7.2. På tværs af alle aldersgrupper ses en stigning i antallet med psykiatriske diagnoser. Den mindste stigning ses blandt de 0-4-årige, mens den største stigning ses blandt de 10-14-årige, hvor forekomsten er mere end fordoblet (fra 42 til 97 pr. 1.000 10-14-årige). I tolkningen af tallene skal der tages forbehold for, at opgørelsen er med udgangspunkt i diagnoser inden for de seneste 10 år, hvor de 0-9-årige endnu ikke har levet i fulde 10 år.

Figur 7.1. Forekomst af psykiatriske diagnoser blandt 0-24-årige pr. 1.000 borgere fordelt på køn, 2005-2024.



Figur 7.2. Forekomst af psykiatriske diagnoser blandt 0-24-årige pr. 1.000 borgere fordelt på alder, 2005-2024.



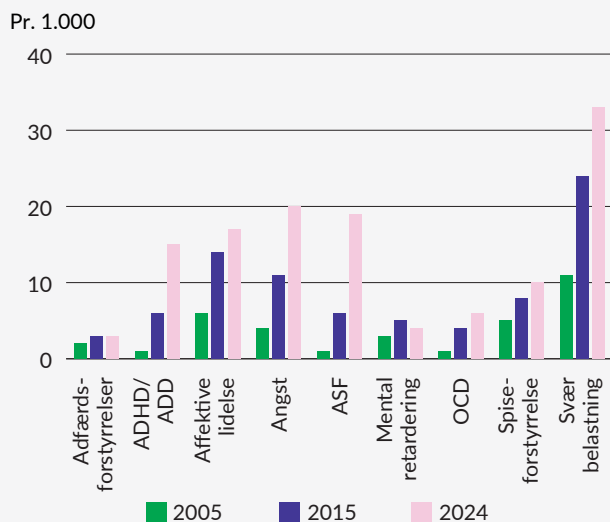
Anm.: Opgørelsen omfatter unikke personer, der i de forudgående 10 år har haft én eller flere kontakter med hospitalsvæsenet med en DF* diagnose. Der er inkluderet både somatiske og psykiatriske kontakter samt aktions- og bidiagnoser. Opgørelsen er afgrænset til personer med dansk bopæl. Alder er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Private sygehuse begynder først at indberette til LPR i 2002, og derfor vil diagnoser stillet privat ikke indgå i opgørelsen før 2002.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen pba. Landspatientregisteret pr. 26. januar 2025

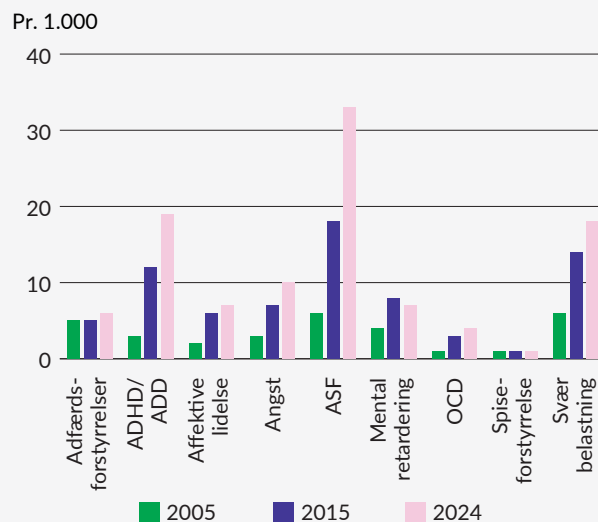
Når der fokuseres på en række udvalgte psykiatriske diagnoser, ses det, at stigningen er mere markant for visse diagnosegrupper end andre. Samtidig ses en kønsforskel i udviklingen heraf, jf. figur 7.4 og figur 7.5. På tværs af mænd og kvinder ses, at der siden 2005 særlig har været en stigning i antallet af børn og unge diagnosticeret med ADHD/ADD, autismspektrumforstyrrelser (ASF) og svær

belastning, der bl.a. dækker over PTSD og andre stressreaktioner. For så vidt angår diagnosticeringen af ASF forekommer denne diagnose mere hyppigt blandt mænd, mens svær belastning forekommer mere hyppigt blandt kvinder. Blandt kvinder ses desuden en særlig stigning i diagnoser som angst, affektive lidelser.

Figur 7.3. Forekomst af udvalgte psykiatriske diagnoser blandt 0-24-årige kvinder pr. 1.000 borgere i 2005, 2015, 2024.



Figur 7.4. Forekomst af udvalgte psykiatriske diagnoser blandt 0-24-årige mænd pr. 1.000 borgere i 2005, 2015, 2024.



Anm.: Opgørelsen omfatter unikke personer, der i de forudgående 10 år har haft én eller flere kontakter med hospitalsvæsenet med en af de udvalgte diagnoser. Der er inkluderet både somatiske og psykiatriske kontakter samt aktions- og bidiagnoser. Opgørelsen er afgrænset til personer med dansk bopæl. Alder er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Private sygehuse begynder først at indberette til LPR i 2002, og derfor vil diagnoser stillet privat ikke indgå i opgørelsen før 2002.

Følgende diagnoseafgrænsning er benyttet: psykoser: DF20-29, Affektive lidelser: DF30-39, Angst: DF40, DF41, DF93, OCD: DF42, Svær belastning: DF43, Spiseforstyrrelser: DF50, Mental retardering: DF70-79, DR41.8, ADHD/ADD: DF901, DF908, DF909, DF988, Adfærdsforstyrrelser: DF91, DF92, Autisme spektrumforstyrrelser (ASF): DF840, DF841, DF845, DF848, DF849.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen pba. Landspatientregisteret pr. 26. januar 2025.

Ifølge Jeppesen et al. (2020) er der en social ulighed i antallet af børn diagnosticeret med psykiske lidelser. I et dansk studie, der fulgte 45.000 børn fra første leveår, fandt man, at 7,4 pct. af alle børn blev registeret med en psykiatrisk diagnose i hospitalsvæsenet inden otteårsalderen. Forekomsten var 11 pct. blandt børn, hvis forældre ikke havde en uddannelse ud over grundskole, mens forekomsten kun var 6 pct. blandt børn, hvis forældre havde en lang videregående uddannelse.

I en undersøgelse af kommunernes understøttelse af børn i udsatte positioner peges på, at der er flere børn i udsatte positioner i de almene dagtilbud i dag end tidligere. Undersøgelsen peger endvidere på, at flere børn diagnosticeres med psykiatriske diagnoser, og at det sker tidligere end før. Det handler især om, at flere børn diagnosticeres med udviklingsforstyrrelser som autismespektrumforstyrrelser og/eller ADHD/ADD. Der peges endvidere på, at der er

sket en stigning i antal børn med komplekse udfordringer.⁴⁰ I en national kortlægning af kommunernes understøttende arbejde med børn i udsatte positioner påpeger alle adspurgte dagtilbudsschefer, at de oplever i en eller anden grad, at der er børn i udsatte positioner, som ikke får den hjælp, de har brug for. 7 pct. af dagtilbudsscheferne oplever i høj grad, at der er børn, som ikke får den hjælp, de har brug for. 49 pct. oplever det i nogen grad, mens 44 pct. i mindre grad oplever, at der er børn i udsatte positioner, som ikke får den hjælp, de har brug for.⁴¹

Brugen af psykofarmaka

Som beskrevet ovenfor vil antallet af personer med psykiske lidelser og/eller udviklingsforstyrrelser være undervurderet, når dette opgøres vha. psykiatriske diagnoser registreret i LPR. Som supplement hertil kan oplysninger om udskrivning af medicin, der anvendes til at behandle forskellige

40 EVA (2022a). *Udfordringer i understøttelse af børn i udsatte positioner. En national undersøgelse blandt dagtilbudsschefer*. Danmarks Evalueringsinstitut.

41 EVA (2022b). *Børn i udsatte positioner. National kortlægning af kommuners understøttende arbejde*. Danmarks Evalueringsinstitut.

psykiske lidelser eller udviklingsforstyrrelser, derfor være en alternativ måde til at opføre, hvor mange børn og unge der diagnosticeres med en eller flere psykiske lidelser eller udviklingsforstyrrelser og behandles på speciallægeniveau. Indeværende afsnit vil derfor indeholde en gennemgang af forekomsten af samt udviklingen i brugen af udvalgte psykofarmaka blandt børn og unge. Det skal bemærkes, at der i opgørelsen heraf kun indgår personer, som har indløst minimum én recept til de pågældende lægemidler. Personer, der udelukkende har fået psykofarmaka under indlæggelse på hospital, misbrugscentre og lignende, indgår derfor ikke i opgørelsen. Opgørelserne tager endvidere ikke højde for dosering, doseringsform (fx tabletter vs. injektioner), behandlingsvarighed eller forbrugsmønstre af lægemidlerne.

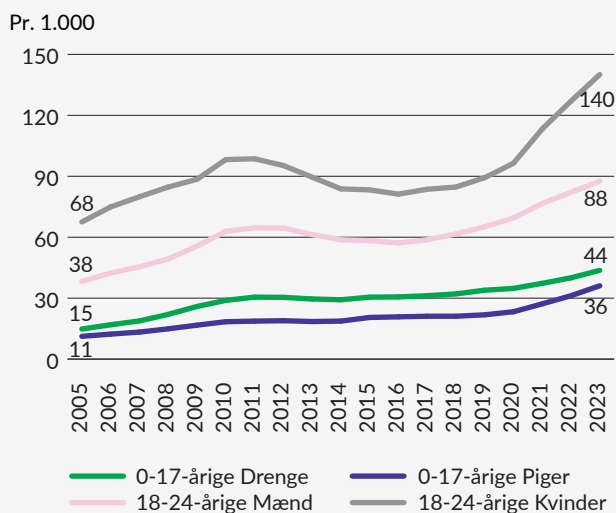
Der ses i perioden 2005-2023 en stigning i brugen af psykofarmaka blandt børn og unge i alderen 0-24 år, jf. figur 7.5. For de 18-24-årige ses der stigende tendenser i peri-

oden 2005-2010 samt i perioden 2016-2023, mens der i den mellemliggende periode, 2010-2016, ses et mindre fald. For de 0-17-årige ses en svagere og mere jævn stigning over tid. Brugen af psykofarmaka er betydelig mere udbredt blandt de 18-24-årige end de 0-17-årige.

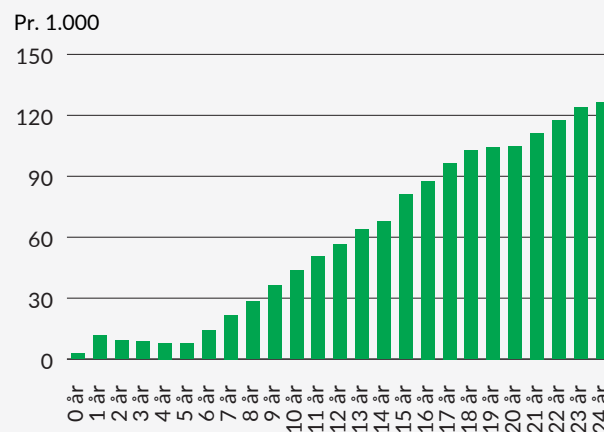
Der ses en tydelig kønsforskel blandt de 18-24-årige, idet kvinder i højere grad end mænd indløser recept på psykofarmaka. Denne kønsforskel ses ikke blandt de 0-17-årige, idet det i stedet er drenge i lidt højere grad end piger, som indløser recept på psykofarmaka. Kønsforskellen blandt de 18-24-årige står desuden i kontrast til forekomsten af psykiatriske diagnoser for 0-24-årige, som er lidt højere for drenge end for piger.

Fordeles køb af psykofarmaka på 1-årsaldersgrupper ses det, at fra 5-årsalderen stiger forbruget nogenlunde jævnt med alderen, jf. figur 7.6.

Figur 7.5. Antal pr. 1.000 borgere, der har købt psykofarmaka fordelt på køn og alder, 2005-2023.



Figur 7.6. Antal pr. 1.000 borgere, der har købt psykofarmaka fordelt på 1-årsaldersgrupper, 2023.



Anm.: Psykofarmaka: Denne gruppe af lægemidler mod forskellige psykiatriske lidelser indeholder:

- antidepressive lægemidler (ATC gruppe N06A, bortset fra duloxetin N06AX21 i styrken 20 og 40 mg og bupropion N06AX12)

- antipsykotiske lægemidler (ATC-gruppe N05A bortset fra lithium)

- centralstimulerende lægemidler inkl. lægemidler mod ADHD (ATC-gruppe N06BA, N07XX04 og guanfacin C02AC02)

- beroligende- og sovemidler inkl. BZD og BZD-lign. midler og melatonin (ATC-grupperne N05BA, N05CD, N03AE, N05CF, N05CH01, N05BB01, N05BE01 og R06AD02)

Nogle af lægemidlerne kan også anvendes mod neuropatiske smerter, narkolepsi, spasticitet, alkoholabstinenssymptomer, kramper, epilepsi, transportsyge og/eller allergi.

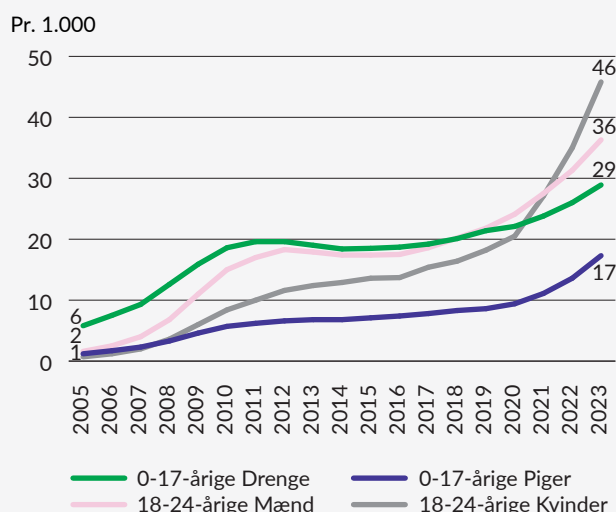
Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret, Sundhedsdatastyrelsen. Data er trukket fra medstat.dk, juni 2024.

Ses der på udvalgte typer af medicin, adskiller udviklingen samt forskellene på tværs af køn og alder sig fra det samlede forbrug af psykofarmaka. For ADHD-medicin ses det eksempelvis, at der for de 0-17-årige er tydelige kønsforskelle, og at forskellen på tværs heraf er nogenlunde stabil, selvom andelen er stigende i perioden, jf. figur 7.7. Blandt kvinder i alderen 18-24 år ses der en betydelig stigning i forbruget af ADHD-medicin, således at det i 2021-2023 overstiger forbruget for mænd i samme aldersgruppe.

For forbruget af antidepressiva er der en tydelig aldersforskel, idet forbruget af denne type af medicin blandt børn

og unge under 18 år relativt begrænset og betydeligt lavere end for de 18-24-årige jf. figur 7.8. For de 18-24-årige ses gennem hele perioden 2005-2023 en stabil kønsforskel, idet kvinder i højere grad end mænd indløser recept til antidepressiva. For især for de 18-24-årige kvinder ses en stigning i forbruget af antidepressiva i 2005-2010 efterfulgt af et fald fra 2011 til 2016. I 2019-2023 ses igen en stigning i forbruget. Udviklingen for mænd følger de samme tendenser, men udsvingene er knap så markante.

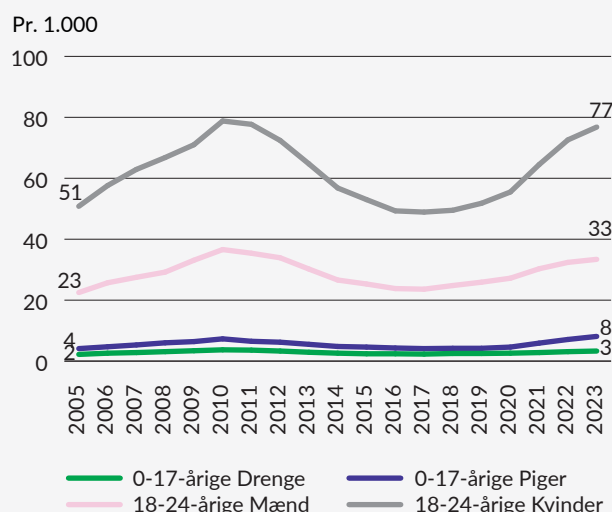
Figur 7.7. Antal pr. 1.000 borgere, der har købt ADHD-medicin fordelt på køn og alder, 2005-2023.



Anm.: ADHD-medicin: ATC-koderne C02AC02, N06BA02 N06BA04, N06BA09, N06BA12. Midlerne bruges også i mindre grad til behandling af narkolepsi. Opgørelsen omfatter personer, der har købt lægemidlet mindst én gang på recept det pågældende år pr. 1.000 borgere i aldersgruppen. Alder er defineret som alder ved første køb af et lægemiddel på recept fra den pågældende lægemiddelgruppe det angivne år. Antal personer i befolkningen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret.

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret, Sundhedsdatastyrelsen. Data er trukket fra medstat.dk, juni 2024.

Figur 7.8. Antal pr. 1.000 borgere, der har købt antidepressiva fordelt på køn og alder, 2005-2023.



Anm.: Antidepressive lægemidler: ATC-gruppe N06A, bortset fra duloxetin (N06AX21) i styrken 20 mg og 40 mg og bupropion (N06AX12). Antidepressive lægemidler anvendes bl.a. til behandling af depression, desuden til andre psykiske lidelser som f.eks. panikangst, social fobi, generaliseret angst, tvangstanker/tvangshandlinger (OCD), posttraumatisk stresstilstand og spiseforstyrrelser. Enkelte af midlerne anvendes endvidere mod neuropatiske smerter. Opgørelsen omfatter personer, der har købt lægemidlet mindst én gang på recept det pågældende år pr. 1.000 borgere i aldersgruppen. Alder er defineret som alder ved første køb af et lægemiddel på recept fra den pågældende lægemiddelgruppe det angivne år. Antal personer i befolkningen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret.

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret, Sundhedsdatastyrelsen. Data er trukket fra medstat.dk, juni 2024.

Selvordsforsøg og selvmord

Forekomsten samt udviklingen i andelen af selvmordsforsøg såvel som selvmord blandt unge i alderen 15-29 år⁴² er blevet undersøgt på baggrund af data fra Landspatientregisteret (LPR) opgjort af Center for Selvmordsforskning. Selvmordsforsøg registreres kun i LPR, hvis der har været kontakt til den sekundære sundhedssektor, og der må derfor forventes et betydeligt mørketal, idet selvmordsforsøg ikke registreres i almen praksis og mange personer ikke kontakter sundhedsvæsenet efter et forsøg. Derudover er der kendte mangler i registreringen af selvmordsforsøg på socialområdet, eksempelvis i forbindelse med socialpsykiatriske bosteder.⁴³ Afsnittet suppleres af data fra undersøgelsen Børn og unge i Danmark, hvor hhv. 15 og 19-årige er blevet spurgt om, hvorvidt de har forsøgt at begå selvmord.

Selvord samt selvmordsforsøg forekommer heldigvis sjældent blandt unge mennesker. I 2023 lå antallet af registrerede selvmordsforsøg for 15-29-årige på 1.374, mens antallet af gennemførte selvmord lå på 60.⁴⁴

Kvinder er overrepræsenteret blandt personer med registrerede selvmordsforsøg, *jf. figur 7.9*. For kvinder

falder antallet af registrerede selvmordsforsøg med alderen, mens der for mænd ikke ses forskelle på tværs af de to aldersgrupper. Blandt personer, der dør som følge af selvmord, ses en større overrepræsentation af mænd, *jf. figur 7.10*. For selvmord gælder det for både mænd og kvinder, at andelen, der begår selvmord, er større blandt de 20-29-årige end de 15-19-årige, og der er større forskel blandt mænd end kvinder.

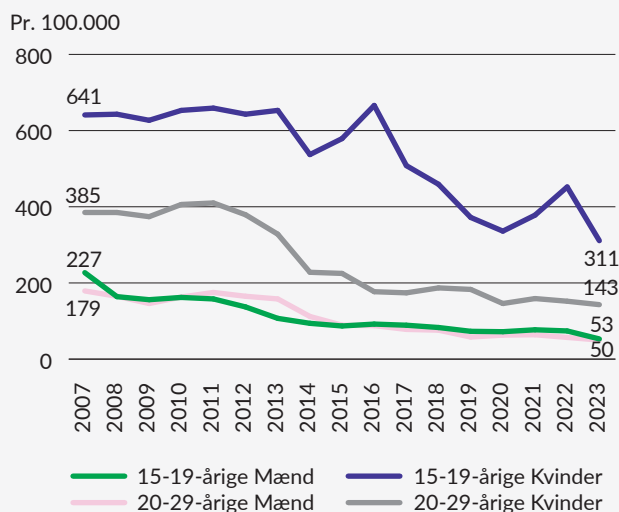
Siden 2007 er antallet af selvmordsforsøg faldet for både mænd og kvinder og for begge aldersgrupper. Faldet har været særlig markant for kvinder og i større grad for de 15-19-årige end for de 20-29-årige. For de 15-19-årige kvinder ses der i løbet af perioden visse udsving, hvor der i hhv. 2015-2016 og 2021-2022 ses stigning i antallet af selvmordsforsøg, dog efterfulgt af et fald heri.

Ses der på antallet af selvmord, har der for både mænd og kvinder og for begge aldersgrupper været variationer fra 2007-2023. Blandt 20-29-årige mænd ligger antallet af selvmord i 2023 dog på et lavere niveau end i 2007. For 15-19-årige mænd og kvinder samt for 20-29-årige er antallet af selvmord i 2023 på et lidt højere sammenlignet med 2007.

42 Det er på baggrund af data fra Center for Selvmordsforskning ikke muligt at afgrænse populationen til 15-25-årige, hvorfor der i stedet ses på en lidt bredere målgruppe.

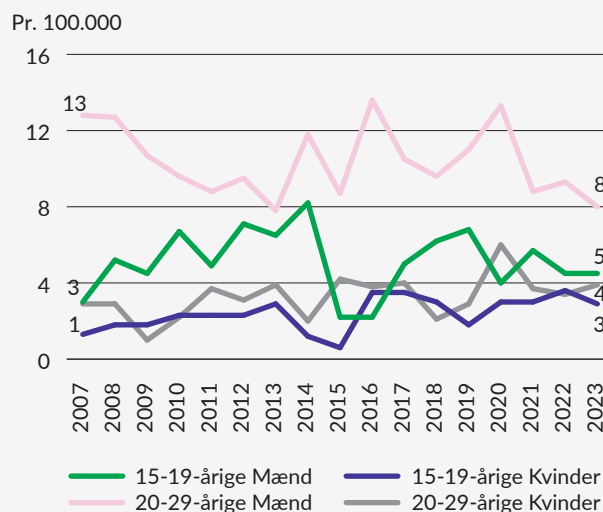
43 Sundhedsstyrelsen (2024b). *Fagligt oplæg til national handlingsplan. Forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg*.

44 Center for Selvmordsforskning's statistikbank.

Figur 7.9. Antal selvmordsforsøg pr. 100.000 blandt 15-29-årige fordelt på køn og alder, 2007-2023.

Anm.: Af figuren fremgår antal registrerede selvmordsforsøg i forbindelse med sygehuskontakt opgjort pr. 100.000 fordelt på køn og aldersgruppe.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger pba. data fra Center for selvmordsforskning samt Danmarks Statistiks BEFOLK1.

Figur 7.10. Antal selvmord pr. 100.000 blandt 15-29-årige fordelt på køn og alder, 2007-2023.

Anm.: Af figuren fremgår antal registrerede dødsfald som følge af selvmord og selvmordsforsøg opgjort pr. 100.000 fordelt på køn og aldersgruppe.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger pba. data fra Center for selvmordsforskning samt Danmarks Statistiks BEFOLK1.

I undersøgelsen Børn og unge i Danmark bliver de 15- og 19-årige spurgt om, hvorvidt de har forsøgt selvmord. I alt 5 pct. af de 15- og 19-årige unge svarede, at de har forsøgt at begå selvmord. Andelen er dog varierende på tværs af baggrundsfaktorer, hvor flere piger end drenge svarer, at de har forsøgt at begå selvmord, ligesom andelen stiger med alderen. Der ses endvidere en tydelig social gradient i, hvem der svarer, at de har forsøgt at begå selvmord, når man ser på morens højeste fuldførte uddannelse og familiens indkomstniveau. Blandt unge, hvis mor højst har gennemført grundskolen, er andelen 12 pct., mens den blandt unge, hvis mor har en lang videregående uddannelse, er på 3 pct. Siden 2009, hvor undersøgelsen første gang blev gennemført, har andelen af unge, der svarer, at de har forsøgt at begå selvmord, ligget stabilt.

Pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR)

En undersøgelse af PPR's samarbejde med dagtilbud foretaget af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet viser, at kommunerne oplever en stigning i antallet af børn i

dagtilbud, der mistrives. Henholdsvis 84 pct. af PPR-lederne og 69 pct. af dagtilbudsscheferne svarer, at de oplever en stigning i andelen af børn i mistrivsel. I forlængelse heraf tilkendegiver 94 pct. af PPR-lederne og 80 pct. af dagtilbudsscheferne, at der er kommet flere henvendelser om børn i mistrivsel i dagtilbud de seneste tre år fra det pædagogiske personale i dagtilbud. Desuden angiver 75 pct. af PPR-lederne og 63 pct. af dagtilbudsscheferne, at der kommer flere henvendelser fra forældre, som ønsker støtte til deres barn.⁴⁵

Undersøgelsen viser endvidere, at der opleves en stigende efterspørgsel på samarbejde mellem PPR og dagtilbudene. Knap ni ud af ti PPR-ledere oplever, at der er kommet et større behov for udredninger, supervision og sparring om specifikke børn i dagtilbudene. Blandt dagtilbudsscheferne oplever knap otte ud af ti den samme udvikling.

En spørgeskemaundersøgelse af EVA (2023) viser, at 92 pct. af PPR-lederne oplever, at skolerne har fået et markant (62 pct.) eller lidt større (30 pct.) behov for individuel udredning fra PPR i perioden 2020-2023. Anmodninger til PPR om test, individuelle udredninger og pædagogisk

⁴⁵ Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2024). *Undersøgelse af PPR's samarbejde med dagtilbud. En deskriptiv spørgeskemaundersøgelse blandt PPR-ledere og dagtilbudsschefer*. Børne- og Undervisningsministeriet.

psykologiske vurderinger (PPV'er) kommer både fra skoler, forældre og børne- og ungepsykiatrien.⁴⁶

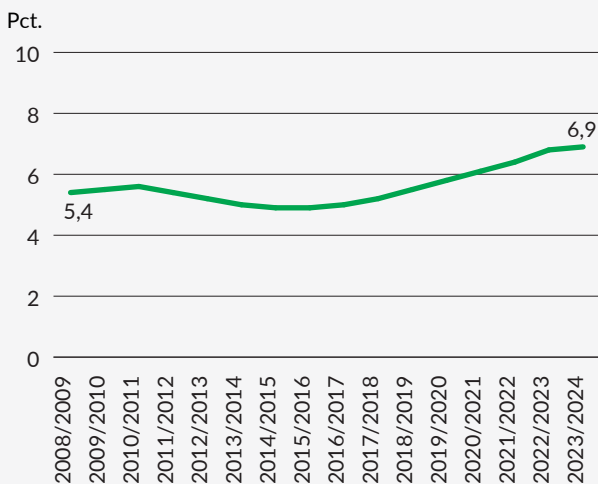
Specialundervisning

En mindre andel af danske grundskoleelever henvises til segregeret specialundervisning, fordi de har et særligt undervisningsbehov, der ikke vurderes at kunne imødekommes inden for rammerne af den almene undervisning. At et barn henvises til segregeret specialundervisning kan ses som en indikation på, at barnet ikke trives inden for rammerne af den almindelige undervisning, og kan derfor indirekte afspejle mistrivsel inden for rammerne af det almindelige undervisningstilbud i folkeskolen. Det er dog ikke ensbetydende med, at barnet er i generel mistrivsel, da barnet fx godt kan trives på nogle parametre, fx socialt, eller i andre omgivelser, fx uden for skolen, ligesom det heller ikke er ensbetydende med, at barnet mistrives inden for rammerne af specialundervisning.

I skoleåret 2023/2024 modtog 6,9 pct. af eleverne i et kommunalt skoletilbud segregeret specialundervisning, jf. figur 7.11. For perioden, hvor der foreligger data om andelen af elever, der modtager segregeret undervisning, er andelen i 2023/2024 på det højeste niveau. Andelen har været stigende siden skoleåret 2014/15, hvor den lå på 4,9 pct.

Drenge er væsentlig overrepræsenterede blandt segregerede elever, jf. figur 7.12. Af alle elever, der i skoleåret 2023/2024 modtager segregeret specialundervisning, er 73 pct. drenge. Ifølge en undersøgelse foretaget af Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed er segregerede elever også i højere grad anbragte og har i højere grad en psykiatrisk diagnose. Sammenlignes segregerede elever med alle elever i populationen, ses det, at der er flere af de segregerede elever, hvis forældre højst har gennemført grundskolen.⁴⁷

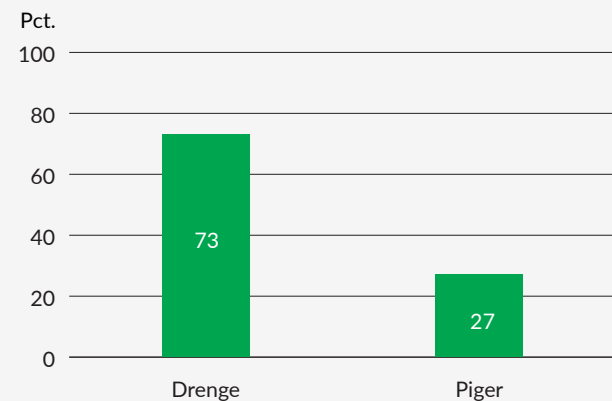
Figur 7.11. Andel elever, der modtager segregeret specialundervisning, 2008/2009-2023/2024.



Anm.: Af figuren fremgår andelen af elever, der modtager segregeret specialundervisning.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk., elevtal, inklusion og sprogrprøver.

Figur 7.12. Kønsfordeling blandt elever, der modtager segregeret specialundervisning, 2023/2024.



Anm.: Af figuren fremgår kønsfordelingen blandt elever, der modtager segregeret specialundervisning.

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk., elevtal, inklusion og sprogrprøver.

46 EVA (2023). *Undersøgelse af kommunernes pædagogisk psykologiske rådgivning (PPR)*.

47 Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed (2022). *Andel elever i segregeret specialundervisning*.

En undersøgelse fra 2023 viser desuden, at flertallet af skolerne oplever, at de har fået et markant eller lidt større behov for individuel udredning i perioden 2020-2023.⁴⁸ Der er ligeledes sket en mindre stigning fra 2015 til 2021 i andelen af elever, som ikke modtager støtte, men som klasse-/kontaktlærere vurderer har behov for støtte. Andelen af elever, som ifølge lærerne modtager støtte, udgjorde i 2021 10,9 pct., mens andelen med et lærervurderet, uindfriet støttebehov udgjorde 7,5 pct. i almenundervisningen.⁴⁹ I 2024 vurderer lærerne, at 23,4 pct. af eleverne i 3., 6. og 9. klasse at har et særligt behov for støtte i almenskolen, hvoraf nogle elever modtager støtte, mens andre har et uindfriet støttebehov. Der findes ikke opdaterede tal på fordelingen mellem indfriet og uindfriet støttebehov. Det mest udbredte støttebehov vedrører behov for hjælp til at overskue og organisere opgaver, til faglig deltagelse, til læsning og skrivning, til at fastholde koncentrationen om undervisningen samt til at blive en aktiv del af gruppearbejde, mens støttebehov i forbindelse med udadreagerende adfærd, fastholdelse af skolegang eller social eller faglig tilbagetrækning er mindre udbredt.⁵⁰

48 EVA (2023). *Undersøgelse af kommunernes pædagogisk psykologiske rådgivning (PPR)*.

49 Andreasen, A. G., Rangvid, B. S., & Lindeberg, N. H. (2022). *Støtte, støttebehov og elevresultater*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

50 Tegtmejer, T., Schoop, S. R., Corydon, M. K., & Andreasen, A. G. (2024). *Særlige behov i skolen. En undersøgelse af forståelse, opdeling, organisering omkring og imødekommelse af særlige behov i skolen*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Kapitel 8

Litteraturliste

Andersen, L. P. S., Aust, B., & Winding, T. N. (2021). *Chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole*. Arbejdsmedicin - Universitetsklinik, Regionshospitalet Gødstrup Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: https://www.fagperson.regionshospitalet-goedstrup.dk/siteassets/01.-afdelinger/arbejdsmedicin/forskning/forskningsprojekter/tema_psykisk-arbejdsmiljo/20.12_afslutningsrapport_chikane-trusler-og-vold-mod-undervisere-i-den-danske-folkeskole.pdf.

Andreasen, A. G., Rangvid, B. S., & Lindeberg, N. H. (2022). *Støtte, støttebehov og elevresultater*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf22/marts/220921-delrapport-1--stoette--stoettebehov-og-elevresultater.pdf>.

Arslan, G. (2021). *School belongingness, well-being, and mental health among adolescents: Exploring the role of loneliness*. Australian Journal of Psychology, vol.73, no.1.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman & Co.

Benjaminsen, L. & Enemark, M. H. (2020). *Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug. En registerbaseret analyse af de samfundsøkonomiske aspekter af stof- og alkoholmisbrug*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/media/pure/15640/5378245>.

Benjaminsen (2022). *Hjemløshed i Danmark 2022. National kortlægning*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/hjemloeshed-i-danmark-2022-ozokjvvn/>.

Børne- og Undervisningsministeriet (2024a). *Resultater af de nationale trivselsmålinger*. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: Uddannelsesstatistik | Børne- og Undervisningsministeriet.

Børne- og Undervisningsministeriet (2024b). *Opsamling med status på sager med udadreagerende og/eller grænseoverskridende adfærd på skoler*. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: Opsamling med status på sager med udadreagerende og/eller grænseoverskridende adfærd på skoler.

Christensen, V. C., Beuchert, L., Rasmussen, D. (2023): *PISA 2022. Hovedrapport*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: PISA 2022 Hovedrapport.

EVA (2022a). *Børn i udsatte positioner. National kortlægning af kommuners understøttende arbejde*. Danmarks Evalueringsinstitut. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: Børn i udsatte positioner i dagtilbud. National kortlægning af kommuners understøttende arbejde.

EVA (2022b). *Udfordringer i understøttelse af børn i udsatte positioner. En national undersøgelse blandt dagtilbudsschefer*. Danmarks Evalueringsinstitut. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: Udfordringer i understøttelse af børn i udsatte positioner. En national undersøgelse blandt dagtilbudsschefer.

EVA (2023). *Undersøgelse af kommunernes pædagogisk psykologiske rådgivning (PPR)*. Danmarks Evalueringsinstitut. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: Undersøgelse af kommunernes pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR).

Fougst, S. S., Neubert, K., Kristensen, R. M., Gabrielsson, H. R., Molbæk, L., & Kjeldsen, C. K. (2023). *Danske elevers læsekompetence i 4. klasse. Resultater af PIRLS-undersøgelsen 2021*. Aarhus Universitetsforlag. Lokaliseret d. 6. februar 2025: <https://unipress.dk/media/20013/pirls2021-samlede-rapport.pdf>.

Greve, J., Andersen, D. B., Nicolajsen, J. S., & Kolodziejczyk, C. (2024). *LGBT+-elevers trivsel og mentale sundhed samt oplevelser af mobning, vold, chikane og diskrimination - En kortlægning for grundskolen, ungdomsuddannelserne og FGU-institutionerne*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret den 6. februar 2025 på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/jan/240124-bilag-1--rapporten-lgbtplus-elevers-trivsel-og-mentale-sundhed-s-576380-1-1.pdf>.

Health Behaviour in School-aged Children (2023). Data browser (resultater fra 2021/22 international HBSC-survey). Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://data-browser.hbsc.org>.

Holstein, B. E., Henriksen, T. B., Rayce, S. B., Ringsmose, C. Skovgaard, A. M., Teilmann, G. K., & Væver, M. S. (2021). *Mental sundhed og psykisk sygdom hos 0-9-årige børn*. København. Vidensråd for Forebyggelse. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://vidensraad.dk/rapport/mental-sundhed-og-psykisk-sygdom-hos-0-9-aarige-boern>.

Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed (2022). *Andel elever i segregeret specialundervisning*. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: [https://www.benchmark.dk/Media/638374617263327422/Hovedrapport Andel elever i segregeret specialundervisning.pdf](https://www.benchmark.dk/Media/638374617263327422/Hovedrapport%20Andel%20elever%20i%20segregeret%20specialundervisning.pdf).

Jensen, L. B., Lorentsen, A., Andersen, M. B., Christiansen, N. L. S., & Hansen, I. S. (2020). *Udfordringer og succeser i skoleudvikling - når tallene taler*. Aalborg Universitetsforlag. FULM: Forskningsinformeret udvikling af læringsmiljøer. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/360917523/Udfordringer_og_succeser_i_skoleudvikling_online.pdf.

Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, K. B., Nielsen, L., & Nordentoft, M. (2020). *Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år - forekomst, udvikling og forebyggelsesmuligheder*. København. Vidensråd for Forebyggelse. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: https://vidensraad.dk/sites/default/files/node/field_report_download/boern_unge_mentale_digi_01_0.pdf.

Kjeldsen, C. C., Kristensen, R. M., & Christensen, A. A. (2024). *Matematik og natur/teknologi i 4. klasse. Resultater af TIMSS-undersøgelsen 2023*. Aarhus Universitetsforlag. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: https://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Rapporter/TIMSS_2019_ebog.pdf.

Lausten, M., Iversen, K., & Andreasen, A. G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/media/pure/4vl88dox/23947692>.

Madsen, K. R., Román, J. E. I., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Kristoffersen, M. J., Pedersen, T. P., Michelsen, S. I., Rasmussen, M., & Toftager, M. *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU. Lokaliseret den 6. februar 2025 på: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2023/skoleboernsundersoegelsen_2022.

Mortensen, N. P., Andreasen, A. G., & Tegtmejer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/media/pure/yvr612vb/4580959>.

Kristensen, N., Jensen, V. M., & Krassel, K. F. (2020). *Panelanalyse af bekymrende skolefravær*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/media/pure/dx3ynqvb/4494842>.

Nordahl, T., Sunnevåg, A., Aasen, A. M., & Kostøl, A. (2010): *Uligheder og variationer – Danske elevers motivation, skolefaglig læringsudbytte og sociale kompetencer*. University College Nordjylland. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.ucn.dk/media/gzzb0fvs/lp-rapport-uligheder-og-variationer.pdf>.

OECD (2013). *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*. OECD Publishing. Lokaliseret d. 6. februar 2025: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2013/03/oecd-guidelines-on-measuring-subjective-well-being_g1g28641/9789264191655-en.pdf.

OECD (2023). *PISA 2022 Database*. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html>.

Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.vive.dk/media/pure/0xgg53xk/14872861>.

Pommerencke, L. M., Jørgensen, S. E., Pant, S. W., Skovgaard, A. M., Pedersen, & T. P., Madsen, K. R. (2023). *Psykisk mistrivsel og psykisk sygdom blandt børn og unge. En undersøgelse af 0-16-årige i Region Hovedstaden*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2023/psykisk_mistrivsel_og_psykisk_sygdom_blandt_boern_og_unge.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2024). *Undersøgelse af PPR's samarbejde med dagtilbud. En deskriptiv spørgeskemaundersøgelse blandt PPR-ledere og dagtilbudsschefer*. Børne- og Undervisningsministeriet. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/mar/240305-undersoegelse-af-ppr-s-samarbejde-med-dagtilbud.pdf>.

Sundhedsstyrelsen (2024a). *Danskernes Sundhed. Den Nationale Sundhedsprofil. Midtvejsundersøgelsen 2023 – centrale udfordringer*. Lokaliseret d. 6. februar 2025: https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2024/Sundhedsprofil/WEB_Sundhedsprofilen_2023_KORT-a.ashx?sc_lang=da&hash=690D866CEA150C9C9010161FB322DB12.

Sundhedsstyrelsen (2024b). *Fagligt oplæg til nationale handlingsplan. Forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg*. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: [https://www.ism.dk/Media/638485962138057757/Fagligt oplæg til national handlingsplan for forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg Sundhedsstyrelsen.pdf](https://www.ism.dk/Media/638485962138057757/Fagligt_oplaeg_til_national_handlingsplan_for_forebyggelse_af_selvmord_og_selvmordsforsog_Sundhedsstyrelsen.pdf).

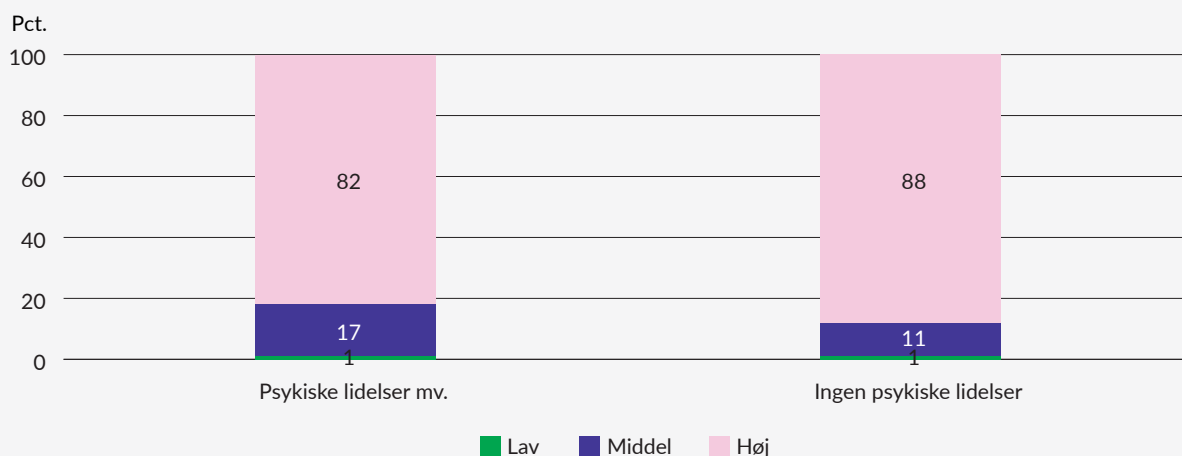
Tegtmejer, T., Schoop, S. R., Corydon, M. K., & Andreasen, A. G. (2024). *Særlige behov i skolen. En undersøgelse af forståelse, opdeling, organisering omkring og imødekommelse af særlige behov i skolen*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret d. 6. februar 2025 på: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/okt/saerlige-behov-i-skolen-pdf.pdf>

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2023). *Særtræk fra Danmarks Studieundersøgelse 2018-2023*.

Bilag 1

Sammenhæng mellem udvalgte psykiske funktions- nedsættelser og trivsel

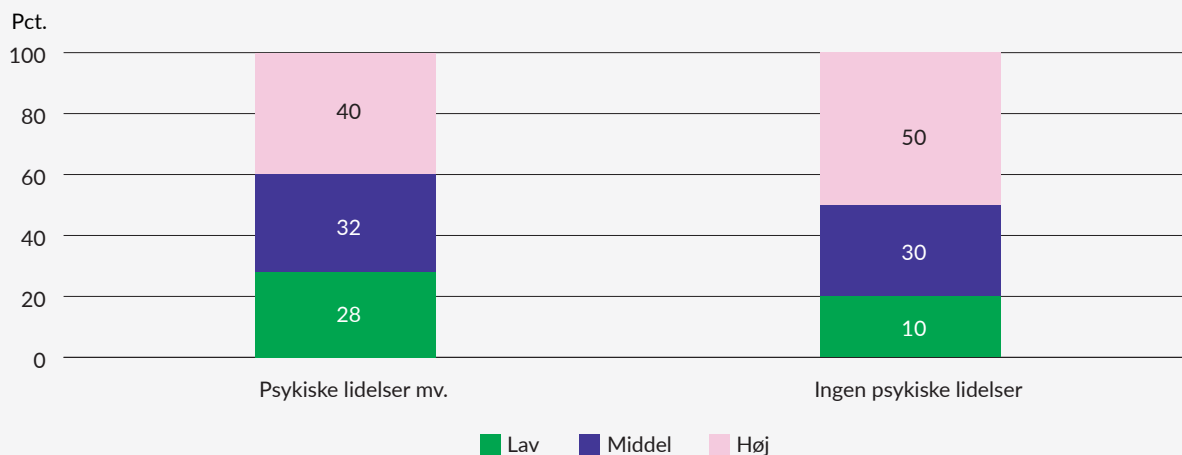
Figur B1.1. Generel skoletrivsel blandt elever i 4.-9. klasse fordelt på udvalgte psykiske funktionsnedsættelser, 2022/2023.



Anm.: Funktionsnedsættelser/diagnosegrupper opgøres på baggrund af diagnoser (aktions- og/eller bidiagnoser), der er registreret i Landspatientsregisteret (LPR) ifm. kontakt til somatiske og/eller psykiatriske sygehusafdelinger t.o.m. 2022. Opgørelserne omfatter ikke diagnoser, der måtte være stillet i primærsektoren, fx af privatpraktiserende psykiatere. Opgørelsen af psykiske lidelser mv. omfatter diagnoser inden for psykiske lidelser, adfærdsforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser samt autismspektrumforstyrrelser som defineret i Mortensen, N. P., Andreasen, A. G., & Tegtmejer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Der er en statistisk signifikant forskel på andelen af elever med hhv. høj og lav generel skoletrivsel mellem elever med og uden psykiske lidelser mv.

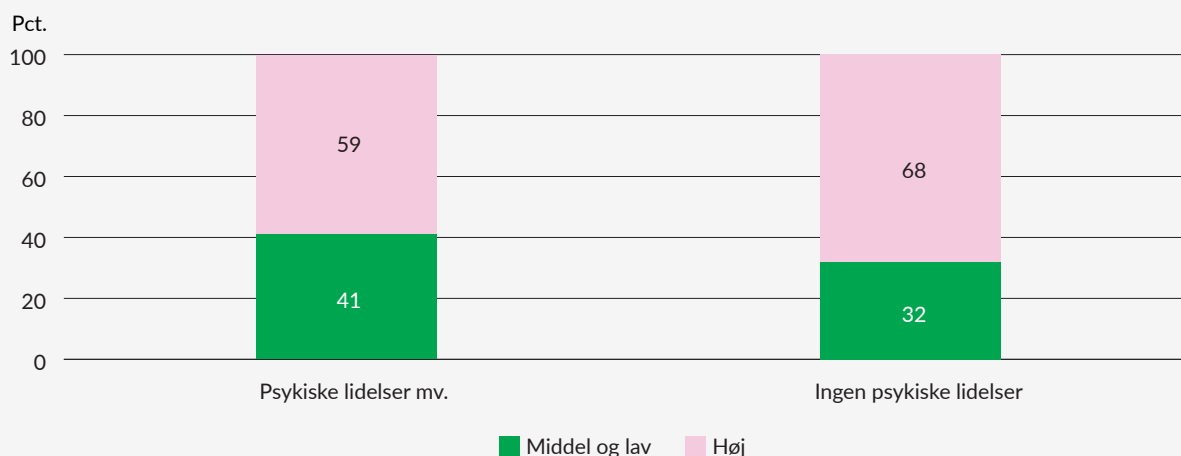
Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling og udvalgte diagnoser i Landspatientregisteret.

Figur B1.2. Self-efficacy blandt elever i 4.-9. klasse fordelt på udvalgte psykiske funktionsnedsættelser, 2022/2023.



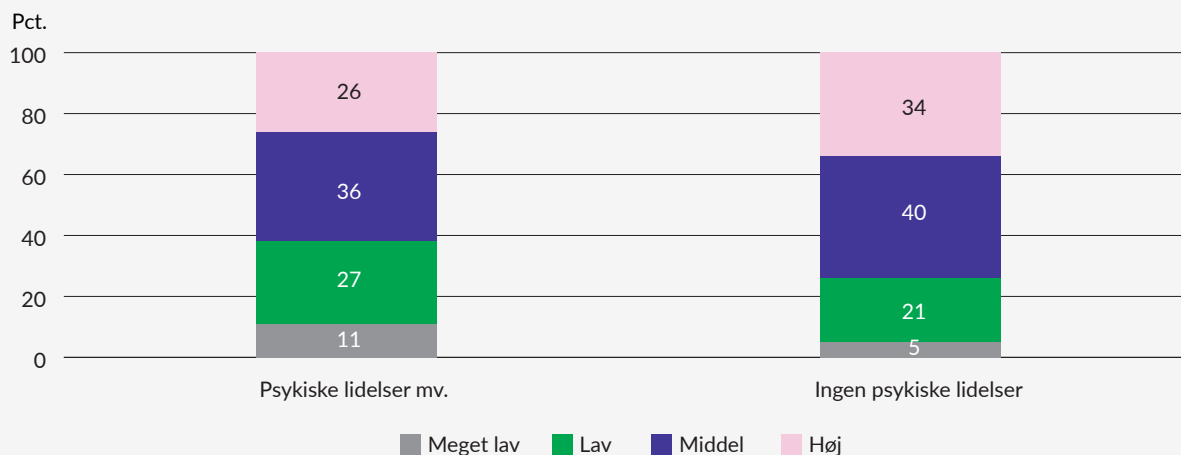
Anm.: Funktionsnedsættelser/diagnosegrupper opgøres på baggrund af diagnoser (aktions- og/eller bidiagnoser), der er registreret i Landspatientsregisteret (LPR) ifm. kontakt til somatiske og/eller psykiatriske sygehusafdelinger t.o.m. 2022. Opgørelserne omfatter ikke diagnoser, der måtte være stillet i primærsektoren, fx af privatpraktiserende psykiatere. Opgørelsen af psykiske lidelser mv. omfatter diagnoser inden for psykiske lidelser, adfærdsforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser samt autismspektrumforstyrrelser som defineret i Mortensen, N. P., Andreasen, A. G., & Tegtmejer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Der er en statistisk signifikant forskel på andelen af elever med hhv. høj og lav self-efficacy mellem elever med og uden psykiske lidelser mv. Kategoriseringen af self-efficacy følger opdelingen i Ottosen, M. H., Andreasen, A. G., Dahl, K. M., Lausten, M., Rayce S. B., & Tagmose, B. B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling og udvalgte diagnoser i Landspatientregisteret.

Figur B1.3. Elevfællesskab blandt elever i 4.-9. klasse fordelt på udvalgte psykiske funktionsnedsættelser, 2022/2023.

Anm.: Funktionsnedsættelser/diagnosegrupper opgøres på baggrund af diagnoser (aktions- og/eller bidiagnoser), der er registreret i Landspatientsregisteret (LPR) ifm. kontakt til somatiske og/eller psykiatriske sygehusafdelinger t.o.m. 2022. Opgørelserne omfatter ikke diagnoser, der måtte være stillet i primærsektoren, fx af privatpraktiserende psykiatere. Opgørelsen af psykiske lidelser mv. omfatter diagnoser inden for psykiske lidelser, adfærdsforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser samt autismspektrumforstyrrelser som defineret i Mortensen, N. P., Andreasen, A. G., & Tegtmeyer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Der er en statistisk signifikant forskel på andelen af elever med højt elevfællesskab mellem elever med og uden psykiske lidelser mv.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling og udvalgte diagnoser i Landspatientregisteret.

Figur B1.4. Social kompetence blandt elever i 4.-9. klasse fordelt på udvalgte psykiske funktionsnedsættelser, 2022/2023.

Anm.: Funktionsnedsættelser/diagnosegrupper opgøres på baggrund af diagnoser (aktions- og/eller bidiagnoser), der er registreret i Landspatientsregisteret (LPR) ifm. kontakt til somatiske og/eller psykiatriske sygehusafdelinger t.o.m. 2022. Opgørelserne omfatter ikke diagnoser, der måtte være stillet i primærsektoren, fx af privatpraktiserende psykiatere. Opgørelsen af psykiske lidelser mv. omfatter diagnoser inden for psykiske lidelser, adfærdsforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser samt autismspektrumforstyrrelser som defineret i Mortensen, N. P., Andreasen, A. G., & Tegtmeyer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Der er en statistisk signifikant forskel på andelen af elever med hhv. høj og lav social kompetence mellem elever med og uden psykiske lidelser mv.

Kilde: Trivselskommissionens egne beregninger på baggrund af data fra den nationale trivselsmåling og udvalgte diagnoser i Landspatientregisteret.

